

SIIRTOLAISUUS

MIGRATION

2/2017

1. AMERIKANSUOMALAISET JUHLAT
2. AIVOTIHKUMINEN SUOMESTA
3. POHJOISMAINEN MUUTTOLIIKETUTKIMUS

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

44. vuosikerta / Volume 44
ISSN 0355-3779 (painettu)
ISSN 1799-6406 (verkkojulkaisu)

Päätoimittaja / Editor-in-Chief
Tuomas Martikainen

Toimitussihteeri / Editorial Assistant
Kirsi Sainio

Toimittaja / Editor
Elli Heikkilä

Taitto / Layout
Kirsi Sainio

Julkaisija / Publisher
Siirtolaisuusinstituutti
Migration Institute of Finland

Tilauhinta / Subscriptions
4 numeroa / nummer / issues
20 € / vuosi / år / year

Painopaikka / Print
Painosalama Oy

Yksittäisten kirjoittajien mielipiteet ovat heidän omiaan.

SISÄLTÖ

3	TUOMAS MARTIKAINEN Ruotsalaisia kuulumisia
5	ANDREAS BRAUN Language practices of Finnish mothers in the UK
9	SABINA HADŽIBULIĆ Ex-Yugoslavs in Finland
13	NIEMELÄINEN & KORHONEN He eivät palaa, eli aivotihkuminen Suomesta
18	IIDA HALLIKAINEN Liikkuvuus ja liikkumattomuus ihmiskunnan syvänä, yhteisenä ja muuttuvana identiteettinä
21	TUOMAS HOVI Amerikansuomalaisia juhlia Yhdysvalloissa
25	PASI SOMERO The "Sweat-Bath-Men" and "Children of Nature"
29	PYRHÖNEN & LEINONEN Nordic Migration and Integration Scholarship
34	JARNO HEINILÄ Berkeleyyn amerikansuomalainen kulttuuriperintö odottaa järjestäjää
35	TERTTU HÄKKILÄ Heidän ihanteensa murskattiin
38	KOLUMNIT:
42	PASI SAUKKONEN JA ANTERO LEITZINGER
45	TELLERVO LAHTI Suomen Siirtolaisuusmuseon kuulumisia
48	SUOMALAISIA MAAILMALLA
55	KIRJA-ARVIOT
	UUTISIA

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
Migration Institute of Finland
Eerikinkatu 34, 20100 Turku
Finland

Puh. / Tel.
+ 358 2 2840 440
kirsi.sainio@utu.fi
www.siirtolaisuusinstituutti.fi
www.migrationinstitute.fi

PÄÄKIRJOITUS

Tuomas Martikainen

Toimitusjohtaja, FT, dosentti
Siirtolaisuusinstituutti

Ruotsalaisia kuulumisia

Asiasanat: ulkosuomalaisuus, kieli, muuttoliikkeet, siirtolaisuus.

Olin toukokuussa vierailmassa maailman suurimmassa ulkosuomalaiskaupungissa, Tukholmassa. Tukholman yliopisto järjesti Suomen juhluvuoden kunniaksi seminaarin suomalaisuudesta Ruotsissa. Professori Jarmo Lainion organisoimassa tapahtumassa oli toistakymmentä puhujaa, jotka käsittelivät erilaisia suomalaisuuteen liittyviä aiheita. Paikalla olivat myös yliopiston rehtori Astrid Söderbergh Widding ja uusi Suomen suurlähettiläs Matti Anttonen.

Seminaari pidettiin ruotsinkielellä. Kuten paikalla ollut Love Antell totesi, suomalaisuus elää sydämessä kielestä huolimatta. Kielenvaihto onkin ollut melko yleistä suomalaisyhteisöissä eri puolilla maailmaa. Tässä lehdessä Andreas Braun kertoo tutkimustuloksistaan suomalaisäitien perheistä Isossa-Britanniassa. Kielen ylläpito vaatii erityisesti kahden kielen perheissä huomattavasti työtä ja mikäli kieltä ei koulussa tueta, niin usein teini-ikäistyvät lapset alkavat välttää suomen puhumista.

Osallisuus suomalaisyhteisöissä ja mahdollisuus saada vähäistäkin kielenopetusta ulkomailla on tärkeää. Suomi-Seura palkitsi tänä vuonna Suomi-koulut niiden tekemästä tärkeästä työstä muun muassa kielen opetuksen parissa. Kielitaidon merkitys korostuu perhe- ja sukuyhteyksien ylläpidossa. Braunin mukaan merkittävä syy äitien haluun opettaa kieltä perustuu siihen, että isovanhemmat voisivat keskustella lastenlastensa kanssa.

Tukholman seminaarin yhteydessä todettiin myös musiikin keskeinen merkitys suomalaisyhteisöille eri puolilla maailmaa.

Ei kuitenkaan ole olemassa yhtä suomalaismusiikkia, joka puhuttelisi suomalaistaustaisia joka puolella, vaan musiikkimaku heijastaa usein sitä aikaa jolloin suurin joukko on lähtenyt. Näin ollen amerikansuomalaisille jenkka ja ruotsinsuomalaisille 1960-luvun iskelmä edustavat sitä "aitoa" suomalaismusiikkia. Vastaavasti monet nykymuuttajat kokevat jonkun muun musiikkityylin erityisen suomalaiseksi, vaikka nykyisin suuressa suosiossa olevan metallimusiikin.

Ulkosuomalaisyhteisöjä ei silti ole tarkoituksenmukaista nähdä aikakapseleina, joissa tietyn aikakauden piirteet jatkavat elämistään, vaan dynaamisina yhteisöinä, joissa yhdistyvät kotimaan perintö ja uuden yhteiskunnan piirteet. Sama pätee myös kielen kehitykseen, jossa suomen tai ruotsin kieli saavat vaikutteita uudesta ympäristöstään. Ei siis ole olemassa yhtä, oikeanlaista suomalaisuutta, vaikka yhdistäviä piirteitä toki löytyy. Myös yhteyksien tiiviys aikaisempaan kotimaahan vaikuttaa.

Suomessa on käyty huolestuneeseen sävyyn keskusteluja asiantuntijamuutosta ulkomaille. Johannes Niemeläinen ja Juho Korhonen nostavat tämän lehden artikkelissaan esiin suomalaisen "aivotihkumisen". Heidän mukaansa aikaisempaa useampi ei näe Suomeen paluuta todennäköisenä. Yliopistojen leikkaukset ja eräiden mielestä ahdistava henkinen ilmapiiri ovat syitä paluuhalukkuuden pienenemiseen. Vaikka lukumäärät ovat melko pieniä, niin pitkään jatkuessaan asiantuntijamuutto voi vähentää kotimaista tieteellistä osaamista.

Kansainväliset muuttoliikkeet ovat ylipäätään keskeinen asia Pohjoismaissa. Niko Pyrhösen ja Johanna Leinosen laatiman pohjoismaisen tutkimuskatsauksen mukaan maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyvää tutkimusta tarvitaan edelleen. Lisäksi erityisesti pakolaisuuteen liittyvät ilmiöt ovat aikaisempaa tärkeämpiä. Ajankohtaista muut-

toliiketutkimusta tosin vaivaa historiallisen näkökulman puute ja uskon että Siirtolaisuusinstituutti pystyy auttamaan tässä asiassa. Vaikka aikaisempien muuttajapolvien kokemukset eivät ole identtisiä nykyhetken siirtolaisten kanssa, niin elämän aloittamisessa uudessa ympäristössä on kautta aikojen ollut paljon samoja piirteitä.

Swedish Greetings

The globally largest city of Finns abroad, Stockholm, was the site for a seminar of Finns in Sweden in May. Stockholm University arranged a one-day seminar to celebrate one hundred years of Finland under the title "Finland – the 100-year old that did not disappear". The seminar was organized by Professor of Finnish language Jarmo Lainio and offered a good catering of presentations on contemporary Finnishness in Sweden and beyond. The event was opened by the Rector of the University, Professor Astrid Söderbergh Widding, and Finland's new Ambassador to Sweden, Mr. Matti Anttonen.

The many fine presentations of the day gave much to think about. One of topics that was discussed was language change. Many Finns abroad adapt to the majority language of their new society over two or three generations. Despite of linguistic assimilation, Finnishness remains of importance to many. Andreas Braun's research on Finnish mothers in the UK tells a similar story: mothers have to invest time to teach Finnish to their children in an environment that does not support it. They are often motivated to do so in order to make possible the communication between the children and their grandparents.

Even the role of music for Finnish migrants was taken up. Music is a central feature for many migrant communities and Finns are no exception. However, the type of music that is appreciated differs between Finnish communities in different countries. In North America, polka and jenkka are often seen as truly Finnish, whereas in Sweden it is more often Finnish Schlager music from the 1960s. The preferred music relates to the time of departure from Finland, as it does for contemporary Finnish migrants who might prefer some totally other music styles.

Dr. Tuomas Hovi provides a brief overview Finnish American festivals in this journal. He notes that some of them have Finnish roots, while others – like St. Urho's Day – are local inventions. I believe that Hovi's article presents a generalizable glimpse into changing cultural practices. Finnishness outside of Finland can be understood as one variant of what it means to be a Finlander. There is and cannot be one single, correct answer to what Finnishness is, but rather understanding it as being many at the same time is the key appreciate it.

Hyvää Juhannusta!
Have a Nice Midsummer!

Andreas Braun

Researcher, Ph.D.
Siirtolaisuusinstituutti

Language practices of Finnish mothers in the UK: An intercultural journey

Keywords: Finnish, English, multilingualism, intercultural, Finnish mothers, children.

In today's globalised world, an increasing number of people are involved in short and long-term migration between countries, many of them young families with children. Since Finland joined the EU in 1995, studying, working and marrying across borders have become easier than ever before. This trend has created linguistic and cultural challenges, particularly for couples who have different nationalities, native languages and cultures. When children grow up in multilingual contexts, language practices are inherently different from monolingual or even bilingual families. There are no ready models for intercultural couples with children, who could potentially be using three or more languages. This report explores the language practices of Finnish mothers living in intercultural families in the UK and whether they wanted to pass on their native language(s) to their children. The findings are based on semi-structured interviews of 12 participants who elaborated on their language competencies, the influence of education, extended family and cultural markers.

Background

Sporadic migration of Finns to Britain according to Bell can be traced back to the 1600s through trade and shipping. However, it was not before the early 1700s that sizable communities emerged, when Finnish refugees arrived in London to escape the Great Northern War. Migration slowly continued over the centuries, reaching new heights since 1995 when Finland joined the EU. Today there are

an estimated 20 000 Finns living in the UK, many of them in Greater London. However, future migration trends have become speculative since the recent Brexit vote in 2016. Nonetheless, globalisation will continue, making multilingualism a recognised area for theory development in social geography and sociolinguistics.

Multilingualism entails the availability of at least three languages between home and the community. Although advances have been made in recent years, the processes and directions of multilingual acquisition are still unclear. Particularly the influence of mothers has been underreported as it is commonly assumed that children automatically acquire the "mother tongue" regardless of the sociolinguistic environment. In addition, relatively little research has been conducted on identity development in multilinguals, often relying on bilingual concepts. While they overlap, divergences within different intercultural families need to be taken into account, such as the number and status of the available languages and cultures. Heikkilä & Rauhut point out that in some multicultural marriages language could become a barrier, which may affect the linguistic and cultural upbringing of children. This article aims to shed some light on the language choices of Finnish mothers with their children, including their hopes and fears about multilingualism.

Methods

In semi-structured interviews conducted in the UK, 12 married mothers with Finnish her-

itage described their language and cultural practices with their children. Most resided in Greater London, having lived there between four and 30 years (mean=15). Their age ranged from 24 to 52 (mean=35). Most (n=7) were housewives, while five worked as skilled professionals. Seven of them described themselves as being only Finnish, while three were Finnish/British, one Finnish/US-American and one Finnish/Russian. Most of their husbands (10/12) were British, often in addition to a second nationality, such as Chinese, Greek, Pakistani or Spanish. They had on average two children aged between one and 26 years (mean=7). The majority of participants were recruited via cultural centres. Data scrutiny followed the principles of qualitative thematic analysis using Nvivo. Names were changed to protect anonymity of participants.

Results and Discussions

This report explores the influence of socio-cultural and linguistic factors on the language use of Finnish mothers with their children residing in potentially multilingual families in the UK. Four overarching themes emerged from the thematic analysis of the interviews, which are language proficiency, formal education, extended families and cultural practices. These themes are interlinked and dynamic within the context of multilingualism, adaptable to changing circumstances and contextual differences.

Language proficiency

Not surprisingly, linguistic competences are important for language use depending on language status. In most of the UK the community language is English, which is also the world language of today. This implies that the use of minority languages in the UK, including Finnish, may be challenging. It was found that generally first generation mothers were persistent in using Finnish with their children regardless their age. For example Pia, who was married to her British/Spanish husband, had been living in the UK for six years. She spoke English with her husband but Finnish with her one year old daughter, because she felt that she *only had that one language*. Other first generation mothers commented similarly, saying that they did not want to use anything else than Finnish with their children because it was their most natural and fluent language. This suggests that language mastery was one of the factors that influenced these mothers to use Finnish with their children. At the same time, they referred to their limited proficiency in English, despite the fact that they spoke it

with their husbands and others in the community. A mother of two said: *I can cope in English fine but there are lots of gaps and limits still going on.*

A different picture emerged from second generation mothers and those who spent their formative years in the UK. Although they too reported language discrepancies between their English and Finnish, it was the other way round. While they could cope in Finnish, their English was far better. A British/Finnish mother revealed: *My Finnish is rusty... Yeah, English is my strongest language, that's why I am speaking it to him (son).* Maija, an English/Swedish/Finnish speaking mother who was married to her British husband John said: *I actually came more to the fact that it is so much more natural to speak English with the children.* Therefore, the shared language for most of these families was English, which limited the use of Finnish considerably.

Formal education

A main challenge for multilingual language development in children seems to coincide with the beginning of formal schooling. It is at this point when the balance between community and home languages is most likely to be undermined. The language used in nursery or school usually becomes the child's dominant language, unless supplementary language support is provided. Even then, socially dominant languages, particularly English, may undermine the acquisition of minority languages. In the UK children start formal schooling and teaching of literacy and numeracy at the age of four or five, many parents opting for "Early Years" education at nurseries at the age of three. This created new challenges for the Finnish mothers in this study, who reported that they could not spend so much time anymore with their children, once they were old enough to go to nurseries or schools. Therefore, language became a stronger issue in terms of educational choices because the input of Finnish was significantly less than English. Parents were either considering certain strategies in order to maintain Finnish or they just surrendered to the overwhelming exposure to English.

A good example is Aira, who was married to Amir, a second generation immigrant from Pakistan who spoke Urdu, Punjabi and English. She only spoke English with Amir and with her five children saying that they *didn't really have any other language in common... it is for the children's sake, because they are in school.* Aira also believed that her children would have had difficulties in school if she had used Finnish at home. *Those children re-*

ally struggle because they think in a different language and do all their calculation in different languages, which slows them down. Lumi, who had three young children together with her British/Greek husband, added that within one month of going to nursery her three year old boy changed to English. *I have heard him playing in English, which sounds weird because before that he never played in English, only in Finnish.*

Extended family

Research, such as Lammervo, postulates that multilingualism can be supported by other relatives as a strategy to stimulate “natural” language acquisition in children. It has been suggested that under certain conditions, the presence of grandparents can help to maintain minority languages. When families move overseas, parents may like to keep up with their native languages to enable their children to speak with other relatives back in the home country. It was found that especially grandparents with limited or no command of English influenced the language choices of most first generation Finnish mothers. Hanna, a mother of two said: *I...wanted that our children can discuss with their...grandparents...when we go to visit my parents or my husband's parents, grandparents.* In order to communicate with their grandparents, the grandchildren needed to acquire at least some Finnish. Although other relatives and friends were mentioned too, they did not seem as influential. English, in particular, is so widely spoken that the children could speak in English with their cousins and friends in Finland, who themselves may have wanted to improve their English.

The situation for second generation mothers was different as they spoke Finnish and English natively. In these families most grandparents also lived in the UK and they spoke English well, which reduced the need for the grandchildren to learn Finnish. Mirja, who had grown up with English, Finnish and Norwegian, said: *Both of my parents are bilingual, English and Finnish.*

Cultural practices

Braun & Cline have suggested that languages may be used for practical and status reasons, without giving attention to the associated cultural values. Even if a language is part of a person's cultural identity, it may not be used because of the dominant culture and language of the wider community. This issue may be further complicated by a situation that involves three or more cultural traditions and languages. By looking at the multilingual fam-

ilies in this report, it was established that first generation mothers described themselves as having only one native language and culture, usually Finnish. Once they had moved to the UK, new cultural traditions and languages were at their disposal not just from the host country but also from their multilingual spouses. Although the first generation mothers had lived considerable time in the UK, they did not regard English as part of their cultural identity. When asked about her cultural background, Lumi, who was married to her British/Greek husband with three children, replied: *I am completely Finnish, nothing else. I don't see myself British, although I have been living here now for seven years.* It was natural for these mothers to speak Finnish, even if some older children replied in English.

A complete different situation emerged from those Finnish mothers who were speaking English and Finnish natively. Although they identified with the Finnish culture, they did not necessarily use the Finnish language with their children. Maija, who described herself as *half and half, English and Finnish*, came to the UK when she was 13 years old. Although she mainly used English with her two children, Maija taught them some *Finnish songs... at bath time* as part of Finnish culture. Mothers with similar backgrounds were often eager to pass on Finnish cultural traditions but found it too challenging to use the Finnish language on a communicative level.

Conclusions

The influence on language choices of Finnish mothers was multifaceted, though the most substantial aspect perhaps was their background. First generation mothers in the UK were highly motivated to pass on the Finnish language and its associated cultural values. Despite having lived in the UK for many years, these mothers preferred to speak in Finnish with their children even at school age. This was mainly related to their outstanding Finnish skills and to the grandparents who knew little or no English. Grandparents were part of the Finnish culture to be valued and respected.

In contrast, second generation mothers and those who migrated during their formative years felt that English was their emotional language to bond with their children. This group of parents grew up in the UK speaking Finnish and English, but usually “dropped” Finnish when they raised their own children. However, they felt strongly about their Finnish heritage. These findings go in line with Lammervo's observations of second and third generation Finns in Australia, who lost some or all of their Finnish language skills, but pre-

served Finnish culture. While juggling different languages and cultures, Finnish mothers in the UK created strategies to blend into the society without compromising their Finnish roots. While language may not be pivotal for some, they all embraced the intercultural journey as a way of life unique only to these mothers.

References

Bell, Marjatta (2008). Britannia. Krister Björklund & Olavi Koivukangas (eds.), *Suomalaiset Euroopassa*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Braun, Andreas & Tony Cline (2014). *Language Strategies for Trilingual Families. Parents' Perspectives*. Clevedon: Multilingual Matters.

Heikkilä, Elli & Daniel Rauhut (eds.) (2015). *Marriage Migration and Multicultural Relations*. Turku: Institute of Migration.

Lammervo, Tina (2009). *Significance of cultural heritage, language and identity to second and third generation migrants: the case of Finns in Australia*. Turku: Institute of Migration.

<http://kauppa.siirtolaisuusinstituutti.fi/>

Uusi julkaisu:

Marko Kelahaara & Markku Mattila

Onneen ei ole oikotietä tässä maassa

Kauhava ja Kauhavan vastaanottokeskus

Vuoden 2015 jälkipuoliskolla Suomeen perustettiin runsaasti turvapaikan hakemiseen liittyviä vastaanottokeskuksia. Yksi tuolloin perustetuista vastaanottokeskuksista tuli Etelä-Pohjanmaan Kauhavalle, entisen Lentosotakoulun tiloihin. Tämä tutkimus valottaa Kauhavan vastaanottokeskuksen ensimmäistä vuotta. Siinä käsitellään sitä, miten vastaanottokeskus Kauhavalle tuli ja miten se otettiin vastaan sekä miten kauhavalalaisten ja vastaanottokeskuksen suhde muotoutui ja miten se kehittyi. Tutkimuksessa tarkastellaan myös niitä uusia innovaatioita, joista Kauhavan vastaanottokeskus tuli tunnetuksi, Osuuskunta Mamulandia ja parlamenttia. Ääneen pääsevät myös vastaanottokeskuksen asukkaat, jotka kertovat jokapäiväisestä elämästään, sen iloista ja suruista.

Julkaisuja 10. Siirtolaisuusinstituutti 2017. 101 s.

Hinta 20 € + toimituskulut

Sabina Hadžibulić

Postdoctoral researcher,
Åbo Akademi

Ex-Yugoslavs in Finland: Statistics, geographical distribution, and formal organizing

Keywords: ex-Yugoslavs, Finland, statistics, geographical distribution, voluntary organizing.

After the dissolution of the socialist Yugoslavia, the number of immigrants from the ex-Yugoslav republics in Finland increased, and it still continues to grow. These people are now members of Bosnian, Serbian, Croatian, Slovenian, Macedonian, and Montenegrin diaspora. The goal of this article is to map them according to the statistics, geographic distribution, and formal organizing based on an analysis of official statistics, various documents, and media presentations, as well as interviews with actors related to these diasporas.

The Socialist Federal Republic of Yugoslavia existed for almost 50 years. Due to its dissolution in 1991 and the civil wars, a large number of its residents were forced to leave the country for good. The inflow of immigrants from the ex-Yugoslav republics to Finland rapidly increased since the 90s. They now belong to different national diasporas, i.e. Bosnian, Serbian, Croatian, Slovenian, Macedonian, and Montenegrin. This article presents some results of my ongoing research financed by the Finnish Cultural Foundation, aiming to map the aforementioned diasporas in terms of statistics, geographical distribution, and formal organizing. The article is based on an analysis of official statistics and various documents, as well as media presentations. It is complemented by data collected through interviews conducted with various actors related to these diasporas in 2016.

Unfortunately, the data on Macedonian and Montenegrin diaspora are still missing.

According to the statistics from the Finnish Population Register Centre, a total of 6,613 citizens of Yugoslavia's present successor states inhabited Finland at the end of 2015. The number keeps increasing over the years. In 2011 there were 5,314 registered citizens of Yugoslavia's successor states, whereas four years later the number was 6,613. Nevertheless, it can be assumed that the actual number is much higher as the statistics do not register those who hold Finnish citizenship. Since dual citizenship was not approved in Finland until June 2003, many had to choose between the old and the Finnish one. In addition, the statistics register 164 citizens of former Federal Republic of Yugoslavia (1992–2003), and 3,296 of former Serbia and Montenegro (2003–2006). The explanation to that is found in the practice of registering foreign citizens in Finland. According to Alastalo et al., foreign citizens in Finland are registered according to the documents they hold at the time of their arrival in Finland. It is then they are granted a temporary residence permit. After a year, in case they stay in Finland, they become permanent residents. However, the data on their home country mostly remain the same if they themselves do not initiate an update. By looking at the numbers related to the mother tongue of these foreign citizens in Finland

one could guess that many are Albanians presumably from Kosovo as 8,912 stated Albanian as their mother tongue.

Bosnian citizens are the most numerous and include a group of 1,639 people. However, Ministry of Human Rights and Refugees of Bosnia and Herzegovina estimated that already in March 2013 the number was 6,044, which is believed to be closer to the actual number. Similar data is offered by the Embassy of Bosnia and Herzegovina in Stockholm in charge for Bosnian citizens residing in Finland.

Half of today's citizens with Bosnian origin in Finland immigrated thanks to the United Nation High Commissioner for Refugees (UNHCR). A first group of 112 persons arrived in Finland in October 1992. One part of it was the prisoners from Omarska and Keraterm concentration camps; the other included the prisoners from Trnopolje concentration camp. These concentration camps in north-western Bosnia and Herzegovina were established and run by Bosnian Serb military and police forces in 1992. Prisoners were mostly Bosniaks originally from Prijedor and Kozarac, towns located near the aforementioned concentration camps. Not long after their family members joined them. More groups of people from Bosnia and Herzegovina followed, also supported by UNHCR. A group of wounded men came first and was followed by the groups of people exiled from Banja Luka, the second biggest city in Bosnia and Herzegovina. Finally, a bigger group of prisoners from the concentration camps in Serbia, originally from eastern Bosnia, arrived. Simultaneously, their family members came to Finland from all over the world as they were forced to leave areas that did not belong to Bosnia and Herzegovina. Around half of those people come from Kozarac and its surroundings, while one fourth is from Banja Luka area, and another from eastern Bosnia and Herzegovina.

A closer insight into the arrival of Bosnians to Finland in the first half of the 1990s was provided by a female respondent originally from Prijedor. Together with her mother and brother she was transported from a concentration camp to Spain, where they were waiting to hear news about her father:

After we came to Spain we heard that father had been released from the concentration camp and moved to Karlovac in Croatia, and that he got to go to Finland. [...] We had no intention to move further. But when father came to Finland he had to sign a paper, and, hence, promise he would stay there until a medical treatment was over, like all other concentration camp prisoners. They (Finns) did not want to start the

treatment before patients signed they would stay until the program was over. So, we had to come to Finland for family reunion, and we did in February 1993.

Other half of the total number of Bosnians in Finland (around 3,000 persons) came in the last 15 years, mostly looking for a job opportunity. They were followed by their families. Another female respondent further illustrated this situation:

I came in 2005 [...] with my parents and brothers. My parents were looking for a job, so we lived in Denmark and Switzerland earlier [...]. My uncle and his family live here, too. They have received the papers recently. [...] I have one more cousin here, and some other relatives. [...] My father works here. He knows no Finnish, but he got a job immediately, after only a year. [...] And mom added some more education. She was a nurse in Bosnia, but she never got to work because the war started when she was about to look for a job. Now she has an extra education and she works, not with a stable job but she works anyway.

The largest number of Bosnian citizens in Finland lives in Turku and its neighbouring municipality Raisio. Besides, they live in Helsinki, Närpes, Vaasa and Mikkeli region, as well as Tampere and Oulu.

The first association of Bosnians in Finland was formed in Mikkeli in 1992, and was active until 2001. It is still registered, but with only one annual meeting as an activity. Besides, there are a few more registered, but inactive associations in Helsinki and Turku. In 2002 the Bosnian Cultural Center in Finland (*Bosanski kulturni centar u Finskoj* or *Bosnialaisten kulttuurikeskus Suomessa*) was established in Turku as the central organization in charge of preservation and fostering of Bosnian culture and integration of Bosnian citizens in Finland. It has between 200 and 300 registered members, and its regular weekly activities take place in facilities in both Turku and Raisio, owned by the Municipality of Turku and shared by different associations during the week. The Center's work is financed by the state (one third), the Municipality of Turku (one third), and the members (one third). Part of the Center is the football club Bosnia which competes in the 4th regional league, and has both senior and junior teams. Traditional Bosnian dance association for children, and a women's association are also a part of it. Furthermore, the Center organizes occasional field-trips for its members, as well as five annual gatherings aiming to mark important religious and national holidays (e.g. Bayram, Bosnian Independence Day). Some-

times, these gatherings include concerts of Bosnian musicians who get to visit and perform in Finland due to these occasions. The Center has a close collaboration with Džemat Turku, an association in charge of organizing religious activities and religious teaching in Bosnian. Together with Džemat Tampere, Džemat Närpes, and Džemat Helsinki, it is a part of the Islamic Community of Bosniaks in Finland (*Islamska zajednica Bošnjaka u Finskoj* or *Suomen Bosnialainen Islam yhdy-skunta*) established in Helsinki in November 1995.

In 2015, there were 735 Serbian citizens registered in Finland. The Serbian Embassy in Finland informed me that 297 have dual citizenship. There is no exact data on Serbian diaspora, but estimations are that it is relatively young and does not include many members of the second and third generation. Most of them live in the capital area, as well as in Tampere, Turku, and Oulu, with few smaller groups in the central part of Finland. They gather around the Serbian-Finnish Society (*Srpsko-finsko društvo* or *Serbialais-suomalainen seura*) established in Helsinki in 2001, with the aim to develop cultural ties and nourish friendship and cooperation between Finnish and Serbian people. The head of the association explained that the member list includes 180 people mostly residing in the Helsinki area, though not all of them were active every year. The association possesses no facilities, so members meet on different locations. Their membership fees are the source of financing of the association's work. Apart from two regular annual meetings, since 2011 members are active in organizing a Helsinki based movie festival the Days of Serbian Movie (*Dani srpskog filma* or *Serbian elokuvapäivät*). Its organization is supported by the Serbian Ministry of Foreign Affairs and the City of Helsinki. Additional financing comes from the ticket sale.

As for Croatian citizens, 407 were permanently living in Finland in 2015. More information was provided by the Croatian Ambassador in Finland:

Second and third generation make maximum 20% of aforementioned number. So, the number is so small that I know them all personally. [...] People who have lived here longer than 30 years make a very small group. [...] The first one was a musician who came in 1968 to perform here. He got married to a Finnish singer, and stayed. [...] Those who came in the times of old Yugoslavia are around 10, perhaps even less. Others came with refugee waves in the 90s or later, looking for a job. I think that

80% of all registered persons are younger than 30, and they all came to study. Those that came 10 years ago as newly graduated students are now in their thirties. Some stayed, established themselves, and started families; others got Ph.D. titles and moved away. [...] My impression is that the younger generation decided to stay. Those are people that found jobs in Finland. Besides, there is still an interest among Croatian people to move to Finland. We get e-mails here of that kind on daily basis.

Croatian citizens mostly live in the Helsinki area and university cities such as Turku, Tampere, and Joensuu. Formally, their joint activities are channelled through the association of Finns and Croats in Helsinki. The Ambassador explained that the association works independently from the Embassy, even though a certain communication between them does exist. It was established by two Finnish architects some 20 to 25 years ago aiming to gather Finns and Croats, as they were fans of Croatia themselves. The Ambassador explains it further:

My impression is that those days were a sort of golden age of the association. People gathered more often, and their interest was bigger. Those were times when Croatia had to be established and promoted as an independent state here. Therefore, the approach was different then. [...] I have a feeling that things are not done now as much as they were before.

The number of 124 Slovenian citizens living permanently in Finland was registered in 2015. However, the Embassy's representative claims that the number keeps growing as more people from Slovenia come to study and live in Finland every year. There are no data about the second generation, but estimations are that its members are well integrated. For the most part, Slovenian citizens live in Helsinki, but there are some registered in Lahti, Lohja, Tampere, and Rovaniemi.

In 1999, the Finnish-Slovenian Society (*Društvo Finsko-Slovenskega prijateljstva* or *Slovenia-seura*) was established. As most members are Finns delighted by Slovenian country and culture, the language of the society-organized meetings and events is Finnish. Thus, the association with greater significance for Slovenian citizens in Finland was established in 2010 as the Association of Parents of Slovenian Children in Finland (*Združenje staršev Slovenskih otrok na Finskem*). It is intended for Slovenian citizens and especially their children who would like to meet and speak Slovenian. Its foundation

was initiated by a former Slovenian Ambassador and his wife, and therefore, at first, all the meetings were held at the Slovenian Embassy in Helsinki. Since the closure of the Embassy in 2012, meetings have been organized by parents on voluntary basis. The importance of this association is explained on its official Internet presentation:

Our children grow mainly in families where only one parent (or grandparent) is Slovenian. They do not have the opportunity to attend schools or courses in Slovenian language. Distances to other (few) Slovenian children are great, so are our gatherings rare occasions where they can meet and talk with their peers in Slovenian. [...] We think it is very important for our children not to forget their roots. We invite all Slovenians to meetings, even those who are in Finland only temporarily, on travels or study.

Ex-Yugoslavs moved to Finland for various reasons. During the times of socialist Yugoslavia their arrival was mostly initiated by marriage or employment. With the dissolution of the state, Finland became a destination country for refugees, especially from Bosnia. In the last two decades they arrived for studying or employment, as well as marriage. Evidently, Bosnian citizens are the largest and most formally organized group. Their organizing could be explained by, as Lagerspetz argues, the "compensatory function" of such organizations, i.e. they offer a substitute for the lack of other networks. For the labour and family immigrants, these organizations are a place for the affirmation of a cultural identity, and for creating connections with people with the same cultural and linguistic background.

An interesting issue worth further scrutiny is certainly a growing number of people from Kosovo, a former Yugoslav province, statistically invisible as to their citizenship, yet largely present in terms of recorded mother tongue. Another concern to be explored in the future relates to the reasons behind a lack

of "Pan-Yugoslav" formal organizing despite the language proximity, shared experience, and informal networking of Ex-Yugoslavs in Finland.

References

- Alatalo, M., Homanen, R., Kynsilehto, A. & Rantanen, P. (2016): Maistraatin tiskiltä tilastoksi. Ulkomaalaisten rekisteröinnin ja tilastoinnin käytännöt Suomessa. Siirtolaisuusinstituutin tutkimuksia A 54, Turku.
- Džemat Turku (2017). Available at: <http://dzematturku.blogspot.ba/>. Accessed on February 24, 2017.
- Finsko-bosanskohercegovački portal (2017). Available at: <http://www.bih.fi/ba/miufin-skoj.html>. Accessed on February 24, 2017.
- Islamska zajednica Bošnjaka u Finskoj (2017). Available at: <http://izbufin-skoj.blogspot.ba/>. Accessed on February 24, 2017.
- Lagerspetz, Mikko (forthcoming): *Civic Participation of Estonian Immigrants in Finland (forthcoming)*. In: Erola, Jani & Naumanen, Päivi (Edit.), Norms, social structures and policy changes. Turku: Turku Center for Welfare Research.
- Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine (2014): Pregled stanja bosanskohercegovačkog iseljenništva. Available at: <http://www.bih.fi/pub/iseljenistvo2014.pdf>. Accessed on June 13, 2016.
- Serbialais-suomalainen seura (2017). Available at: <http://srpsko-finsko.org/>. Accessed on February 15, 2017.
- Slovinci na Finskem (2017). Available at: <http://slovincifinska.wix.com/slovinci-na-finskem#lo-zdruzenju/c24f1>. Accessed on February 15, 2017.
- Slovenia-seura (2017). Available at: <http://sloveniaseura.nettisivu.org/>. Accessed on February 15, 2017.
- Tilastokeskus (2015): Foreign citizens living permanently in Finland, 31 December 2015. Available at: http://www.migri.fi/download/65343_suomessa_asuvat_ulkomaalaiset_12_ennakko_2015.pdf?9671e8ca7c3ed388. Accessed on June 15, 2016.

Johannes Niemeläinen

VTM

Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Juho T. Korhonen

VTM, M.A.

Brown University, USA

He eivät palaa, eli aivotihkuminen Suomesta – Kyselytutkimus ulkomailla asuvien suomalaisten ammattilaisten tulevaisuudennäkymistä

Asiasanat: aivotihkuminen, aivovuoto, ulkosuomalaiset, paluuaikonus, lähtösy.

Suomen talouden ongelmat ovat voimistaneet nuorten maastamuuttoa vuoden 2008 jälkeen. Suomi kohtaa parhaillaan aivotihkumista, jolla tarkoitetaan aivovuotoa pienempää osamisen karkaamista maasta. Kyselytutkimuksessamme keväällä 2016 selvitimme muun muassa 20–40-vuotiaiden ulkosuomalaisten aikomuksia palata takaisin sekä syitä lähteä Suomesta. Kysely lähetettiin ulkosuomalaisten Facebook-ryhmiin, ja aineisto kerättiin valinnaisella lumipallo-otannalla. Kyselyssä oli viisi taustakysymystä, kolme monivalintakysymystä ja kolme avointa kysymystä. Hyväksytyistä vastauksista kertyi 799. Vastaajista vain 18 prosenttia aikoi palata takaisin työelämään Suomessa todennäköisesti tai erittäin todennäköisesti. Todennäköisesti palaavien suhteellinen osuus on puolittunut kymmenessä vuodessa. Vastaavasti epätodennäköisesti tai erittäin epätodennäköisesti paluunsa arvioi 55 prosenttia vastaajista. Työ ja tulevaisuudennäkymät olivat vastaajille yleisimmät syyt lähteä Suomesta. Naisilla kolmanneksi yleisin syy lähteä Suomesta oli perhe tai puoliso, miehille kulttuuri.

Johdanto

Aikovatko nuoret ulkosuomalaiset palata takaisin Suomeen? Entä miksi he lähtivät Suomesta? Muun muassa näitä kysymyksiä selvitimme keväällä 2016 tekemässämme kyselytutkimuksessa. Tässä artikkelissa esittelemme kyselytutkimuksen keskeiset tulokset

ja vertaamme niitä aiempiin, vastaaviin tutkimuksiin, erityisesti Elli Heikkilän ja Maria Pikkaraisen Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa -julkaisussa olleeseen kyselyyn (2008, 104–118). Tutkimuksemme koostuu kahdesta osasta: keväällä 2016 lähetimme ulkosuomalaisten Facebook-ryhmiin ympäri maailmaa kyselylomakkeen, joista saatujen yhteystietojen perusteella teimme Euroopassa 17 syvähaastattelua syksyllä 2016. Tässä artikkelissa esittelemme tutkimuksen ensimmäisen osan tuloksia.

Tutkimuksemme sijoittuu aikaan, jolloin Suomen talouden alamäki on voimistanut nuorten maastamuuttoa. 15–44-vuotiaiden suomalaisten nettomaastamuutto Suomesta kasvoi 593:sta vuonna 2009 aina 2207:ään vuonna 2015. Suomen nettomaahanmuutto on kuitenkin ollut koko ajan selvästi positiivinen, vaikka 2015 lukema 12 441 henkilöä oli pienin yhdeksään vuoteen. (SVT 2015.) Lähteneistä 20–44-vuotiaista suomalaisista aikuisista yli puolella, 53 prosentilla, oli vuonna 2015 korkea-asteen tutkinto ja 47 prosentilla keskiasteen tutkinto (Tilastokeskus 2016).

Korkeakoulutettujen nettomaastamuuttoa Suomesta kuvaa ehkä parhaiten termi aivotihkuminen, englanniksi brain-leakage. Korkeakoulutettuja lähtee Suomesta enemmän kuin palaa, mutta määrät eivät ole koko väestön suhteutettuna vielä hälyttävän suuria. Ilmiön suunta on kuitenkin selvä. Kun tähän lisää tuloksemme siitä, että 20–40-vuotiaiden

aikomukset palata Suomeen ovat puolittuneet kymmenessä vuodessa, lienee Suomessakin syytä kiinnittää aivotihkumiseen ja siitä kenties kasvavaan aivovuotoon huomiota.

Menetelmä ja aineiston rajaus

Kysely lähetettiin useisiin kymmeneen ulkosuomalaisten Facebook-ryhmiin sekä myös yksittäisille vastaajille sähköpostilla. Kyselyä pyydettiin myös välittämään eteenpäin. Aineistonkeruumenetelmänä oli siis valinnainen lumipallo-otanta, jossa vastaajaksi valikoituvat halukkaat ja aineistoa alkaa kertyä sitä enemmän, mitä useampaan paikkaan kysely lähetetään. Keruumenetelmä luo luonnollisesti oman haasteensa aineiston edustavuuteen: tutkimuksessa ei ollut mahdollista kontrolloida vastauksia, vaan siihen vastasivat vain halukkaat, eivätkä kaikki maantieteelliset alueet tulleet katetuksi. Toisaalta menetelmä vastasi myös aiemmissa vastaavissa kotimaisissa tutkimuksissa käytettyä menetelmää, esimerkiksi verkkosivuilla ollutta ja kirjeitse lähetettyä (Heikkilä ja Pikkarainen 2008) tai sähköpostilistoille lähetettyä ja nettifoorumeilla mainostettua (Koikkalainen 2012) kyselyä. Kyselyyn vastanneet ovat oletettavasti Suomen tilannetta aktiivisesti seuraavia ja Suomesta kiinnostuneita, koska osallistuminen on ollut vapaaehtoista. Vastauksia kertyi maaliskuu-toukokuussa yhteensä 892, joista puhdistamisen jälkeen analyysia varten hyväksyttiin 799. Kyselyssä oli viisi taustakysymystä, kolme monivalintakysymystä ja kolme avointa kysymystä. Kyselyyn vastaaminen oli anonyymia, mutta vastaajista 280 jätti yhteystietonsa jatkotutkimusta varten.

Perusjakaumat

Yleiset perusjakaumat

Vastaajista naisia oli 586 ja 208 miehiä. Viisi hyväksyttyä vastaajaa ei ilmoittanut sukupuoltaan. Naisten osuus kaikista vastaajista oli noin 73 prosenttia ja miesten 26 prosenttia, mikä heijastaa aiempien kyselyn jakaumaa, jossa naisia oli 78 prosenttia (Heikkilä ja Pikkarainen 2008, 105) ja 77 prosenttia (Koikkalainen 2012, 44).

Vastaajat jaettiin iän mukaan viiden vuoden kohortteihin. Tosin ensimmäinen kohortti kattaa kuusi ikävuotta, ja siihen, 20–25-vuotiaisiin, kuului 17 prosenttia vastaajista. 26–30-vuotiaita oli 28 prosenttia, 31–35-vuotiaita 26 prosenttia ja 36–40-vuotiaita 29 prosenttia. Vastaajien keski-ikä oli 31,3 vuotta ja mediaani-ikä 32 vuotta.

Vastauksista noin 75 prosenttia tuli Euroopassa asuvilta suomalaisilta. Eniten vastauksia

tuli Saksasta, noin 17 prosenttia, ja toiseksi eniten Britanniasta, noin 15 prosenttia. Huomattavaa on, että vaikka Ruotsi on merkittävä maastamuuttokohde myös nykynuorille, Ruotsissa asuvien vastaajien osuus oli 2 prosenttia. Pohjois-Amerikasta vastauksista tuli 7 prosenttia kaikista vastauksista, Australiasta ja Uudesta-Seelannista 8 prosenttia ja Aasiasta ja Lähi-idästä viisi prosenttia.

Vastaajista 12 prosentilla oli toisen asteen koulutus. Alemman korkeakoulututkinnon oli suorittanut 30 prosenttia vastaajista. Ylempi korkeakoulututkinto oli 377 vastaajalla, eli 47 prosentilla. Jatko-opiskelijoita oli 4 prosenttia vastaajista ja tohtoreita 7 prosenttia. Korkeasti koulutetut muodostivat siis selvän enemmistön vastaajista.

Vastaajista 65 prosenttia äänestää aktiivisesti Suomen vaaleissa ja 35 prosenttia ei äänestä aktiivisesti vaaleissa. Aktiiviseen äänestämiseen vaikuttaa esimerkiksi etäisyys äänestyspaikasta (Peltoniemi 2015), ja syksyn syvähaastatteluissa moni kertoi olevansa valmis äänestämään kirjeäänestyksen tullessa mahdolliseksi. Kirjeäänestäminen ulkosuomalaisille saattaa toteutua jo vuoden 2019 eduskuntavaaleissa.

Kysyimme lisäksi, kuinka pitkään vastaajat ovat opiskelleet ja työskennelleet yhteensä ulkomailla. Käsittelyn helpottamiseksi niputimme vastaukset vuosiryhmiin sen mukaan, kuinka kauan on ollut ulkomailla. Jako tapahtui kahden vuoden jaksoihin, eli ensimmäinen ryhmä oli alle kaksi vuotta ulkomailla olleet. Viimeinen ryhmä oli 18 vuotta tai enemmän ulkomailla olleet. Vastaajista alle kaksi vuotta ulkomailla oli ollut 19 prosenttia ja 2–4 vuotta 21 prosenttia. 4–6 vuotta ulkomailla olleita oli 19 prosenttia ja 6–8 vuotta ulkomailla olleita oli 12 prosenttia. Näin ollen vastaajista 72 prosenttia oli ollut ulkomailla alle kahdeksan vuotta. Alle neljä vuotta ulkomailla olleita oli 40 prosenttia vastaajista. Tämä kertonee siitä, että pidempään ulkomailla asuneet eivät ole yhtä kiinnostuneita vastaamaan tämänkaltaiseen kyselyyn, tai ovat vanhentuneet niin, etteivät kuulu enää kohderyhmään. Keskimääräinen vastaaja oli ollut ulkomailla 5,9 vuotta. Mediaani oli 4,5 vuotta.

Kysyimme myös, kuinka pitkään vastaaja on opiskellut ja työskennellyt yhteensä Suomessa. Luokittelu tehtiin samalla tavalla kuin ulkomaavuosien kanssa. Vastaajista alle kahdeksan vuotta Suomessa opiskelleita ja työskennelleitä oli 68 prosenttia.

Tärkeimmät perusjakaumat

Kyselyn tärkeimpiin kuului kysymys, jossa vastaajat arvioivat todennäköisyyttä, jolla he palaavat työelämään Suomessa. Vastaajista

Paluun todennäköisyys	N=799	Osuus	Syy	Lukumäärä	Osuus kaikista vastauksista (N=2457)	Osuus kaikista vastaajista (N=799)
Erittäin epätodennäköisesti	208	26 %	Työ	491	20 %	61 %
Epätodennäköisesti	234	29 %	Kulttuuri	311	13 %	39 %
Neutraali	209	26 %	Tulevaisuudennäkö-			
Todennäköisesti	90	11 %	mät	450	18 %	56 %
Erittäin todennäköisesti	58	7 %	Identiteetti	199	8 %	25 %
			Poliittinen ilmapiiri	150	6 %	19 %
			Koulutus	201	8 %	25 %
			Elintaso	206	8 %	26 %
			Perhe/puoliso	296	12 %	37 %
			Avoimet vastaukset	153	6 %	19 %

26 prosenttia arvioi, että palaa työelämään Suomessa erittäin epätodennäköisesti. Epätodennäköisenä paluutaan työelämään Suomessa vastaajista piti 29 prosenttia. Yhteensä siis vastaajista yli 55 prosenttia piti paluutaan suomalaisen työelämään vähintäänkin epätodennäköisenä. Vastaajista 26 prosenttia pitää paluutaan yhtä todennäköisenä kuin epätodennäköisenäkin. Todennäköisenä paluutaan työelämään Suomessa vastaajista piti 11 prosenttia ja erittäin todennäköisenä 7 prosenttia, eli yhteensä vähintäänkin todennäköisiä palaajia oli yli 18 prosenttia.

Muutokset aikomuksissa palata Suomeen on myös kyselyn keskeinen tulos ja muutos aiempaan. Heikkilä ja Pikkarainen (2008, 112) kysyivät vastaajilta (N=430) aikomuksesta palata Suomeen jonakin päivänä vastausvaihtoehtojen ollessa kyllä, ei ja en tiedä. Vastaajista yhteensä 40 prosenttia aikoi palata Suomeen, 53 prosenttia ei aikonut palata takaisin Suomeen ja 7 prosenttia ei tiennyt aikomuksistaan. Näin ollen heidän suhteellinen määrä on puolittunut, jotka aikovat palata takaisin Suomeen. Huomionarvoista on myös se, että Heikkilän ja Pikkaraisen aineistossa vastaajat olivat selvästi iäkkäämpiä, ja yleisimmät ikäluokat olivat 50–54-vuotiaat ja 55–59-vuotiaat (mt., 105). Voidaan olettaa, että iäkkäämmät ovat asettuneet jo pysyvämmiin asuinmaahansa kuin nuoremmat ikäluokat.

Vastaajilta kysyttiin myös tärkeimpiä syitä Suomesta muuttoon. Kyseessä oli monivalintakysymys, ja vastaaja sai valita useasta eri vaihtoehdosta. Yhteensä vastauksia annettiin 2457. Näistä vastauksista työn osuus oli 20 prosenttia, ja kaikista vastaajista työn kertoi syyksi lähteä 61 prosenttia vastaajista. Vastaavasti tulevaisuudennäköymät oli toiseksi yleisin syy muuttaa Suomesta, ja tämän kertoi syyksi lähteä 56 prosenttia vastaajista. Vastausvaihtoehtoille ei annettu kyselytutkimuksessa tarkempaa selitystä, vaan vastaaja valitsi vaihtoehtoista oman harkintansa mukaan. Avoimia vastauksia tuli 153 vastaajalta. Moni avoimen vastauksen jättänyt vastaaja täydensi muita valintoja selittämällä tarkemmin, miksi hän lähti esimerkiksi töiden vuoksi pois Suomesta. Tulokset ovat saman-

kaltaiset kuin Koikkalaisen (2012, 46) kyselyssä (N=364), jossa hän tunnisti neljä pääkategoriaa: ”seikkailunhaluun ja elämänlaatuun liittyvät syyt (562 kpl), työhön, työkokemukseen ja urakehitykseen liittyvät syyt (535 kpl), opiskeluun liittyvät syyt (262 kpl) ja puolison uraan tai kansalaisuuteen liittyvät syyt (139 kpl)”. Huomionarvoista kuitenkin ovat, että tulevaisuudennäköymät eivät nousseet Koikkalaisen kyselyssä esiin, kun taas omassa aineistossamme se oli toiseksi yleisin vastaus. Tulevaisuudennäköymät voi toki muuttosyyinä sisältyä muihin vastausvaihtoehtoihin, kuten urakehitykseen liittyviin syihin.

Selittävät tekijät

Tämän lyhytartikkelin lopuksi katsomme, mitkä tekijät selittävät paluuaikomuksia. Vastauksia on analysoitu ristiintaulukoimalla eri vastauksia keskenään. Muunlainen tilastollinen analyysi ei olisi järkevää, koska aineistomme ei ole tilastollisesti edustava, mutta aineistomme sisällä ristiintaulukointi tuottaa mielenkiintoisia tuloksia. Näitä tuloksia on verrattu osin Heikkilän ja Pikkaraisen tuloksiin.

Koulutuksen vaikutus aikomuksiin palata

Koulutuksen vaikutus paluuaikomuksiin on muuttunut kymmenessä vuodessa. Heikkilän ja Pikkaraisen (2008, 113) tutkimukseen verrattuna suurin muutos on tapahtunut niissä, jotka aikovat palata Suomeen. Erityisesti maisterin tutkinnon tai tohtorin tutkinnon suorittaneilla aikomukset palata Suomeen ovat laskeneet roimasti. Sen sijaan niiden osuus, jotka eivät aio palata Suomeen, on pysynyt suurin piirtein ennallaan. Näin ollen paluusta epävarmojen osuus on kasvanut merkittävästi. Pääsääntöisesti voi todeta, että korkeampi koulutustaso lisää todennäköisyyttä, että vastaaja aikoo palata takaisin Suomeen. Poikke-

Paluun todennäköisyys Suomeen koulutuksen mukaan, 20–40-vuotiaat (Korhonen, Niemeläinen 2016).

	Toinen aste (N=92)	Alempi korkeakoulu- tutkinto (N=236)	Ylempi korkea- koulututkinto (N=377)	Jatko-opiskelija (N=36)	Tohtorin tutkinto (N=58)
Erittäin epätodennäköisesti tai epätodennäköisesti	61 %	59 %	53 %	50 %	52 %
Neutraali	27 %	23 %	26 %	28 %	34 %
Todennäköisesti tai erittäin todennäköisesti	12 %	18 %	21 %	22 %	14 %

Aikomus palata Suomeen koulutuksen mukaan, 19–84-vuotiaat (Heikkilä, Pikkarainen 2008).

	Peruskoulu (N=54)	Lukio (N=49)	Ammat- tikoulu (N=67)	Ammatti- korkeakoulu (N=57)	Kandidaatti (N=65)	Maisteri (N=116)	Lisensiaatti (N=8)	Tohtori (N=14)
Ei	74 %	59 %	45 %	51 %	54 %	46 %	38 %	50 %
Ei tiedä	11 %	0 %	7 %	12 %	5 %	7 %	0 %	0 %
Kyllä	15 %	41 %	48 %	37 %	41 %	46 %	62 %	50 %

uksena ovat uusimman tutkimuksen tohtorit.

Sukupuolen vaikutus paluun todennäköisyyteen

Kevään 2016 kyselyyn vastanneet naiset uskovat palaavan epätodennäköisemmin työelämään Suomessa kuin miehet. Epätodennäköisesti palaavia naisia oli yli kolme kertaa enemmän kuin todennäköisesti palaavia naisia.¹ Miehistä epätodennäköisesti palaavia oli hieman yli kaksi kertaa enemmän kuin todennäköisesti palaavia. Naisista paluutaan epätodennäköisenä tai erittäin epätodennäköisenä piti 58 prosenttia vastaajista, kun miehillä vastaava luku oli 47 prosenttia. Paluutaan todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä naisista piti 17 prosenttia ja miehistä 23 prosenttia.

Iän vaikutus paluun todennäköisyyteen

Iän vaikutus paluun todennäköisyyteen ei ole lineaarista. Nuorimmassa ikäluokassa, 20–25-vuotiaissa vastaajissa, epätodennäköisesti palaavia on lähes kolme kertaa enemmän kuin todennäköisesti palaavia. Sen sijaan toiseksi nuorimmassa ikäluokassa, 26–30-vuotiaissa, epätodennäköisiä palaajia on enää alle

1 Epätodennäköisesti palaava viittaa vastaajiin, jotka ovat arvioineet paluunsa epätodennäköiseksi tai erittäin epätodennäköiseksi. Vastaavasti todennäköinen palaaja on vastaaja, joka on arvioinut paluunsa todennäköiseksi tai erittäin todennäköiseksi.

kaksi kertaa enemmän kuin todennäköisiä palaajia. Vanhemmissa ikäluokissa suunta on kuitenkin selvä: mitä vanhempi vastaaja on, sitä epätodennäköisemmin hän aikoo palata Suomeen kuin palata. 31–35-vuotiaissa suhdeluku on lähes 3,5, ja vanhimmassa ikäluokassa 36–40-vuotiaissa epätodennäköisesti palaavia on 4,5 kertaa enemmän kuin todennäköisesti palaavia. Tämä kertonee siitä, että mitä vanhempi vastaaja on, sitä vakiintuneempaa hänen elämänsä on ulkomailla. Vastaavasti se, mitä pidempään vastaaja on asunut ulkomailla, sitä todennäköisemmin hän ei aio palata takaisin Suomeen.

Äänestyskäyttäytymisen vaikutus paluun todennäköisyyteen

Äänestyskäyttäytymisen vaikutus paluun todennäköisyyteen on yksiselitteinen. Mikäli vastaaja äänestää Suomen vaaleissa, hän arvioi palaavansa selvästi todennäköisemmin kuin he, jotka eivät äänestä vaaleissa. Vaaleissa äänestävistä 45 prosenttia ei aio palata ja 24 prosenttia aikoo palata, kun äänestämättä jätävissä vastaavat luvut ovat 74 ja 9 prosenttia.

Syyt lähteä ja paluun todennäköisyys sukupuolen mukaan

Ristiintaulukoimalla paluun todennäköisyyden lähtösyiden kanssa ja tarkastelemalla tätä sukupuolen mukaan huomataan, että

Paluun todennäköisyys		Tulevaisuuden- näkömät		Työ	Perhe/ puoliso	Koulutus	Kulttuuri	Identi- teetti	Elintaso	Poliittinen ilmapiiri
Nainen	Erittäin epätodennäköisesti	57%	61%	46%	28%	48%	34%	32%	18%	
Nainen	Epätodennäköisesti	57%	56%	44%	27%	43%	35%	20%	15%	
Nainen	Neutraali	52%	52%	41%	29%	30%	22%	18%	18%	
Nainen	Todennäköisesti	41%	61%	36%	28%	25%	11%	15%	3%	
Nainen	Erittäin todennäköisesti	30%	50%	45%	13%	25%	15%	8%	3%	
Nainen	Kaikki	52%	56%	43%	27%	38%	27%	21%	15%	
Mies	Erittäin epätodennäköisesti	67%	65%	29%	9%	47%	18%	45%	40%	
Mies	Epätodennäköisesti	79%	81%	26%	16%	37%	16%	53%	37%	
Mies	Neutraali	68%	79%	14%	19%	41%	14%	35%	24%	
Mies	Todennäköisesti	45%	72%	21%	28%	41%	24%	28%	21%	
Mies	Erittäin todennäköisesti	61%	72%	17%	39%	22%	22%	11%	17%	
Mies	Kaikki	66%	75%	22%	19%	40%	18%	38%	30%	

tulevaisuudennäkömät ja työ ovat miehille tärkeämpi syy lähteä kuin naisille. Siitä huolimatta molemmat syyt ovat kaksi tärkeintä molemmille sukupuolille. Prosenttiluvut taulukossa kertovat sen, kuinka moni vastaaja suhteellisesti kaikista vastaajista on antanut ko. syyt lähdeilleen. Esimerkiksi erittäin epätodennäköisesti Suomeen palaavista naisista koulutuksen vuoksi on lähtenyt 28 prosenttia vastaajista. Lisäksi taulukkoa tulkittaessa pitää muistaa, että vastaajat ovat voineet antaa useita syitä lähdeilleen. Mikäli vastaaja on antanut useita syitä, ei näitä vastauksia ole painotettu lukumäärän mukaan.

Oheisessa taulukossa on monia huomion-arvoisia asioita. Lähtösyynä kulttuuri on selvästi tärkeämpi heille, jotka eivät aio palata kuin heille, jotka aikovat palata. Avointen vastausten perusteella kulttuurilla tarkoitetaan yleistä suhtautumista yhteiskuntaan ja toisiin ihmisiin, esimerkiksi miten avoimia ihmiset ovat, onko yhteiskunta yleisesti salliva ja esimerkiksi ovat ravintolat ja yökerhot auki myöhään. Lähtösyynä identiteetti viittaa pitkälti siihen siihen, kokeeko olevansa enemmän kansainvälinen vai suomalainen, ja mikä on tärkein viite-ryhmä. Huomionarvoinen lähtösyynä on myös poliittinen ilmapiiri. Vaikka vastaajista selvä vähemmistö antoi sen syyksi lähdeilleen, oli poliittisen ilmapiirin vaikutus selvästi suurempi heillä, jotka eivät aikoneet palata kuin heillä, jotka aikovat palata Suomeen. Poliittinen ilmapiiri kertoi yleisen yhteiskunnallisen ilmapiirin kiristymisestä sekä erityisemmin muukalaisvastaisuuden noususta.

Johtopäätökset

Tässä lyhytartikkelissa olemme esittäneet keväällä 2016 tekemämme kyselytutkimuksen keskeiset tulokset. Aiempaan tutkimukseen verrattuna keskeisin tulos on se, että ulkosuomalaisten aiomukset palata takaisin työelämään Suomessa ovat laskeneet voimakkaasti.

Erityisesti tohtorin tutkinnon suorittaneilla aiomukset palata ovat suorastaan romahtaneet. Tulosten yleistettävyyden kanssa pitää olla kuitenkin varovainen: vastaajien itsevalikoitumisesta johtuen kyselytutkimukset eivät ole tilastollisesti edustavia otoksia. Siitä huolimatta tulokset ovat mielenkiintoisia, etenkin kun niitä tarkastelee Tilastokeskuksen maahanmuuttotilastoja varten. Kun korkeasti koulutettujen maastamuuttomäärät kasvavat, yhä harvemman palaaminen kertoo aivotiikumisesta Suomesta.

Lähteet

- Heikkilä Elli ja Pikkarainen Maria (2008). *Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa*. Siirtolaisuustutkimuksia A 30. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Koikkalainen, Saara (2012). Koulutetut suomalaiset Euroopan työmarkkinoilla. Koikkalainen, Saara & Suikkanen, Asko (toim.), *Siirtymät ja kansalaisuus kansainvälisen liikkuvuuden maailmassa*. Web reports 74. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 42–55.
- Peltoniemi, Johanna (2015). 'Äänen pitkä matka: Ulkosuomalaisten matala äänestysaktiivisuus ja joustavien äänestysmenetelmien merkittävyys [It's a long way to voting booth: emigrant voters and the significance of convenient voting methods]', *Politiikka* 57:4, 208–225.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Muutto-liike [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-6766. 2015. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 10.2.2017]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/muutl/2015/muutl_2015_2016-05-17_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus (2016). Suomen ja muiden maiden kansalaisten maahanmuutto ja maastamuutto koulutuksen mukaan vuonna 2015. Erillisselvityksenä tilattu tilasto. Helsinki: Tilastokeskus.

Iida Hallikainen

Valtiotieteiden yo
Turun Yliopiston Poliitiikan tutkimuksen
klubi ry:n Walpo-lehden päätoimittaja

Liikkuvuus ja liikkumattomuus ihmiskunnan syvänä, yhteisenä ja muuttuvana identiteettinä

Asiasanat: muuttoliikkeet, liikkuvuus, liikkumattomuus, pakolaisuus.

Kirjoittaja opiskelee poliittista historiaa Turun yliopistossa ja on Turun yliopiston Poliitiikan tutkimuksen klubi ry:n Walpo-lehden päätoimittaja. Kirjoittaja osallistui keväällä 2017 Turun Yliopistossa järjestetyille Muuttoliikkeet, historia ja politiikka -luentosarjalle, jonka herättämiin ajatuksiin tämä kirjoitus perustuu.

Liikkuvuus, sen eri muodot ja liikkuvuuden käsitteestäkin ilmentyvät ihmisten muuttoliikkeet ovat olleet osa ihmiskunnan historiaa koko sen olemassaolon ajan. Liikkuvuutta on tapahtunut niin maiden sisällä kuin niiden ulkopuolellakin, mutta erityisesti liikkuvuuden luonne on vaihdellut paljon vuosisatojen aikana. Tärkeänä osana liikkuvuutta on kuitenkin otettava huomioon myös liikkumattomuus, joka on sekä historian että nykypäivän normi. Karkeasti tiivistäen voisiakin luonnehtia, että kautta vuosisatojen liikkuvuuden eri tekijöiden synnyttämät muuttoliikkeet ja niiden vastavoimana tasapainotteleva liikkumattomuus ovat määrittäneet merkittävästi ihmiskunnan historiaa. Liikkumattomuus ja muuttoliikkeet ovat yhdessä vaikuttaneet ihmiskunnan eri kulttuurimalleihin, muovanneet mielipiteitä, synnyttäneet keskustelua ja ongelmanratkaisua, muovanneet jopa maiden rajoja ja toisaalta saaneet aikaan kokonaisten kansalaisuuksien ja kansakuntien synnyn – niissä kytee siis jollakin tapaa koko ihmiskunnan olemuksen syvin identiteetti. Seuraavassa käsitellään liikkuvuutta, liikkumattomuutta ja muuttoliikkeitä historiasta nykypäivään, ja pohdi-

taan niiden osaa yhteiskuntien ja ihmisten identiteeteissä.

1700-luvulta alkaneella kansallisvaltioiden ajalla voimistunut liikkuvuuden rajoittaminen on toiminut merkittävänä käännekohtana. Siinä missä ennen erityisesti keski- ja yläluokkaan kuuluvien ihmisten muuttoliike oli ollut pääosin vapaata, nyt liikkuvuus alettiin nähdä ongelmana, jopa uhkana. 1700-luku oli muutoinkin historiallisten murrosten vuosisata. Teollinen vallankumous alkoi Iso-Britannias- ta, valistusaika ja liberalistiset arvot alkoivat ottaa tuulta alleen, Ranskan vallankumous levitti vapaampaa ajattelua ja enteili vanhojen yhteiskuntanormien murenemista, Yhdysvallat itsenäistyi ja imperialismi kukoisti. Jos 1700-luku oli murroksen ja liberaalimpien arvojen syntymisen aikaa, miksi liikkuvuutta alettiin rajoittaa? Uskoakseni liikkuvuuden rajoittaminen toimi osittain tietynlaisena vastareaktiona suurille muutosten virroille, jotka aiheuttivat vanhoihin konservatiivisempiin arvoihin luottavissa korkeamman yhteiskuntaluokan ihmisissä järkytystä ja pelkoa. Samalla tavoin muun muassa siirtomaavalloissa alettiin myöhemmin 1800-luvun taitteessa kiristää vallanotetta ja polkea alkuperäiskansojen oikeuksia entistä enemmän. Ehkä pelko tuntematonta kohtaan ajoi ihmisen kiristämään otetta ja luomaan vastapainoa liberalismiin ja valistuksen voimalle.

Göran Therborn esittää vuoden 2012 teoksessaan *The World – A Beginners Guide*, että "sivilisaatioiden laajentumista ja väistymis-

tä ovat globalisaatioaalto, jos näitä aaltoja ei määritellä vain maapallonlaajuisiksi vaan väljemmin valtioiden, kulttuurien ja man- nerten rajat ylittäviksi liikkeiksi”. Nähdäkseni Therbornin näkemys globalisaatioaaltoista, eli yhteiskunnallisten kehityskulkujen laajentu- misesta, kiihtymisestä ja voimistumisesta ai- nakin kokonaisen mantereen laajuudelle, on järkevä ajatus, kun se mielletään yhteen ih- misten liikkeen ja liikkuvuuden, mutta myös liikkumattomuuden kanssa. Liikkuvuus ja liikkumattomuus ovat aina osa laajempia il- miöitä, kuten globalisaatiota ja muita histo- riallisia murroksia. Ilmiöitä ei tulisi arvioida yksittäin, vaan ymmärtää ne osana laajempaa, koko ajan taustalla elävää kokonaisuutta. Liik- kuvuuden globaalinen laajuus näkyy hyvin muun muassa siinä, kuinka esimerkiksi eng- lantilaisia siirtomaaisäntiä muutti Iso-Britan- nian siirtomaihin brittiläisen kolonialismin huippukautena 1800-luvulla. Vastaavasti taas 1950-luvulla siirtomaavallan purkautuessa siirtolaisia muutti Iso-Britanniaan niin Kari- bianmeren saarilta kuin Intian niemimaalta.

Vaikka liikkuvuus ja liikkumattomuus ovatkin näkyneet entistä selvärajaisempi- na ilmiöinä 1700-luvun ja sen jälkeisissä yhe- teiskunnissa, on hyvä muistaa, että ne ovat vaikuttaneet merkittävästi ihmiskunnan histo- riaan jo ennen sitä. Ensimmäinen globali- saatioaalto vakiinnutti suurten sivilisaatioiden ydinalueet ja loi maailmanuskonnot ja toinen globalisaatioaalto, jossa Amerikan manner valloitettiin eurooppalaiselle sivilisaatiolle, sen uskonnoille ja kielille. Kun valtioiden rajat oli- vat alkaneet vähitellen muotoutua ja ihmiset alkoivat vastustaa vallitsevaa yhteiskuntajär- jestystä suuntautumalla vähitellen kohti libe- raalimpaa ajatusmaailmaa, tuli olennaiseksi määritellä kansalaisten oikeuksia. Viimeistään 1900-luvun jälkipuolella suuressa osassa maa- ilman valtioita alettiin säätää ulkomaalaisten maahantuloa ja maassa oleskelua rajoittavaa lainsäädäntöä. Alkuvaiheessa erityisesti koh- demaat määrittelivät itse politiikkaansa, mutta mitään kattavaa kansainvälistä säännöstöä ei ollut. Ylipäätään kysymys oli vaikea, sillä rajo- ja ja itse ilmiötä oli hankala määritellä tai edes ymmärtää. Liikkuvuuden rajoittaminen hei- jastelee myös sitä, kuinka yhteiskunnallinen keskustelu aiheesta virisi ja toisaalta sitä, kuin- ka ihmiset ja valtiot alkoivat kokea liikkuvuu- den ja sen oletetut lieveilmiöt jonkinlaiseksi yhteiseksi ja kaikkia koskettavaksi globaaliksi aiheeksi. Siinä missä aiemmin keskityttiin lähinnä siihen, kuinka liikkuvuus ja liikkumat- tomuus vaikuttivat valtioon itseensä, alettiin myöhemmin ymmärtää myös sen monisyi- sempiä vaikutuksia.

Tärkeä osa liikkuvuutta ja liikkumatto- muutta on pitkään ollut pakolaisuus, jolle ei

vielä ensimmäisen maailmansodan aikana ollut virallista terminologiaa tai kansainväli- soikeudellista säännöstöä, mutta jonka ole- massaolo ja ongelmallisuus oli alettu tiedos- taa 1800-luvun pakkomuuton seurauksena. Pakolaisuus aiheutti toisen maailmansodan jälkeen yhteiskunnallista keskustelua ja ky- symyksiä, koska se nähtiin ongelmallisena ja ihmisten ja yhteiskunnan turvallisuuteen vai- kuttavana tekijänä. Myös valtioiden kantavä- estö heräsi ensimmäistä kertaa liikkuvuuteen kaikkia koskettavana ilmiönä, kun yhteiskun- nallinen keskustelu mediaa myöten kohdistui tiettyyn pakkomuuttoliikkeeseen. Liikkuvuus sai siis raamit, joihin alettiin yhdistää tietyn- laisia mielleyhtymiä. Samaan aikaan käyn- nissä oli Therbornin mukaan vasta alkanut viides globalisaatioaalto, jonka seurauksena Eurooppa kutistui poliittisesti menetettyään siirtomaansa ja suurvalta-asemansa, ja toi- saalta kylmä sota vaikeutti ihmisten liikku- vuutta Euroopan jakauduttua idän ja lännen blokkeihin. Pakolaisuus toi hyvin ilmi myös sen, etteivät kaikkien maiden näkemykset liikkuvuudesta ja sen säätelystä sulautuneet- kaan yksiin. Alankomaat halusi pääosin vält- tää pakolaisten sijoittamisesta oletettavasti muodostuvia negatiivisia ilmiöitä, kun taas Iso-Britanniassa pakolaisuus synnytti ylem- mydentunnetta ja avunannon velvollisuut- ta. Toisaalta ei sovi unohtaa yhteiskunnallista jaottelua, jossa pakolaiset olivat yhteiskunta- luokkana suhteellisen alhaalla.

YK:n vuoden 1951 pakolaismääritelmän ensimmäisessä artiklassa näkyy hyvin se, kuinka nykyäänkin käytössä oleva määritel- mä istuu perusteluiltaan täysin kylmän sodan pakolaisuuden raameihin, mutta esimerkiksi nykypäivän ilmastopakolaiset tai kaikki Syy- rian pakolaiset eivät sovi siihen. Tämä ker- too käsittääkseni hyvin siitä, kuinka ihmisen on ollut hyvin vaikea käsittää liikkuvuuden laajuutta vielä 1950-luvun jälkeenkin. Ehkä tämä korreloi myös aikansa ilmapiirin kans- sa. Kylmän sodan aikana katset suuntau- tuivat monesti Eurooppaan, blokkijakoon ja liikkuvuuden rajoittuneisuuteen. Liikkuvuus Euroopassa oli usein tarkoin säädeltyä. Kyl- män sodan aikaan keskityttiin nimenomaan siihen, että Eurooppa oli vanhojen siirtoma- valtojen purkautuessaan vetävän muutto- liikkeen keskipiste eikä katseita välttämättä kohdistettu pidemmälle tulevaisuuteen tai Euroopan ulkopuolelle. Tämä kertoo ehkä myös ajan asenteista, jotka liittyivät natio- nalismiin, omista kansalaisista huolehtimi- seen maailmansotien aiheuttamien tuho- jen jälkeen, mutta toisaalta myös katseiden kohdistamiseen laajenevaan globalismiin, ja talouskasvuun, joka sai uskomaan Euroopan uudestisyntyneeseen.

Valtiota ei ole ilman pysyvää väestöä, mikä tiivistää hyvin liikkuvuuden rinnalla elävän liikkumattomuuden. Liikkuvuuden säätelyä ei todennäköisesti olisi ilman valtioita – valtiot siis turvaavat myös oman olemassaolonsa liikkuvuutta säätelämällä. Elämme Therbornin mukaan ”viidettä globalisaatioaaltoa” ja äärimmäisen esimerkin nykypäivän liikkuvuuden rajoittamiseen pyrkimisestä ovat luoneet muun muassa Yhdysvaltain presidentti Donald Trump ja Pohjois-Korean hallinto. Jos britit ja ranskalaiset halusivat toisen maailmansodan jälkeen välttää miellehtymiä natsi-Saksan vankileireihin, ei Trump ainakaan kavahda vertauskuvia kylmän sodan aikaiseen häpeäpilkkuun, Berliinin muuriin. Hän haluaa luoda uutta liikkumattomuutta liikkuvuuden ja globalismin aikaan, jota myös monet oikeistopopulistit tavallaan haluavat Euroopassa. Ehkä nationalismi on vastaus liikkumattomuuden tavoitteluun, jota muun muassa eri ääriliikkeiden suosio ilmentää. Rajat halutaan sulkea ja liikkuvuutta halutaan vähentää, jotta saadaan ”turvattua” oma kansa ja valtio.

Liikkuvuus on aina tuonut esille ulkomaalaisvastaisuutta. Uskonsodat saavat usein turvapaikanhakijat liikkeelle ja kun nämä tulevat uuteen yhteiskuntaan, kohdemaassa olevat ihmiset kokevat ennakkoluuloja ja pelkoja toisen kulttuurin ihmisiä kohtaan. Yksi esimerkki liikkumattomuudesta on tietyn valtion rajojen sisällä elävät ihmiset. Kun valtiot muodostuivat kansallisen identiteetin kehittyessä ja loivat oman kulttuurinsa, pelko toiseutta ja kulttuurin ulkopuolisia ihmisiä kohtaan kasvoi. Voisiko ajatella, että liikkumattomuus on aikaansaanut ihmisten luokittelun ja toisaalta modernin ajan ulkomaalaisvastaisuuden, kun taas liikkuvuus nostaa ulkomaalaisvastaisuuden ja toiseuden pelon näkyviin? Ajatus voisi olla järkevä siinä mielessä, että tutkimuksesta tiedetään oman maan ulkopuolelta tulevia ihmisiä pelkäävän erityisesti vahvasti omaan uskontoonsa sitoutuneiden, pienissä yhteisöissä ja syrjäisemmillä seuduilla asuvien ihmisten. Mitä vähemmän ihmisillä on kontakteja ja kokemusta yhteisönsä ulkopuolisista ihmisistä, sitä pelokkaampia ja ulkomaalaisvastaisempia he saattavat olla. Vaikuttaisi siltä,

että liikkumattomuuden kannalta toimintamallien luominen on myös helpompaa, koska sen voi käytännössä määritellä yksi valtio, kun liikkuvuus puolestaan on yleensä useiden valtioiden yhteinen ongelma. Tärkeää avoimempien aseiden kehittämisessä ei siis käsittääkseni ole ainoastaan ihmisten liikkuvuus valtioiden välillä, vaan myös ihmisten liikkuvuus ja kontaktit valtioiden sisäisten ihmisryhmien välillä.

2010-luvulla liikkuvuus on teknologian kehityksen puolesta suhteellisen helppoa. Toisaalta liikkuvuutta vaikeuttavia tekijöitä on enemmän kuin aiemmin, kun esimerkiksi maiden rajojen valvonta on tarkkaa, eivätkä pakolaiset ja maahanmuuttajat pääse uuteen maahan tuosta vain. Vaikka ”yleisen ilmapiirin” onkin globalisaation myötä ajateltu olevan avoimempi ja kannustavampi liikkuvuuteen ja muuttovirtoihin, nouseva nationalismi ja äärioikeiston kasvava suosio pyrkivät vakiinnuttamaan liikkumattomuutta. EU:n sisällä eri syistä tapahtuva muutto toisiin maihin on ollut suosittua, mutta esimerkiksi Iso-Britannian EU-ero saattaa vaikeuttaa merkittävästi muuttoliikettä maahan. Vaikka liikkuvuuden ja liikkumattomuuden ristiriita on kytenyt maiden ja erilaisten ihmisryhmien välillä ennenkin, globalisaation myötä tilanne on toisenlainen aiempaan verrattuna. Ensimmäistä kertaa tämän jännitteen voivat kokea kaikki maailman ihmiset. Liikkuvuus ja liikkumattomuus ovat vahvasti vastakkain ja niiden valtataistelua voi seurata sosiaalisessa mediassa, televisiossa, radiossa ja lehdissä. Ne voivat olla edessä aamiaispöydässä, työpaikalla ja nukkumaan käydessä. Ehkä tämä ihmiskunnan syvä, yhteinen identiteetti, ei olekaan tiettyyn muotoon ja kokoon taiteltu paketti, vaan alati muuttuva, maailman tapahtumiin ja ilmapiiriin reagoiva kokonaisuus, joka muuttuu aikojen ja ihmisten mukana.

Lähteet

Muuttoliikkeet, historia ja politiikka –luentosarja. Turun Yliopisto 2017.
Therborn, Göran (2011). *The World – A Beginner's Guide*. Jyväskylä 2012, Bookwell Oy.

Tuomas Hovi

Post doc tutkija, FT
Folkloristiikka, Turun yliopisto

Amerikansuomalaisia juhlia Yhdysvalloissa

Asiasanat: amerikansuomalaiset, etniset juhlat, laskiainen, Pyhä Urho, Heikinpäivä.

Etniset juhlat ovat yksi tavoista pitää etnistä identiteettiä yllä ja jopa rakentaa sitä. Etniset juhlat ovat erityisen tärkeitä etnisen identiteetin ylläpitäjiä maahanmuuttajien keskuudessa. Yhdysvalloissa on useita eri etnisyyksiin perustuvia juhlia, joita järjestetään edelleen ja näin on myös amerikansuomalaisten kohdalla. Tarkastelen tässä artikkelissa kolmea amerikansuomalaista juhlaa: laskiaista, Pyhän Urhon päivää ja Heikinpäivää. Näistä juhlista laskiaista on juhlittu Yhdysvalloissa pisimpään, ja sillä on myös selkeä yhteys Suomeen ja suomalaiseen kulttuuriin. Pyhän Urhon päivä on hieman uudempi ja selkeästi nimenomaan amerikansuomalainen juhla, sillä ei siis ole mitään yhteyksiä Suomeen. Heikinpäivä on juhlista nuorin, eikä silläkään ole suoraa yhteyttä Suomeen, mutta sen avulla esitellään suomalaista kulttuuria laajemmalle yleisölle. Kaikki juhlat toisaalta ylläpitävät amerikansuomalaista kulttuuria ja toisaalta myös rakentavat sitä.

Laskiainen

Laskiaisjuhlaa on vietetty ympäri Yhdysvaltoja 1800-luvun lopulta lähtien. Monet juhlaan liittyvistä tavoista tulivat Yhdysvaltoihin suomalaisten maahanmuuttajien mukana. Vahvimmin ja pisimpään laskiaista on vietetty yhtä jatkoisesti Palon kylässä Minnesotassa. Palossa laskiaista on juhlittu vuosittain

vuodesta 1937 lähtien, ainoastaan sotavuosina juhlaa ei muutamana vuonna järjestetty. Vuonna 1937 St. Louisin maakunnan viranomaiset käynnistivät ohjelman, jonka tarkoituksena oli saada ihmiset innostumaan ja kiinnostumaan alueen eri kansallisuuksien kansanperinteistä, perimätiedosta, taiteista ja musiikista. Yhdeksi teemaksi nostettiin alueen suomalaislähtöisen väestön järjestämä laskiaisen vietto ja ohjelman puitteissa vuonna 1937 järjestettiin laskiaisjuhla koko kunnan alueella yhteistyössä päiväkoulujen, kulttuurikeskusten ja paikallisten järjestöjen kanssa. Vuonna 1937 laskiaista vietettiin yhteensä yhdeksällätoista koululla Minnesotassa, ja juhliin osallistui yhteensä 2053 ihmistä. Juhlista ylivoimaisesti eniten osallistujia keräsi Palossa kahdessa koulussa järjestetty laskiaisjuhla, johon osallistui yhteensä 840 ihmistä. Niistä paikkakunnista missä laskiaista vuonna 1937 vietettiin, on Palo ainoa paikkakunta, missä laskiaista edelleen vietetään.

Vaikka laskiaista oli vietetty alueella eri tavoin jo aikaisemminkin, toi vuonna 1937 järjestetty ohjelma juhlan laajempaan tietoisuuteen. Vuonna 1937 laskiaisjuhlaan kuului erilaisia ulkoilma-aktiviteetteja, kuten kelkkailua ja mäenlaskua. Mäkeä laskettiin moni eri tavoin, muun muassa lumikengillä, kusenoksilla, pahvilevyillä, tynnyrilaudoilla, vanhoilla tyynyillä sekä kotitekoisilla kelkoilla. Lisäksi eräissä juhlapaikoissa pihalle pys-

tytettiin vipukelkka, järjestettiin rekiajeluja sekä luistelukilpailuja.

Ulkoaktiiviteettien lisäksi laskiaisjuhlista oli myös erilaisia tapahtumia sisätiloissa kuten esimerkiksi laskiaiseen liittyvien tarinoiden ja uskomusten kertontaa sekä esitettiin suomalaisia lauluja ja runoja. Tarjolla oli myös suomalaisia ruokia kuten laskiaispullia, silakkaa, rieskaa, hernekeittoa, kropsua eli pannukakkua sekä karjalanpiirakoita. Lisäksi esiteltiin suomalaista taidetta, käsitöitä, perintökalleuksia sekä valokuvia. Juhliin kuului myös suomalaisia tansseja sekä musiikkia. Kouluissa järjestettiin lisäksi laskiaisaiheisia esseekirjoituskilpailuja. Laskiaisjuhlintaan liittyi kuitenkin jo amerikkalaisia vaikutteita. Tällaisia olivat muun muassa tietyt ruuat sekä Laskiais-kuningattaren valinta.

Vierailin helmikuussa 2017 laskiaisjuhlista Palossa, joka oli samalla Palossa järjestetävän Laskiaisen 80-vuotisjuhla. Laskiainen järjestettiin Loon Lake -järven rannalla sijaitsevassa aikaisemmin kouluna toimineessa kulttuurikeskuksessa. Vaikka laskiaista edelleen juhliitaan useammallakin paikkakunnalla, on Palossa järjestettävä juhla näistä selkeästi suurin ja tunnetuin. Juhlan sisältö oli yllättävänkin samanlainen kuin kuvaus vuonna 1937 järjestetyistä juhlista. Laskiaisjuhla alkoi perjantaina Laskiais-kuningattaren valinnalla ja hänen kunniaakseen järjestetyillä tanssiaisilla. Varsinaista Laskiais-juhlaa vietettiin lauantaina ja sunnuntaina. Lauantain ohjelma alkoi ”kropsuaamiaisella”, johon kuului pannukakkua, mansikkahilloa, suolasilakkaa ja kahvia. Kulttuurikeskuksessa oli myytävänä monenlaisia käsitöitä, ruokia sekä erilaisia vaatteita. Osa myytävänä olleista tavaroista liittyi jollain tavalla Suomeen, mutta ei kaikki. Ohjelmaan kuului myös erilaisia musiikkiesityksiä, tosin ei suomalaisia. Juhlissa esiintyi amerikansuomalainen muusikko yhteineen, amerikkalainen muusikko ja slovenialainen kansanmusiikkiduo. Suomalaista ja suomenkielistä musiikkia tapahtumassa kuului rakennuksen aulassa ja heti sen ulkopuolella. Kulttuurikeskuksen keskusradiosta nimittäin soitettiin suomalaisia lauluja. Tämän tarkoituksena kuulemma oli saada ihmiset oikeaan tunnelmaan heidän tullessaan sisälle rakennukseen.¹ Tapahtumassa oli myös monenlaisia ruokia myytävänä. Eri kojuista saattoi ostaa mm. amerikkalaisia hot dogeja, Sloppy Joe-burgereita, tacoja tai frybreadia, mutta kahvilassa myytävänä ollut lounas oli kumpainakin päivänä ”suomalaista”. Lauantaina lounaaksi tarjottiin mojakkalounas², johon kuului lihakeiton lisäksi pulla, vispipuuroa, maito ja kahvi. Sunnuntaina lounaaksi oli hernekeittoa ja lounaaseen kuului jälleen keiton lisäksi pulla, vispipuuro, maito ja kahvi.

Laskiaisjuhlan päävetonaula oli kuitenkin pihalle rakennettu pulkkamäki, joka laski järven jälle ja pulkkamäessä olikin paljon lapsiperheitä koko lauontain ja sunnuntain ajan. Pulkkamäen lisäksi pihalle oli koottu vipukelkka ja tarjolla oli myös hevosrekiajeluja. Täältäkin osin laskiaisen vietto siis muistutti hyvin paljon vuoden 1937 juhlia. Yksittäisten ruokien, myytävän olleiden esineiden tai musiikin lisäksi suomalaisuus tai amerikansuomalaisuus näkyi kulttuurikeskuksessa olevassa museossa, joka oli auki koko viikonlopun ajan. Museo käsitteli sekä laskiaisen historiaa Palossa että amerikansuomalaisuutta laajemminkin. Museossa oli paljon erilaisia esineitä, joista suurin osa oli koottu alueella asuvilta amerikansuomalaisilta.

Palossa järjestetty laskiainen on selkeästi amerikansuomalainen juhla, jossa pyritään tuomaan suomalaisuutta ja amerikansuomalaisuutta esiin. Eräs haastattelemani juhlaa järjestävä nainen kertoi, että vaikka juhla mielletään edelleen suomalaiseksi, eivät he ole kuitenkaan olleet mitenkään ehdottomia juhlan etnisyyden kanssa. Tämä päätös on kuulemma osaltaan perinteen pitkäikäisyyden takana. Palossa järjestettävä laskiainen onkin tietävästi yksi Yhdysvaltojen vanhimmista vuosittain järjestettävistä etnisistä juhlista. Vaikka Laskiainen siis nimellisesti edelleen on suomalainen tai amerikansuomalainen juhla, ovat siihen saaneet aina osallistua myös muut kuin amerikansuomalaiset. Tänäkin vuonna juhlissa nähtiin ja kuultiin suomalaisen perinteen lisäksi mm. slovenialaista, norjalaista ja ruotsalaista perinnettä. Laskiaisjuhlaa kuvaakin ehkä parhaiten eräessä myytävässä paidassa ollut teksti: ”Laskiainen, where everyone is Finn!”.

Pyhä Urho

Pyhän Urhon päivää on vietetty Yhdysvalloissa vuodesta 1956 lähtien. Perinteen juuret ulottuvat Virginian kaupunkiin, Minnesotaan. Vuonna 1956 paikallinen amerikansuomalainen kauppias Richard L. Mattson kyllästyi amerikanirlantilaisten työkaveriensa hyväntahtoiseen pilkkaan siitä, ettei Suomella ja suomalaisilla ole vastaavaa pyhimystä kuin irlantilaisten Pyhä Patrick. Niinpä Mattson keksi humoristisen tarinan Pyhästä Urhosta, joka karkotti myrkylliset sammakot, jotka uhkasivat Suomen viinisatoa. Mattsonin työkaverit pitivät tarinasta ja järjestivät Mattsonille yllätykseksi Pyhän Urhon juhlan toukokuussa 1956 Ketolan tavaratalon taukokuoneessa Virginiassa. Pyhän Urhon perinteellä sanotaan olevan myös toinen luoja, psykologian professori Sulo Havumäki, joka lisäili tarinaan omia ideoitaan. Hän muun muassa muutti tarinan

sammakot heinäsiirkoiksi ja siirsi ajankohdan maaliskuun 16. päiväksi. Myös Urhonpäivän juhlavärit, niilinvihreä ja kuninkaallisen liila ovat Havumäen keksintöä, samoin kuin Urhon sanat "Heinäsiirikka, heinäsiirikka mene täältä hiiteen". Havumäki on usein myös mainittu koko perinteen keksijäksi, mutta on todennäköisempää että hän sai tietää Pyhästä Urhosta joko paikallisesta lehdestä tai Virginiasta Bemidjiin opiskelemaan muuttaneilta nuorilta. Joka tapauksessa Havumäen versio tarinasta jäi elämään ja levisi ympäri Yhdysvaltoja. Juhlan menestys ja laajeneminen osui yksiin 1960- ja 1970-luvuilla Yhdysvalloissa vallinneeseen ns. etniseen virkoamiseen eli eurooppalaistaustaisten amerikkalaisten omia etnisiä juuria kohtaan heränneeseen kiinnostukseen.

Vuonna 2016 Pyhää Urhoa juhlittiin jollain tavoin ainakin Minnesotassa, Mainessa, Etelä-Dakotassa, Teksasissa, Michiganissa, Wisconsinissa, Ohiossa, Floridassa ja Montanassa sekä myös usealla paikkakunnalla Kanadan puolella. Pyhän Urhon juhla vaihtelee eri paikkakunnilla tansseista tai lounaasta aina monta päivää kestävään juhlaan. Esimerkiksi Finlandissa ja Menahgassa Minnesotassa Pyhän Urhon päivän juhlallisuudet kestävät useamman päivän ja sisältävät paljon erilaisista ohjelmaa. Finlandissa Pyhän Urhon päivää on vietetty vuosittain vuodesta 1976 lähtien ja Menahgassa vuodesta 1982 lähtien.

Vierailin maaliskuussa 2016 sekä Finlandin että Menahgan Pyhän Urhon juhlissa. Kummassakin juhlassa päänähtävyytenä on paraati. Finlandissa paraati oli isompi, siihen osallistui enemmän väkeä ja se kesti pitempään kuin Menahgassa. Paraatin lisäksi ohjelmaan kuului musiikkia, amerikkansuomalaisia ruokia (mojakkaa) sekä erilaisia karnevalistisia tapahtumia ("Miss Helmi"-kauneuskisa miehille Finlandissa ja "Urhon ritarien vaatteiden vaihto sekä "Pyhä Urho-kaksoisolentokilpailu" Menahgassa). Juhlien "suomalaisuus" vaihteli. Hieman ironisesti Finlandissa suomalaisuus ei näkynyt juuri mitenkään, Pyhän Urhon nimeä lukuun ottamatta. Menahgassa suomalaisuus näkyi ja kuului vahvemmin mm. Suomen lipujen ja suomalaisten/amerikkansuomalaisten ruokien määrässä sekä juhlapuheissa. Finlandissa juhla oli selkeästi enemmänkin yhteisöllinen kuin etninen juhla, kun taas Menahgassa juhlan etnisyyttä oli yhteisöllisyyden lisäksi vahvemmin esillä.

Heikinpäivä

Heikinpäivää on vietetty Hancockissa, Michiganissa vuodesta 1999 lähtien. Juhlan taustalla oli tarve kehittää Hancockin kaupungin vetovoimaisuutta. Asiaa selvittellyt komitea

päätyi suomalaisteemaan, sillä alueella asui paljon amerikkansuomalaisia. Amerikkansuomalaisen Perinnekeskuksen (Finnish American Heritage Centerin) johdon avulla päätettiin vuoden 1999 tammikuussa järjestää suomalaisiin lumeen ja talven taittumiseen liittyviin sananlaskuihin pohjautuva juhla, Heikinpäivä. Ensimmäiseen juhlaan kuului paraati, suomalaisia laulu- ja musiikkiesityksiä ja suomalaisia ruokia. Ihmiset innostuivat juhlasta ja mahdollisuudesta juhlaa suomalaisia juuriaan niin paljon, että Heikinpäivä järjestettiin myös seuraavana vuonna. Pikkuhiljaa päivästä tuli jokavuotinen juhla, johon kuuluu olennaisena osana paraati sekä Amerikkansuomalaisessa Perinnekeskuksessa järjestetyt tapahtumat kuten Toriksi kutsutut markkinat, joihin liittyy musiikkiesityksiä, myytäviä käsitöitä ja ruokaa. Heikinpäivä on verrattain uusi juhla eikä sille löydy Heikinmarkkinoita lukuun ottamatta suoraa vastinetta Suomesta, mutta se silti liitetään hyvin vahvasti Suomeen ja suomalaisuuteen. Juhlan tarkoituksena onkin nimenomaan esitellä suomalaista ja amerikkansuomalaista kulttuuria muille ja antaa amerikkansuomalaisille ihmisille mahdollisuus juhlaa ja tuoda omia sukujuuriaan esiin.

Amerikkansuomalaisia juhlia

Kaikki edellä esitellyt juhlat ovat eri-ikäisiä ja niiden taustat ovat erilaisia. Laskiainen on vanha suomalainen perinne, joka tuli siirtolaisten mukana Yhdysvaltoihin jo vuosisadan vaihteessa, jonka viettämistä jatkettiin siis myös Yhdysvalloissa. Laskiaisen viettoon sulautui Yhdysvalloissa uusia piirteitä ympäröivästä kulttuurista, kuten esimerkiksi laski-aiskuningattaren valinta ja hänen kunniaakseen järjestettävät tanssiaiset. Pyhän Urhon päivä lähti liikkeelle vitsistä, mutta muuttui pian eläväksi etniseksi juhla, jonka avulla monet amerikkansuomalaiset voivat juhlaa ja ylläpitää amerikkansuomalaista etnistä identiteettiään. Heikinpäivä on näistä kolmesta juhlasta nuorin ja Pyhän Urhon päivän tavoin Yhdysvalloissa keksitty juhla, jolla kuitenkin on ainakin nimellinen yhteys Suomeen. Heikinpäivän tarkoitus on sen järjestäjien mukaan sekä tuoda suomalaista ja amerikkansuomalaista kulttuuria esiin että antaa paikallisille amerikkansuomalaisille mahdollisuuden juhlaa ja ylläpitää amerikkansuomalaista etnistä identiteettiään.

Vaikka juhlilla on enemmän tai vähemmän selkeät yhteydet Suomeen ja suomalaisuuteen, ovat kaikki kolme juhlaa nimenomaan amerikkansuomalaisia juhlia ja kuuluvat osaksi amerikkansuomalaista kulttuuria. Tämä tarkoittaa sitä, ettei juhlien vertaaminen Suomeen tai

suomalaisuuteen sinällään ole hedelmällistä, sillä juhlat ovat muotoutuneet erilaisessa kulttuurissa ja vastaavat erilaisiin kulttuurisiin tarpeisiin. Sulauttamalla yleisamerikkalaisia juhlaperinnettä ja karnevalismia etniseen juhlaan, ankkuroidaan amerikansuomalaisuus myös osaksi amerikkalaisuutta. Vaikka juhlat pyrkivät ainakin nimellisesti ylläpitämään suomalaisuutta tai suomalaista kulttuuria, on kyse kuitenkin amerikansuomalaisesta kulttuurista. Tämä ei tarkoita sitä, että kyseiset juhlat olisivat mitenkään vähemmän tärkeitä tai vähemmän merkittäviä vaan sitä, että niitä pitää tarkastella omana kulttuurimuotonaan. Amerikansuomalaiset juhlat kuten Laskiainen, Pyhän Urhon päivä tai Heikinpäivä ylläpitävät ja muokkaavat amerikansuomalaista kulttuuria ja ovat sille tärkeitä.

Viitteet

- 1 Perustuu Palossa 5.2.2017 tehtyyn haastatteluun. Haastattelu tekijän hallussa.
- 2 Mojakka on Yhdysvalloissa amerikansuomalaisten keskuudessa käytetty nimitys kala- tai (nykyään useammin) lihakeitelle. Mojakasta on Yhdysvalloissa tullut olennainen suomalaisen ruoka, joka tunnetaan lähes koko maassa nimenomaan suomalaisena ruokana. Mielenkiintoiseksi asian tekee se, ettei mojakka-nimitys ole Suomessa juurikaan tunnettu. Ilmeisesti kyseessä on vanhahko muresana Kalajoen alueelta, joka on muuttunut yleiseksi kala- tai lihakeiton nimeksi amerikansuomalaisten maahanmuuttajien keskuudessa Yhdysvalloissa.

Otamme vastaan lahjoituksia

Siirtolaisuusinstituutilla on sääntöjensä mukaan oikeus ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja Suomesta ja ulkomailta. Aikaisemmin saamansa lahjoitukset instituutti on sijoittanut mm. tutkimusrahaansa, josta tuetaan vuosittain suomalaiseen siirtolaisuuteen liittyvää tutkimusta, dokumentaatiota ja konferenssitoimintaa.

Instituutissa ylläpidettävä siirtolaisuusarkisto ottaa myös vastaan lahjoituksena erilaisia dokumentteja jälkipolville säästettäväksi. Tällaista materiaalia ovat mm. käsikirjoitukset, kirjeet, valokuvat, äänilevyt ja pienimuotoiset tarve-esineet.

Yhteydenotot:
Arkistonhoitaja Jarno Heinilä
jarno.heinila@utu.fi
+358 (0)2 28 404 40

Pasi Somero

MA, General History
University of Jyväskylä

The “Sweat-Bath-Men” and “Children of Nature”

A Historian’s Insight into the Social Interaction between Finns and Native Americans

Keywords: Finnish American, Native American, Ojibwa, Social Interaction, Attitudes, North America.

This article focuses on the social interaction between ethnic Finns and Native Americans in North America c. 1850–1950 and is based on my Master’s thesis research in which I covered the nature of the interaction phenomenon in question as well as the social statuses of both groups and the attitudes expressed by them concerning the other. The analysis is based on biographical source material supported by documents, interviews and academic literature emphasizing both the Finns and the Native Americans who were in contact with each other during the aforementioned era.

Most of the interaction between Finns and Native Americans took place in the wilderness, workplaces and schools. The interaction was most commonly motivated by either cooperation or bargaining. The situations of encounter were generally perceived as either positive or neutral experiences by both groups. The Finns and the Native Americans shared knowledge with each other and taught skills and techniques to one another. The Finns held some negative attitudes and prejudices towards the Native Americans during the early ages of the era under examination but along the 20th century started to represent them with either positive or neutral discourses. The Native Americans represented Finns with generally

positive or neutral discourses throughout the time frame of the research.

Finnish names on Ojibwa graves

During the summer of 2016 I had a chance to visit the Protestant cemetery of the Keweenaw Bay Indian Community in L’Anse reservation, located in Michigan’s Upper Peninsula. As a Finn, it was very interesting to see gravesites vastly different from the ones I’m used to seeing at home. Small houses or cottages in front of the gravestones build for the spirits of the deceased, in which people had placed presents such as food, drink or tobacco to honor their loved ones who had passed away, accompanied with plastic flowers, ribbons and even small plastic carnival windmills on some sites. Despite all the oddity my eyes faced, they were caught on one familiar yet peculiar detail: at the surname section, several stones had Haataja, Holappa, Kemppainen or something similar carved on them – Finnish names on Ojibwa Indian graves!

My observation itself can be disregarded merely as a semi-interesting minor coincidence and anomaly, but it reflects a much larger phenomenon which is nowadays largely forgotten in North America, even at the

heartlands of its former existence: the interaction and side-by-side living which took place between the Finnish immigrants and several Native American tribes in United States and Canada during the "Great Migration Years" of the late 19th and early 20th century.

I became interested on the subject due to a family story of a relative of mine who went to the U.S. in search of a better life and ended up being executed after killing a Native American man due to a game of cards, in which my relative was sure the Indian man had cheated him. It remains a mystery whether the story is true or not, but I was able to get myself a 6-month-long internship at the Finnish American Heritage Center in Hancock, Michigan, working at their Finnish American Historical Archive as an archival intern. During my internship, I had the possibility to obtain various archival data discussing the interaction between the Finns and various Native American tribes, such as the Ojibwa and the Cree.

On top of the work done going through the archives, I also had the honor and the privilege to visit the L'Anse Indian reservation near Hancock, which is close by to locations that many Finnish immigrants settled during the early 20th century, and interview several elders of the local Ojibwa tribe and collect the memories they had about the interaction between the Finns and the Natives. As a result, I could write my Master's thesis of general history titled *"Hikikylpymiehet" ja "luonnonlapset": Suomalaisten ja intiaanien kanssakäyminen, sosiaalinen asema ja näkemykset toisistaan Pohjois-Amerikassa n. 1850–1950*, in which I discuss the interaction phenomenon based on documentary and oral historical material. In this article, I shall address some of my major findings and arguments deriving from my research work.

Campfires and schoolyards

Where did the Finns and the Natives encounter and interact with each other? When trying to answer the question, certain trends can be found. One of the most common environments of contact were various places of work and livelihood. Especially lumber camps were typical workplaces for both the Finns and the Native Americans in states such as Michigan, Minnesota and Wisconsin as well as in the province of Ontario in Canada's side. A great deal of Finnish immigrants occupied themselves as lumberjacks for some part of the year, as many of them were acquainted with logging already from Finland where it was one of the main seasonal chores at rural areas, and the Native American men of the Great Woods were as well used to swinging the axe.

An Ojibwa Indian Paul Peter Buffalo worked at lumber camps as a youngster with several Finns, and in his biography, he describes the cooperation of Finns and Natives as successful and efficient, saying that "The Finlanders and the Indians work together very well. They get along very good. They work together like a team of horses."

For the younger generations, schools played a key role as areas of interaction, where children deriving from different ethnicities confronted each other. For example, in Michigan's Baraga and L'Anse the local Finnish and Ojibwa kids attended the same classes, and the schools also provided another arena for inter-ethnic cooperation, the sports teams. Basketball and American football turned out to be a significant interaction-form especially for the boys of both ethnic groups.

Workplaces, schools and other formal milieus of contact were not the only places for Finns and Natives to encounter. Hunting and trapping as a livelihood and part-time business were common activities among both ethnic groups, and in my thesis's source material the wilderness appears as one of the most usual environments where Finns and Natives interacted, especially those individuals who did not know each other already from other activities. In comparison to most of the immigrant people, Finns had a tendency to move to more rural areas as farmers and part time hunters, and a great part of the Indian tribes such as the Ojibwa or the Cree were living in the woods or near them where they were hunting and fishing like the Finns, especially until the early 1930s when the Great Recession gave a kick-start for the corrosion of traditional Native ways of life, like the semi-nomadism of the Ojibwa and the Cree. It is wise to keep in mind, that the men of both groups had more chances to interact than the women due to their working and hunting which typically took place away from home and towns, which were more common spheres of influence for both the Finnish and the Native American women of the late 19th and the early 20th century.

Helping and bargaining: mutual benefits

What were the common factors which motivated Finns and Native Americans to engage themselves into inter-ethnic interaction? To this question, an unusually simple and short answer can be given: mutual interests and benefits. In hunting, for example, chasing and ambushing big game tended to be much easier with an extra pair of hands, and it was not uncommon for the Finns and the Natives to join their forces to ease the hunt. E. Lahtin-

en, a Finnish hunter and trapper who roamed the vast wilderness areas of Northern Ontario during the 1930s, got helped by the local Ojibwa or Cree hunters several times during his hunting and trapping expeditions. In his memoirs, Lahtinen tells about an occasion where he met an old Indian man in the woods, and in the middle of their conversation they spotted a moose nearby, and together managed to take the moose down, drag it near Lahtinen's camp and share the meat which provided nutrition for them both for several days. Later, Lahtinen assumes he is helped by the same man when a lynx gets caught in one of his traps, and when he arrives to the spot, he notices that someone has given the lynx a deadly strike and has lifted it on top of tree branches so that scavengers could not eat it and ruin the precious fur.

Bargaining can also be seen as one form of interacting where both groups were driven by mutual benefits. An Ojibwa Indian Rose Hill tells in a radio interview how his father used to travel from house to house around the Keweenaw Bay in Michigan selling fish which he had caught from Lake Superior. It was the depression time of the 1930s, and everyone was short on cash. Hill remembered Finnish families saying to his father, that they did not have any money, but a lot of potatoes: her father took the disappointment lightly by saying "it's ok, I need potatoes", and exchanged his fish for the potatoes the Finns had grown. This is only one example on how both ethnic groups helped each other survive during the hard times of the Great Depression. It is good to remember that most of the Finnish farmer families were practically living without any monetary income in North American countryside as late as the 1930s.

Through the eyes of the other: attitudes and perceptions

What did the Finns and the Native Americans think of each other? This question is far more complex in nature when compared to the ones I've addressed earlier in this article. Though perceptions are always defined most by the personality and point of view of the individual making the evaluation, certain generalizations can be drawn when discussing how the Finns and the Natives saw each other.

During the early stages of Finn-Native interaction in North America Finns had a tendency of seeing the Native Americans as something bizarre and exotic. The main things separating the two groups in the perception of Finnish immigrants were way of life and time usage. Finns described the Natives as living nomadically without a permanent place of residence, and

what they seemed to find most peculiar was the fact that many Indian tribes they encountered did not farm or engage themselves in agriculture the same way as the Finns, of whom most were raised in agricultural communities and therefore took that way of life as the default style of living. At the same time, though, Finns tended to appreciate the skills of the Natives in wood work, food preserving and hunting. Many Finns also perceived the Native way of using time as short-sighted and inefficient. For example, trapper E. Lahtinen described the Natives way of life saying, that "the Indian eats and lays down as long as he can, and only moves when the circumstances force him to do so". Later on, though, the Finns' attitudes started to soften, and by the 1940s "we just didn't see any difference (in comparison to ourselves)", as a Finnish American Dorothy Mayo told me when I was interviewing her on the matter. Finns also had a tendency of admiring the calmness of the Natives, especially the Ojibwas, in front of hardship and difficulties – a characteristic valued commonly in Finnish culture.

In the eyes of the Native Americans the Finns were a minor yet unique people in comparison to the entirety of different ethnicities arriving as immigrants to North America. Finns stood out due to three main reasons: their non-expressive way of communicating, their handiness in moving in the woods and taking use of nature as a friend and not an enemy, and their obscure language. Ojibwa Indian Paul Peter Buffalo describes in his biography how the Ojibwas and the Norwegians used to joke about the Finns by calling them "frogs". The reason behind the nickname was phonetical and caused by the way the Finnish language sounded in their ears, as can be seen in this quote taken from his memories on the Finns:

A Norwegian says, muk-ah-kii. 'Frog'. Well, the Indian uses that too. You know, when they get together, the Finns sound just like a bunch of frogs. You couldn't understand them, 'la-dada-peli-labla wii-hIss wiwi awa wa'. Muk-ah-kii means frog. Indians and Norwegians call the Finns frogs because they don't listen to one another. They could all talk at the same time and still know what they're talking about because that language is so simple for them. They could talk, and listen to this other guy at the same time. The Finns sound like they could be a bullfrog: 'Wii-y-sla-boa'. Oh gosh! It's nice to listen to them. We don't make fun of them, but we imagine what they sound like . . . and that's frogs!

Concluding thoughts

The most common arenas for Finnish – Native American contact were workplaces, schools

and the wilderness. Both ethnic groups found shared interests in hunting, cooperation and bargaining. They also found many things similar in each other such as the way of interacting with nature and using it as a source of livelihood, and they appreciated each other's way of communicating. Especially the Finns held prejudices towards the Natives, but by time those prejudices started to loosen up. In the eyes of the Natives, Finns continued to be a unique group of people until they assimilated verbally, and to a great extent also culturally, into the mainstream American society.

The interaction between the Finns and the Native Americans was a small-scaled and a minor phenomenon when put into the context of the overall interaction between Euro-

pean immigrants and Native American peoples, but on a regional level it was common and influential for the local communities in places such as Michigan's Upper Peninsula, North-Eastern Minnesota and certain parts of Ontario, all of which surround the Lake Superior on the border of United States and Canada, the main destination of Finnish migration to North America during the "Great Migration Years". The Ojibwa graves with Finnish names of which I mentioned at the beginning of this article are one of the last remaining proofs of the once so vivid interaction between the ethnic groups, despite some individuals with Finnish-Native heritage who are still trying to keep the memories of the unique intercultural contact alive in United States and Canada.

My analysis and arguments can be read in Finnish in a much larger and detailed extent from my Master's thesis found from the online thesis database of the University of Jyväskylä: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/53364>

20th Nordic Demographic Symposium

14–16 June 2017 Turku, Finland

The 20th Nordic Demographic Symposium (NDS2017) will be held on June 14th–16th, 2017 in Turku. This biennial symposium brings together researchers, students and other experts especially from the Nordic and Baltic Countries.

The main theme of the NDS2017 will be Demography and Social Inequalities. The invited keynote speakers – Lynn Prince Cooke, Francesco Billari and Mikko Myrskylä – will address social inequalities from different perspectives, but the parallel sessions will include presentations from all main areas of demographic research.

The biennial symposium brings together researchers, students and other experts especially from the Nordic and Baltic countries. Register now!

The registration for the symposium is open:
<http://blogit.utu.fi/nds2017/registration/>

Organisers: the Finnish Demographic Society, the University of Turku Department of Social Research, TITA Research consortium, and Migration Institute of Finland.

Niko Pyrhönen

Postdoctoral Researcher, Ph.D.
Migration Institute of Finland

Johanna Leinonen

Senior Researcher, Ph.D.
Migration Institute of Finland

Nordic Migration and Integration Scholarship: Perspectives from the Research Field

Keywords: Nordic countries, research collaboration, migration and integration research, Nordic added value, diaspora, human rights, social policy, NordForsk.

Migration and integration are currently highly contentious topics in political, public, and scientific arenas. Their study is instrumental in tackling common migration-related prejudices and inefficiencies in migrant integration, providing a better knowledge-base for decision-makers, and promoting a more informed population at large. In 2016, the authors of this article, in collaboration with Tuomas Martikainen, were commissioned by NordForsk to map the current Nordic integration and migration research landscape, and suggest measures that can improve the policy relevance of research.

The Nordic countries are facing challenges not only because of the recent increase in humanitarian migration but also due to broader societal transformations: population ageing, neoliberalization of the Nordic welfare state, and increasingly polarizing political debates. Tackling these challenges requires further capitalizing on existing Nordic assets – such as excellent census data and the ample avenues for implementing a most similar systems research design. It also calls for experimental mixed-method approaches, developing custom tools for harnessing big data, and more rigorous nesting of qualitative and quantitative analysis.

The mapping was conducted in the fall and winter of 2016–2017. We took an in-depth look at the Nordic field of migration and integration research, elucidating gaps that need

to be examined in the years to come. To reach this goal, we conducted in-depth interviews with 56 experts in Denmark, Finland, Iceland, Norway, and Sweden. We also created an online survey¹ directed at Nordic migration and integration scholars, receiving 356 responses. The results of the study (Pyrhönen, Leinonen & Martikainen 2017) are discussed in this article.

Nordic Research Trends

Research on migration can be roughly divided into three thematic areas: studies of movement, settlement, and control. The first line of research focuses on explaining and theorizing about why and how people move, the second on modes of migrant incorporation, and the third on how states attempt to prevent or facilitate movement and set terms of inclusion and exclusion. (Kivisto & Faist 2010.)

Nordic scholarship has focused heavily on questions related to migrant settlement. While questions of integration are common in international research as well, especially in relation to the “1.5” and the second generation, in Nordic scholarship integration is studied predominantly in relation to the labor market and the educational sector (e.g. Söderling 2004; Heikkilä 2005; Hedetoft et al. 2006; Bevelander & Lundh 2007; Innes & Skaptadóttir 2016). In recent years, scholars have applied a more critical lens to the study of labor market ques-

tions in the Nordic countries (e.g. Näre 2016). They have also situated the Nordic labor market in the global scene, on the benefiting side of the global economic inequalities, and examined precarity in the context of globalizing labor markets (e.g. Schierup et al. 2015).

The welfare state, multiculturalism, and citizenship have provided the framework for studying migration and integration in the 2000s (e.g. Banting & Kymlicka 2006; Borchorst & Siim 2008; Brochmann & Hagelund 2012; Kivisto & Wahlbeck 2013). Following the critique against “methodological nationalism” (Wimmer & Glick Schiller 2002), Nordic scholars have widened their scope to investigate transnationalism and diaspora. One of the leading lines of research in the past ten-twenty years has been transnationalism, particularly in the context of family and gender relations (e.g. Povrzanovic Frykman 2004; Martikainen 2006; Tiilikainen 2007).

With European countries continuously tightening their migration rules, scholarship on migration control is increasingly gaining traction. Nordic scholars are already examining forced migration from the perspective of migration governance, and the recent policy changes will necessitate further research. The study on human geography and spatial analysis of mobility are also emerging as vibrant fields in Nordic research (e.g. Vaattovaara et al. 2010; Larsen 2011; Gressgard & Jensen 2016).

As scholars are questioning the rigid boundaries between different types of migrations (humanitarian, labor, family) – for example, by considering how a research design could help in transcending categories of governance created by nation-states – challenging methodological nationalism remains an important pursuit in Nordic scholarship on migration and integration.

Goals in the Research Field

The scholars participating in this NordForsk study identified several understudied areas in Nordic scholarship on migration and integration, which form seven prominent gaps in the research field.

General research related challenges

“Researchers should be incentivized to develop harmonized mixed-method approaches and learn to use each other’s data more consistently and on a more regular basis.”

Nearly all respondents discussed difficulties and shortcomings in trying to overcome the division between qualitative and quantitative research approaches. Some explicitly stated that it is not enough to have separate

qualitative and quantitative work packages in a research program, but that there is a need to nest these approaches within each other in a more intimate manner.

Theoretical development from a Nordic perspective

“Hard-core empirical work should adopt a more rigorous ‘double critical approach’, based on the development of Nordic and translocal theories and theoretically informed analysis.”

The main reason given for the increased focus on theoretical development was the need to alleviate the definitional struggles that hinder harmonization of key concepts related to migrancy and integration and that also make nesting divergent approaches more difficult. Among the most commonly mentioned areas for theoretical development were methodological nationalism, critical border studies, rethinking of the legislative framework based on international conventions, and the notion of Nordic exceptionalism.

Networks in civil society – from migrants to communities

“We need more research that makes use of literature and media studies, and assesses how different policies shape the migrants’ experience ‘from the inside.’”

Most researchers expressed a need to know more about the everyday lives of migrants for the purpose of better defining the goals of integration policy. Many expressed the need to adopt network embeddedness as a premise for the study of migrant families. This would facilitate studying “the intimate sphere” in conjunction with other relevant dimensions of migrant interaction, both transnationally and vis-à-vis the autochthonous population.

Implementation of integration policies – governance and effects

“The largely uncharted overlaps between different integration authorities [...] is a big problem from the point of view of developing Nordic research on comparative governance and effects-based assessment of best practices.”

Assessing and comparing the impact of various integration measures is commonly regarded as hindered by the lack of research on the increasing complexity of mechanisms through which certain welfare policies might work against integration. Nesting quantitative and qualitative approaches in research on intersecting vulnerabilities among migrants would help in alleviating this challenge. The

reintroduction of social class into these intersectional approaches would also produce more holistic results to guide policy implementation in a manner that is readily applicable to simultaneously address the problems of precarious migrant and non-migrant population alike.

Labor markets

“Without fine-grained and harmonized assessment of how various policies impact specific migrant groups and cohorts, we lack the capacity to compare experiences across the Nordic countries and produce synthesizing reports of how immigrants can be more efficiently and permanently integrated to labor markets.”

Most respondents mentioned that the register data collected in the Nordic countries allows more nuanced approaches for considering the specific problems different types of migrants face. We should, therefore, break away from the tradition of estimating the fiscal impact of “migrant unemployment”. Instead, we need longitudinal studies that focus on the divergent impacts that labor market regulations and integration policies carry for migrants of different backgrounds. We should also rethink the methods for benchmarking what counts as successful labor market integration, since “only benchmarking against the native population, we are bound to write and rewrite a story of never ending failure.”

Urban and regional challenges and possibilities

“There ample sources for providing historical and ethnographic contextualization of why the migrants may not want to stay in the nice enclaves they are assigned to.”

We need to recontextualize the difficulties related to urban segregation with research from outside *Norden*. This allows reassessment of the fears linked to “the creation of parallel societies” with empirical evidence of when certain levels and types of segregation may be necessary or benign.

The public sphere, media, and the attitudinal climate

“The politicization of migrancy-related questions in the public sphere is spreading to academia, as we are witnessing a clash of totally opposite diagnoses on why increasingly radical discourses are proliferating in our midst.”

Research on the media sphere needs to develop more rigorous methods that vest studies with more explanatory potential. This

entails complementing descriptive, contemporary accounts with historical contextualization and sociological analysis. Research should also provide prognostics on the internalization of various discriminatory systems in civil society and assess how the rise of an exclusionary sense of national homogeneity can be challenged, particularly in the media sphere.

Perspectives on Developing Nordic Added Value

When challenged to assess how to justify the focus on the Nordic countries as a fruitful context for researching migration and integration, most respondents referred to “an array of model states” in “a relatively small scale” with “a forerunner position in state-led engineering of social mobility.” As one respondent put it, this is “the only region in the world where integration of migrants is so tightly connected to existing measures of welfare redistribution.” Together with the availability of excellent register data, this makes the Nordic context an ideal laboratory of “most similar systems” for empirically gauging how implementation of various policy tools impacts both migrant and majority populations. The respondents, however, pointed to several types of hurdles to be crossed to properly capitalize on this potential.

Currently, Nordic collaboration relies much on short-lived networks and informal personal contacts. This emphasizes the importance of embedding Nordic networks into international ones, which also allows more reliable assessment of how particular the results and their scale are to the Nordic countries. Joint and comparative research projects would also benefit from further collaborative endeavors to harmonize data between the five countries. As the connections between migration and welfare redistribution are growing increasingly complex, developing policy-relevant research requires more rigorous nesting of qualitative and quantitative approaches. Many suggested that more funding calls should explicitly require the incorporation of qualitative and quantitative approaches in the same work packages.

With the rapid increase in the governmental and sector-based funding for migration and integration research since the “refugee crisis”, many respondents are looking forward to wider opportunities to pursue more independent research, in terms of both theoretical development and experimental research approaches. This also helps revealing how some migration-related complexities that are specific to the Global South and East may be in-

terconnected to the role the Nordic countries play as representatives of the Global North.

Among the most divisive issues within the Nordic research community was the notion of evaluating migrancy as something of a “stress test” for the welfare state. The bone of contention concerns the framing and definitional struggles related to any such evaluation. The politicization and polarization of the public, political, and academic debates makes it challenging to agree on what, exactly, is to be stress tested. Adopting a common theoretical framework, harmonized data sets, commensurable thematic areas between the countries, and fitting extra-Nordic comparisons were commonly suggested as ways of approaching the question of stress testing in a more empirically grounded way.

Yet another pertinent challenge mentioned by the researchers was related to the interpretation of results. Especially the researchers of education and labor markets point out that we need to complement the current focus on educational and employment gaps by developing novel ways for benchmarking migrant integration. As funders often prioritize brief, inexpensive, and “agile” projects, benchmarking migrant integration is impeded by the limited availability of funding for longitudinal and life-course research projects that trace trajectories of both migrant and native population simultaneously.

Finally, the respondents underlined the importance of funding experimental research that develops new methodological approaches, particularly related to technologies that can better facilitate harnessing the vast social media data sets and big data in general. Such endeavors were considered crucial in revealing diffuse processes that contribute to the polarization of the civil society at large.

To sum up, there appear to be two divergent insights emerging from the research community on how to generate further Nordic added value within migration and integration research in the aftermath of the “refugee crisis”. On the one hand, the respondents hope to see open-ended calls that leave researchers with more freedom to devise research goals and design. This is also seen as one way to balance the growing demands for thematically pinpointed “strategic research” calls. On the other hand, there is distinct enthusiasm to participate in calls that incentivize institutionalized Nordic collaboration, require nesting qualitative and quantitative approaches into a single work package, merit incorporation of action research components, stakeholder involvement, and properly resource scientific interventions also through experimental methodological approaches.

References

- Banting, Keith & Will Kymlicka (eds.) (2006). *Multiculturalism and the Welfare State: Recognition and Redistribution in Contemporary Democracies*. Oxford: Oxford University Press.
- Bevelander, Pieter & Christer Lundh (2007). Arbetskraftsinvandring och flyktingars arbetsmarknadsintegration. Alsmark, Gunnar, Tina Kallehave & Bolette Moldenhawer (eds.), *Migration och tillhörighet, inklusions- och exklusionsprocesser i Skandinavien*. Göteborg: Makadam förlag, 379–400.
- Borchorst, Anette & Birte Siim (2008). *The Multicultural Challenge to the Danish Welfare State: Social Politics, Equality and Regulating Families*. Aalborg: Institut for Historie, Internationale Studier og Samfundsforhold, Aalborg Universitet.
- Brochmann, Grete & Anniken Hagelund (eds.) (2012). *Immigration Policy and the Scandinavian Welfare State 1945–2010*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan.
- Gressgard, Randi & Tina Gudrun Jensen (eds.) (2016). Planning for Pluralism in Nordic Cities. Special Issue, *Nordic Journal of Migration Research*, 6 (1).
- Hedetoft, Ulf, Bo Petersson & Lina Sturfelt (eds.) (2006). *Bortom stereotyperna? Invandrare och integration i Danmark och Sverige*. Göteborg: Makadam förlag i samarbete med Centrum för Danmarksstudier vid Lunds universitet.
- Heikkilä, Elli (2005). Mobile vulnerabilities: Perspectives on the Vulnerabilities of Immigrants in the Finnish Labour Market. *Population, Space and Place*, 11 (6), 485–497.
- Innes, Pamela & Unnur Dís Skaptadóttir (2016). Icelandic for Adult Foreigners: Effects of Imposing an Icelandic Language Test. *Current Issues in Language Planning*, published online April 14, 2016, 1–19.
- Kivisto, Peter & Thomas Faist (2010). *Beyond a Border: The Causes and Consequences of Contemporary Immigration*. Los Angeles: Pine Forge Press.
- Kivisto, Peter & Östen Wahlbeck (eds.) (2013). *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*. Basingstoke: Palgrave.
- Larsen, Birgitte (2011). Becoming Part of Welfare Scandinavia: Integration through the Spatial Dispersal of Newly Arrived Refugees in Denmark. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 37 (2), 333–350.
- Martikainen, Tuomas (ed.) (2006). *Ylirajainen kulttuuri: Etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: SKS.
- Näre, Lena (2016). Työperäisen maahanmuuton illuusio ja työn uudet hierarkiat.

- Elli Heikkilä & Tuomas Martikainen (eds.), *Maassamuutto ja siirtolaisuus kehityksen moottoreina?* IX Muuttoliikesymposium 2015. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 42–55.
- Povranovic Frykman, Maja (ed.) (2004). *Transnational Spaces: Disciplinary Perspectives*. Malmö: Malmö University.
- Pyrhönen, Niko, Johanna Leinonen & Tuomas Martikainen (2017). *Nordic Migration and Integration Research: Overview and Future Prospects*. Policy Paper 3. Oslo: NordForsk. Saatavilla: https://www.nordforsk.org/en/publications/publications_container/nordic-migration-and-integration-research-overview-and-future-prospects. Luettu 24.4.2017.
- Schierup, Carl-Ulrik, Ronaldo Munck, Branka Likić Brborić & Anders Neergaard (eds.) (2015). *Migration, Precarity, and Global Governance: Challenges and Opportunities for Labour*. Oxford: Oxford University Press.
- Söderling, Ismo (2004). Finland in Sweden's Footsteps: Differences and Similarities in Immigration and Integration Policies. Kimi Kärki (ed.), *Power and Control: Perspectives on Integration and Multiculturalism in Europe*. Turku: The Family Federation of Finland and the University of Turku, 42–51.
- Tiilikainen, Marja (2007). Somaliäidit ja transnationaalinen perhe. Tuomas Martikainen & Marja Tiilikainen (eds.), *Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ*. Helsinki: Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos, 266–284.
- Vaattovaara, Mari, Katja Vilkama, Saara Youssi, Hanna Dhalmann & Timo M. Kauppinen (2010). *Contextualising Ethnic Residential Segregation in Finland: Migration Flows, Policies and Settlement Patterns*. Helsinki: University of Helsinki.
- Wimmer, Andreas & Nina Glick Schiller (2002). Methodological Nationalism, the Social Sciences, and the Study of Migration: An Essay in Historical Epistemology. *The International Migration Review*, 37 (3), Transnational Migration: International Perspectives, 576–610

Endnote

- 1 A majority of the respondents were female (68%) and about two-thirds had at least a doctoral degree. The proportion of respondents by country was as follows: Denmark 14%, Finland 32%, Iceland 2%, Norway 16%, Sweden 30%, and other 7%. Our data also included an overview of the thematic foci found in two sources: 1) articles in the multidisciplinary *Nordic Journal of Migration Research* since it was first published in 2011, migration-related keynote speeches and workshops in recent Nordic scholarly conferences, funding decisions made by the major research-funding institutions in the Nordic countries in the 2010s, and 2) an overview of a selection of scholarly works published in the field.

<http://kauppa.siirtolaisuusinstituutti.fi/>

Arno Tanner & Ismo Söderling (toim.)

Venäjänkieliset Suomessa Huomisen suomalaiset

Venäjänkielisiä asuu tällä hetkellä maassamme noin 72 000. Venäläiset ovatkin tällä hetkellä selvästi suurin vieraskielinen vähemmistömmme.

Maahanmuuttoon monipuolisesti perehtyneiden dosenttien toimittama kirja tuo esiin kokeneiden pitkän linjan Venäjä-tutkijoidemme näkemyksiä Suomen venäjänkielisten ilonaiheista ja kipupisteistä. Kirja valottaa venäjänkielisten väestöllisiä tunnuspiirteitä, Venäjältä Suomeen muuton historiallisia lähtökohtia sekä kotoutumiseen liittyviä onnistumisia ja haasteita.

Kirja tarjoaa tutkittua tietoa Venäjältä tulleista siirtolaisista poliitikoille, virkamiehille, akateemiselle maailmalle, medialle sekä asiasta kiinnostuneille kansalaisille.

Julkaisuja 3. Siirtolaisuusinstituutti 2016. 208 s.

Hinta 20 € + toimituskulut

Jarno Heinilä

Arkistonhoitaja
Siirtolaisuusinstituutti

Berkeleyyn amerikansuomalainen kulttuuriperintö odottaa järjestäjää

Emeritusjohtajamme Ismo Söderling vieraili maaliskuun lopulla Yhdysvaltain Kalifornian osavaltion Berkeleyyn kaupungissa sijaitsevassa seuraintalossa, jonka Yhdistyneiden Suomalaisen Kalevan Veljesten ja Sisarten paikallisyhdistys nro 21 ("Lodge #21") rakennutti jäsentensä kokous- ja ajanviettilaksi v. 1932. Edelleen yhdistyksen omistuksessa olevan Kaleva -"haalin" kellarissa säilytetään yhdistyksen kirjastoa, joka sisältää paitsi laajan valikoiman amerikansuomalaista kirjallisuutta, myös runsain mitoin yhdistyksen toiminnan johdosta syntyneitä ainutlaatuisia arkistoaineistoa (mm. pöytäkirjat, jäsenrekisteri, valokuvat) useiden vuosikymmenien ajalta.

Aineistojen kohtalo on juuri nyt ajankohtainen, sillä vuosikymmenien ajan niiden hallinnoinnista vastannut Harry Siitonen (s. 1926) poistui keskuudestamme toukokuun alussa. On luultavaa, että Siitosen mukana hävisi paljon niin hiljaista kuin äänekestäkin tietoa aineistojen sisällöistä ja keskinäisistä yhteyksistä. Lisäksi rakennuksessa on suunniteltu laajan remontin toteuttamista lähitulevaisuudessa, minkä johdosta suurin osa yhdistyksen kirjaston aineistoista makaa tällä hetkellä pahvilaatikoihin pakattuna. Materiaalien päätearkisto on yhdistyksellä alustavasti selvillä, mutta ennen mahdollista siirtoa Hancock, Michiganissa sijaitsevan Finnish-American Heritage Centerin arkistoon on materiaali dokumentoitava perusteellisesti. Se edellyttää asianmukaista seurantaa, järjestämistä, kuvailua ja luettelointia. Tässä kohtaa Siirtolaisuusinstituutti entisen johtajansa välityksellä tarjosi auttavan kätensä. Söderling käytti yhden vierailupäivistään yhdistyksen aineistojen inventointiin sekä arvioimiseen, minkä seurauksena kaikki aineistot osineen jaoteltiin säilytysarvoa kuvaaviin kategorioihin.

Söderling laittoi työn hyvälle alulle ja hänen suosituksestaan Siirtolaisuusinstituutti ryhtyi etsimään arkistoalan osaajaa, jolla olisi valmiuksia suhteellisen lyhyellä varoitusajalla ottaa vastaan rapakon takainen arkistohaaste majoitus- ja matkakorvauksia vastaan. Ensimmäinen taho, johon yhteyttä otettiin, oli Turun yliopistojen yhteinen arkistoalan ja asiakirjahallinnan opinto-ohjelma. Ja heti täppäsi: tätä kirjoittaessani olemme saaneet alustavan ilmoittautumisen opintojensa loppupuolella olevalta henkilöltä, joka pääsee aloittamaan järjestämistyön heinäkuussa.

Johtaja emeritus Söderling paperisavottansa äärellä. Kaleva Hall, Berkeley, Kalifornia, U.S.A., 24.3.2017. Kuva: Kirsi Belows.

Terttu Häkkinä

Toiminnanjohtaja
Suuntana 100 ry

Heidän ihanteensa murskattiin – Vieno Zlobinan tarina Säde-kommuunasta Neuvosto-Karjalassa

Asiasanat: Neuvosto-Karjala, Aunus, Säde-kommuuna, siirtolaisuus, Kanada, Zlobina, Stalin, kielikysymykset, karjalankieli, idealismi.

Artikkelissa kerrotaan suomalaisten Kanadan siirtolaisten, Neuvosto-Karjalaan Säde-kommuunaa rakentamaan lähteneiden Elis ja Emma Ahokkaan tyttären kirjoittamasta kirjasta. Kirja on yksi viimeisistä vielä elossa olevan ihmisen tarkka kuvaus Säde-kommuunan vaiheista suunnitteluvaiheesta rakentamiseen, menestykseen ja lopulliseen tuhoon. Kirjoituksessa kerrotaan nyt 97-vuotiaan kielitieteilijä Vieno Zlobinan elämästä ja keinoista selviytyä vaihtuvissa oloissa ja diktatuurin sorron alla. Kirjoittaja on tutustunut Vieno Zlobinaan yli vuoden kestäneen kirjan julkistamiseen ja suomentamiseen tarvittun projektin aikana. Kirjoituksen tueksi on olemassa useita videoita, joissa Vieno Zlobinaa haastatellaan hänen elämästään ja kirjan aihepiiriin liittyvistä kysymyksistä. Artikkelin tarkoitus on innostaa ihmisiä lukemaan uskomaton Neuvosto-Karjalassa toimineen Säde-kommuunan ja siellä eläneen, ihanteidensa perään lähteneiden vanhempien ja heidän tyttärensä tarina. Kirja antaa uutta tarkkaa tietoa historiallisista tapahtumista. Se kertoo elämästä Neuvosto-Karjalassa tavalla, joka on jäänyt tutkijoilta vähemmälle huomiolle, mutta joka on tärkeää ymmärryksen kannalta ja joka valaisee arjen asioita hyvin myös lapsen ja naisen näkökulmasta.

Viron Pärnusta Inkerinsuomalaisten kulttuuriseururan tilaisuudesta löytyi 96-vuotias Vieno Zlobina. Hän oli tehnyt pitkän matkan suomalaisten Kanadaan siirtolaisiksi lähte-

neiden vanhempiensa tyttärenä Kanadasta Neuvosto-Karjalaan, Neuvostoliittoon, sieltä Suomen kautta takaisin syntymämaahansa Kanadaan ja kolme vuotta sitten edelleen Viroon. Elämänsä ja Neuvosto-Karjalaan vanhempiensa yhdessä muiden siirtolaisten kanssa rakentaman Säde-kommuunan vaiheet Vieno Zlobina oli kirjoittanut kirjaksi, joka nyt odotti julkaisemista. Suuntana100 ry otti tehtäväkseen saada kirja julkaistuksi ja arvokas, historian kirjoituksia täydentävä tarina luettavaksi kaikille Karjalasta, Säde-kommuunasta ja siirtolaisten ihmiskohtaloista tietoa janoaville. Englanninkielisen kirjan julkaisusta sovittiin Siirtolaisuusinstituutin kanssa. Suuntana100 ry otti hoitaakseen kirjan suomentamisen vapaaehtoistyönä.

Kirjojen *Their Ideal Were Crushed – A Daughter's Story of Säde Commune in Soviet Karelia* ja *Heidän ihanteensa murskattiin – Tyttären tarina Säde-kommuunan vaiheista Neuvosto-Karjalassa* julkistustilaisuus 19.4. Kansallisarkistossa keräsi ison joukon Säde-kommuunasta ja Vieno Zlobinan haastattelusta kiinnostuneita. Oli ainutkertainen mahdollisuus kuulla skype-yhteydellä Säde-kommuunan vaiheet itse kokeneen ja ne tarkasti mieleensä painaneen ihmisen vastauksia hänelle esitettyihin kysymyksiin. Vienon tilaisuuteen signeeraamat kirjat myytiin loppuun. Onhan kyse ehkä yhdestä viimeisistä Säde-kommuunan vaiheet läpikäyneen

edelleen elävän ihmisen dokumentista ja tarinasta. Kirjan arvoa lisää Neuvostoliiton yliopistoissa työuransa tehneen kielitieteilijän ”akateeminen ote” ja laaja läpi käyty tausta-aineisto.

Kirja on kirjoitettu Vieno Zlobinan vanhempien Elis ja Emma Ahokkaan muistolle. Vienolla on poikkeuksellisen tarkka muisti ja hän kertoo lapsena kuunnelleensa kiinnostuneena aikuisten puheita. Oman selviämistarinsansa lisäksi Vieno haluaa kertoa näkemänsä ja kokemansa totuuden mielestään vääristelystä, salatusta ja unohtetusta tapahtumien kulusta. Kirjassa kerrotaan tutkimuksista usein karsiutuneista, tosiasioiden ympärille kietoutuneista elämän kokemuksista ja muistoista – onneksi myös lapsen ja naisen näkökulmasta. Näihin kuuluvat arjen asiat kuten ruoka, taloustyöt, harrastukset, koulu, opiskelu ja vaihdelleet kielikysymykset.

Mahdollisuudet ymmärtää arkielämää diktatuurin sorron alla paranevat

Professori Peter Kiviston, Augustana College, USA, laatima kirjan esipuheena oleva arvio kirjasta suhteuttaa sen muihin suomalaisten muutosta Suomesta ja Pohjois-Amerikasta Neuvosto-Karjalaan tehtyihin tutkimuksiin. Kiviston mukaan Zlobina kertoo perheensä kokemuksista, idealistisista kommunisteista, jotka muuttivat Kanadasta osallistuakseen työläisten valtion rakentamiseen. Muistelmat tuovat Kiviston mukaan esiin iäkkään naisen näkökulman menneeseen ja siten kivuliaita mutta myös miellyttäviä muistoja kaukaisista tapahtumista. Niistä muodostuu kertomus kunnollisista ihmisistä, jotka omistautuivat työläisten paratiisin rakentamiselle, sekä karusta ja kehitymättömästä kansakunnasta, joka lupasi luoda menestyksekkään kapitalistien sorrosta vapaan maailman. Muistelmat ovat myös kertomus petoksesta, sillä se mitä siirtolaiset kohtasivat, oli paljon pahempaa kuin Pohjois-Amerikan kapitalismi, olkoonkin, että sitäkin voi kutsua riistäväksi.

Zlobinan vanhemmat, Elis ja Emma Ahokas, olivat kaksinkertaisia siirtolaisia, jotka muuttivat ensin Suomesta Ontarioon Cobaltin kaivoskaupunkiin. Siellä he työskentelivät ahkerasti ja perustivat perheen, mutta viehättyivät lupauksesta paremmasta tulevaisuudesta Neuvostoliitossa. Erityisesti Elis oli idealisti, joka oli kiinnostunut kommunistisesta ideologiasta ja osuustoiminnan perusteista. Vaikka he lopulta joutuivat Stalinin luoman terroristivaltion uhreiksi, eivät 1938 teloitettu Elis ja hänen tyttärensä koskaan menettäneet uskoaan siihen, että parempi, yhteistoiminnallisempi yhteiskunta olisi mahdollinen. Kivisto pitää Zlobinan kykyä sinnitellä huoli-

matta lukemattomista kohtaamistaan esteistä huomionarvoisena. Hänen elämäntarinansa parantaa mahdollisuuksiamme ymmärtää arkielämää diktatuurin sorron alla.

Kohtauksia kirjasta

Vienon isovanhemmat olivat torppareita 1800-luvun lopun Suomessa. Erittäin raskaita ja lohduttomia oloja kuvaamaan Vieno on poiminut lauseen ”Kuu on torpparin aurinko”. Lisätienestejä isovanhemmat hankkivat käsitöillä. Kotiaskareiden keskeltä isoäiti kiirehti kalaan. Perhe osasi iloita jokaisesta suupalasta, jonka saivat syödäkseen. Jo varhain kodistaan lähtenyt, Viipurin alueelta sisäkön töitä löytänyt Vienon äiti tutustui palveluspaikan lähellä asuneeseen Vienon isään. Avioliiton parempia alkuaikojä seuranneita vaikeuksia kohdattuaan pariskunta kuuli huhuja, joiden mukaan Kanada olisi maa, jossa voisi ansaita elantonsa. Niinpä he päätyivät Kanadaan, missä Vieno syntyi 1919. Kanadassa kaivos työ osoittautui erittäin raskaaksi. Kohtalo ja idealismi paremmasta elämästä johti heidän monien vaiheiden jälkeen Neuvosto-Karjalaan rakentamaan ihanneyhteiskuntaa ja Säde-kommuunaa. Mukaan otettiin ylitöillä ja kampanjoilla kerättyä varallisuutta. Laivaan mahtui vain yksi matka-arkku henkeä kohti. Pitkän ja vaikean matkan vihoviimeiset 56 kilometria perille ajettiin hevostalla.

Säde-kommuunaa rakennettiin suomalaisella Sisulla. Siitä rakentui kovalla työllä palkittu, hyvin menestyvä tila. Kirjassa Vieno kertoo kommuunan asukkaista, koulunkäynnistä, kieliasioista, juhlista, keskusteluista viranomaisten kanssa, tarvikkeiden hankinnasta ja monista muista arjen asioista sekä opiskelustaan Petroskoin yliopistossa.

Lopulta Säde-kommuunan jäsenten mahdollisiksi kokemat valoist tulevaisuudennäkymät, suuret toiveet ja ihanteet murskattiin ja heidät tuomittiin tuohon. Vieno Zlobina päättää kirjansa: ”Ei voi olla ajattelematta kohtalon ivaa – mitään ei ole jäljellä menestyneestä kommuunasta. Pellot ovat muuttuneet pensaikoksi, ja paikka muistuttaa samaa tiheikköä, joka se oli kommuunan jäsenten sinne tullessa. Vain muistot ovat jäljellä, jotkut kauniita, jotkut sydäntä särkeviä.”

Vieno Zlobina vastasi hänelle esitettyihin kysymyksiin

Julkistustilaisuuteen FT, kirjailija Lasse Lehtinen oli laatinut Vienolle kirjaa täydentäviä kysymyksiä. Lopussa esitettyyn kysymykseen ”Oliko Säteän kohtalo politiikan vai Venäjän kansan vika”, Vieno vastaa: ”Politiikan vika. Poliittikka ulottui ympäri koko maan. Venä-

läistä luonnetta ei voi mitenkään yhdistää tähän. Poliitiikkaa se oli, valtion politiikkaa”.

Elämä jatkui – miten tällaisesta voi selvitä?

97 vuotta täyttäneellä Vieno Zlobinalla on ollut monia keinoja ja ominaisuuksia, jotka ovat auttaneet häntä selviytymään elämässään aina eteenpäin raskaista kokemuksista ja vaikeuksista huolimatta. Hyvän kielipäänsä avulla hän pärjasi koulussa, vaikka opetuskieliet vaihtuivat tiuhaan – ensimmäisen koulukieli englanti, sitten venäjää, suomea ja karjalanmurteita, jopa edestakaisin. Vieno on perusuonteeltaan poikkeuksellisen iloinen, myönteinen, sosiaalinen ja aktiivinen, mikä auttaa sopeutumaan hyvin erilaisiin olosuhteisiin ja tilanteisiin ja voittamaan ihmisiä puolelleen. Älykkäänä ihmisenä hän etsii käyttökelpoisia vaihtoehtoja ja toimii erittäin päämäärätietoisesti ja sinnikkäästi asettamiensa tavoitteiden eteen. Älynsä ja ahkeruutensa ansiosta hän on pärjännyt hyvin työtehtävissään kielitieteilijänä ja yliopiston opettajana ja edennyt korkeaan virkaan ”oppituolin haltijaksi”. Rohkeudesta on ollut hyötyä, ja erityisesti silloin, kun hän lopulta päästyään Neuvostoliitosta silloisesta asuinkaupungistaan Pärnusta vierailulle Suomeen meni Kanadan konsulaattiin, palautti kanadankansalaisuutensa ja muutti takaisin syntymämaahansa Kanadaan. Eikä matka päättynyt vielä sinnekään, vaan menetettyään miehensä ja poikansa hän kolme vuotta sitten palasi Viron Pärnuun ja luopui sikäläisestä kodistaan irtaimistoineen, ystävistään ja Kanadan hyvästä sosiaaliturvasta. Rakkaimmat kirjat kyllä muuttivat mukana.

Uskomaton elämäntarina ja palanen Karjalan historiaa vaati tulla kerrotuksi ja auttoi Zlobinaa kohtalon käsittelyssä. Viisitoista vuotta Vieno työsti ja kirjoitti omaa, vanhempiensa ja Säde-kommuunan tarinaa. Nyt Vieno on erittäin tyytyväinen, kun hänellä on kädessään

kirjat sekä alkuperäisellä englanninkielellä ja suomenkielisenä painotuotteena.

Toivomme, että kirja tavoittaa mahdollisimman monta Karjalan historian vaiheista, siirtolaisuudesta ja uskomattomista ihmis-kohtaloista kiinnostunutta. Kirja auttaa ymmärtämään myös tämän päivän pakolaisia ja muuttoliikettä, jossa ihmiset jättävät kotimaansa uuden paremman elämän toivossa tai ihanteisiinsa uskoen.

Vieno Zlobina iloitsee saatuaan tarinansa painettuna. Kuva: Terttu Häkklä.

Linkejä:

Vastauksia julkistustilaisuudessa esitettyihin kysymyksiin:
<https://www.youtube.com/watch?v=Ab5lmzfvogU&t=43s>

Kirjoitus Vieno Zlobinasta Helsingin Sanomissa 3/2017:
<http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005126871.html>

Vieno Zlobinan haastattelu:
https://www.youtube.com/watch?v=6K4oRtFk_JY&feature=youtu.be

Vieno Zlobinan Suuntana100 -kirjoitus:
<http://www.suuntana100.fi/kielientutkija-vieno-zlobinan-uskomaton-pitka-elama-historian-ja-politiikan-kiemuroissa-kanadassa-arjalassa-ja-virossa/>

Pasi Saukkonen

Erikoistutkija, dosentti
Helsingin kaupungin tietokeskus
pasi.saukkonen@hel.fi
<https://pasisaukkonen.wordpress.com/>

Populistin retoriikka ja nationalistin henki

Katselin ja kuuntelin Donald Trumpin virkaan- astujaispuhetta kasvavan hämmennyksen vallassa. Vaalituloksen varmistuttua äänenpainot olivat heti muuttuneet ja toivo paluusta poliittiseen arkeen oli herännyt. Siksi aloin seurata puhetta melko levollisin mielin.

Poliittista kulttuuria ja valta-asetelmiä haastavat populistit ovat kahdenlaisia. Osa heistä on opportunisteja, jotka heti vaalivoiton jälkeen kääntävät takkinsa, toiset taas oikeasti muutokseen pyrkiviä radikaaleja. Ehkä Trumpkin osoittautuisi valtiomieheksi, joka on lupailut liikoja, muunnellut totuutta, loukannut vastustajiaan, liehitellyt kansaa ja haukkunut eliittiä vain päästäkseen itse valtaan olemaan normaali poliitikko.

Turha luulo, ja sen Trump otti välittömästi pois. Heti puheen alku oli mullistava sekä sisältönsä että tyyliensä puolesta. Syytökset poliitikkoja ja muuta establishmentia kohtaan, suoraan kansalle kohdistetut suuret lupaukset, uhmakkaat, taisteluhenkiset kielikuvat ja tietenkin tuo amerikkalaisten etuja ja intressejä korostava iskulause: America First.

Veljeni soitti puheen päätyttyä ja kysyi, mitä ajattelin. Kuulin itseni sanovan, että mitään tällaista ei ole kuultu länsimaisen demokratian vaaleilla valitun poliittisen johtajan suusta sitten Adolf Hitlerin.

Se oli paljon sanottu se. Rauhoittaakseni mieltäni katsoin You Tubesta fragmentteja Hitlerin puheista Nürnbergin puoluekokouksissa ja rauhoituinkin. Eihän Trump sentään karjunut mikrofonin.

Jokin sai minut kuitenkin vielä lukemaan puheen paperilta, ja sitten vielä kerran katsomaan sen ilman ääntä, pelkästään elekieleen keskittyen. Hitlerin nimen mainitseminen tässä yhteydessä ei sittenkään ollut liioittelua. Hermostuneisuuteni vahvistui erityisesti huomattuani Trumpin *body languageen* sisältyvän valtavan aggression, joka purettiin lopussa, viestiksi vastustajille, ylös nostettuun nyrkkiin.

Nationalistin maailma on hyvin yksinkertainen. Ihmiskunta koostuu kansoista. Kansa voi olla vapaa vain muodostaessaan oman valtionsa, ja valtio voi toteuttaa itseään kunnona ainoastaan silloin kun se sisältää vain yhden yhtenäisen kansan. Kansalaisen tulee olla valtiolleen ja kansakunnalleen viimeiseen asti uskollinen, ja valtion pitää palvella kansalaisiaan.

1800-luvulla nationalismi oli monelta osin edistyksellinen, ihmisiä kokoava ja jopa demokratiaa edistävä aate. 1900-luvulla sen nimissä tehtiin suuri osa muutenkin kauhistuttavan vuosisadan hirmuteoista. Jos nationalismi tällä vuosisadalla nousee uudelleen, ihmiskunta tuhoaa paitsi luonnon, jolle on jo aiheutettu paljon korjaamatonta vahinkoa, myös itsensä.

Ennusmerkit ovat jo jonkin aikaa olleet huonot. Vladimir Putin on rakentanut Venäjälle voimapolitiikkaa korostavaa kansallismielistä ja autoritaarista järjestelmäänsä. Nationalistisia tunteita on hyödyntänyt myös Kiinan Xi Jinping luodessaan samalla itselleen

henkilökulttia. Narendra Modin myötä hindunationalismi on saanut entistä vahvemman jalansijan monikulttuurisessa Intiassa. Tätä kirjoitettaessa Turkissa äänestetään islamistis-nationalistisen Recep Tayyip Erdoğanin vallan kasvattamisesta edelleen.

Mitä suuret edellä, sitä pienet perässä. Unkarin Viktor Orbán on puhunut avoimesti ei-liberaalista demokratiasta, ja riippumattoman median ja oikeuslaitoksen toimintaedellytyksiä on heikennetty myös esimerkiksi Puolassa. Uusnationalistiset puolueet ovat jo pitkään olleet vahvoja monessa Euroopan maassa, ja ne ovat saaneet kansallismielisyyden sekä maahanmuutto- ja monikulttuurisuusvastaisuuden lisääntymään muiden puolueiden retoriikassa ja toiminnassa.

Trumpin valinta pakotti ajattelemaan, että äärioikeisto voi palata valtaan myös Länsi-Euroopassa. Kävinkin ostamassa William L. Shirerin monumentaalisen teoksen *Kolmannen valtakunnan nousu ja tuho*, jota olin jo opiskeluaikana lukenut ikään kuin kertomusta toisesta maailmasta. Tutkimus on varmasti tuonut tulkintoihin lisäyksiä ja korjauksia, mutta suosittelen silti tutustumista kirjaan ja etenkin Hitlerin valtaannousun kuvaukseen. Demokratia, tuo vähemmistöjen oikeuksia kunnioittava enemmistövalta, on hauras järjestelmä, joka voi kaatua lyhyessä ajassa ja ennalta arvaamatta.

Samoihin aikoihin luin Michel Houellebecqin romaanin *Alistuminen*. Mediassa eniten huomiota herätti kirjan kuvaus muslimin valinnasta presidentiksi Ranskan vuoden 2022 vaaleissa. Poliitiikan tutkijalle teoksen kiinnostavin viesti on kuitenkin kirjailijan visio, jonka mukaan vakiintuneet puolueet menettävät täydellisesti kansalaisten luottamuksen.

Islamistiset ja nationalistiset ääriliikkeet ovat vieneet ranskalaisen yhteiskunnan sisällissodan partaalle. Mediaan ei enää uskota, kansalaisten keskuudessa kiertäviä huhuja kuunnellaan tarkemmin. Tässä tilanteessa äänestäjät luottavat eniten maltillisiin islamisteihin (muslimiveljeskunta) ja perinteisiin nationalisteihin (kansallinen rintama). Molemmilla puolueilla on yksinkertainen visio yhteiskunnasta, johon vähemmistöjen ja yksilöiden oikeudet eivät kuulu.

Kirjan ilmestyessä sen tulevaisuuden kuvaa saattoi vähätellä epärealistisena. Kuitenkin tätä kirjoitettaessa vaikuttaa siltä, että jo tämän kevään vaaleissa uusi presidentti valitaan pohjamutiin kannatuksensa osalta valuneiden vanhojen pääpuolueiden ulkopuolelta. Sekä äärinationalistiset identiteettiilikkeet että terroritekoihin valmiit jihadistit ovat niinkään todellisia.

Viime tietojen mukaan Yhdysvalloissa virkaanastujaispuheeseen vahvasti vaikuttanut äärioikeistolainen Steve Bannon on joutunut Trumpin hallinnossa sivuraiteelle. Presidentin linja on kaoottisuudestaan huolimatta muutenkin jossain määrin normalisoitunut. Pullosta päästetty henki ei kuitenkaan omin päin palaa sinne takaisin. Trumpin kykenemättömyys toteuttaa ohjelmaansa voi synnyttää vielä hurjemman johtajakandidaatin.

Elämme maailmassa, jota määrittävät kansainvälinen liikkuvuus, globaali keskinäisriippuvuus ja yhteiskuntien monimuotoistuminen. Kaikkea tätä nationalistit vastustavat, ja yksilöiden vapauksia vastustavat myös radikaalit islamistit. Meillä alkaa olla kiire löytää keinoja puolustaa demokratiaa, ihmisoikeuksia ja monikulttuurista yhteiskuntaa tavalla, jonka myös äänestäjät hyväksyvät ja joka osoittaa toimivuutensa myös käytännössä.

On tavallaan ironista, että yksi viime aikojen vahvimista puheenvuoroista ajatellutapamme uudistamisen puolesta on tullut ikäänntyneen monarkin, Norjan kuningas Haraldin suusta. Syksyllä maanmiehilleen pitämässään puheessa hän modernisoi norjalaisuuden määritelmää muun muassa tähän tapaan:

”Norjalaiset ovat muuttaneet maahan Afganistanista, Pakistanista ja Puolasta, sekä Ruotsista, Somaliasta ja Syyriasta. (...) Ei ole aina helppo sanoa, mistä me olemme kotoisin tai mikä on kansallisuutemme. Koti on siellä, missä sydämemme on – eikä tuo tunne aina pysy kansallisten rajojen sisällä.”

Puheensa lopuksi Harald korosti, kuinka keskinäisistä eroistaan huolimatta norjalaisten ovat yksi kansa. Tämän kansan tulee yhdessä rakentaa maataan edelleen luottamuksen, toveruuden ja epäitsekkyuden (*raushet*) varassa. Eespäin monarkin viitoittamalla tiellä.

Antero Leitzinger

Tutkija, VT
Maahanmuuttovirasto
antero.leitzinger@migri.fi

Passi – mikä ja miksi se on?

Passi tarkoittaa monen mielessä samaa kuin kansalaisuus – kaksoiskansalainen on kahden passin haltija, passittomalla ei ole minkään maan kansalaisuutta. Toisaalta myös rikoksista epäillyt ja esimerkiksi 1860-luvulla ulkomaalaisten brittiläissyntyiset vaimot eivät saaneet sen maan passia, jonka kansalaisina silti pysyivät. Ulkomaalaisille ja kansalaisuudettomillekin puolestaan myönnetään muukalaispasseja, joita vuodesta 1922 kutsuttiin yleisesti Kansainliiton pakolaismatkoissaarin, norjalaisen tutkimusmatkailijan nimellä Nansen-passeiksi. Palestiinalaiset matkustavat usein asuinmaansa passilla, josta ei hevillä huomaa kansalaisuuden puuttumista. Kiinan tasavallan (Taiwanin) passit kelpaavat Suomessakin, vaikkei Suomi tunnusta niitä myöntävää hallintoa itsenäiseksi valtioksi.

Vanhemmat matkailijat muistavat passin taskuun mahtuvana vihkona, johon keräiltiin leimoja rajoilla. Siinä oli myös nimi, syntymäpäivä (ei tosin kaikkien maiden passeissa), kuva ja allekirjoitus, mutta sukupuoli ja biometriset tunnisteet ovat uudempia tietoja. Ennen passikuvien ja sormenjälkien aikaa passi oli yksi arkki, jossa kuvailtiin henkilön ulkonäköä ja matkailun tarkoitusta. Vaimo ja lapset voitiin luetella perheenpään passissa, leimoja saatiin joskus kestiekivareistakin. Kun 1950-luvulla päästiin nauttimaan pohjoismaisesta passivapaudesta, Ruotsiin sai risteillä yhtä vapaasti kuin Suomenlinnaan ja vasta Saksan rajalla kysyttiin passia. Nuoremmat ovat totuneet ajamaan Portugaliin asti rajoilla pysähtelemättä, mutta kantamaan passin sijasta henkilökorttia. Hieman hämmäntävää on, että matkailun vapautumisesta huolimatta passia tai henkilökorttia on 2000-luvulla alettu vaatia lentoasemilla ja satamissa, passintarkastajien sijasta lentoemäntien ja lipunmyyjien toimesta.

Passia on pidetty myös luotettavimpana henkilöllisyystodistuksena – senkin jälkeen kun sen voimassaolo matkustusasiakirjana oli päätynyt. Nykyisin tämä käyttötarkoitus tuntuu hämärtyneen. Hallinto-oikeudet tivaa- vat Maahanmuuttovirastolta hyväksytäänkö myös sotilaspasit, ajokortit, puolueiden jäsenkirjat, vihkitodistukset tai mitä merkillisimpiä muita asiakirjoja ulkomaalaisen henkilöllisyyden todistamiseksi. Eikö se olekaan enää juuri passi, joka on keksitty ainoaksi kansainvälisesti päteväksi henkilöllisyystodistukseksi silloin kun ei erikseen ole sovittu EU-maiden tavoin yhteisistä standardeista muille, luottokorttimallisille todistuksille? Ehkä jossain ravintolassa ikänsä voi todistaa vaikka kirjastokortilla, mutta jos vähänkään kannettaisiin huolta väärennöksistä, ulkomaalaisen lailliseksi henkilöllisyystodistukseksi hyväksyttäisiin vain passi – ja sekin monien maiden osalta vain diplomaattisesta hienotunteisuudesta.

Passin varsinainen käyttökelpoisuus piilee siinä, että koska kansainvälinen oikeus velvoittaa valtioita vastaamaan passiansa haltijoista ja kieltää omien kansalaisten maastakarkoitukset, heidät voidaan aina "passittaa" takaisin kotimaahansa. Jos valtio kieltäytyy päästämästä passinsa haltijoita takaisin, kuten Saksa juutalaisia 1938, heiltä aletaan vaatia passin lisäksi viisumia – tosin Saksa keksi leimata J-kirjaimella itävallanjuutalaisten passit, joihin ei liittynyt kansalais- eikä paluuoikeuksia.

Valitettavasti myös passien "viseeraaminen" tai vaihtoehtoisesti viisumivapaus on käynyt monille epäselväksi. Yhdysvaltain presidentti Donald Trump yritti kieltää maahan- tulon ulkomaalaisilta, jotka olivat jo saaneet viisumin ja siihen luottaen ostaneet lento-

lippunsa – viisumien mitätöintiä ilman yksilöllistä syytä voisi tällöin pitää kalliina sopimusrikkomuksena. Tavallisen viisumipakon pitäisi riittää siihen, että passin kelpoisuus, sen haltijan taustat ja matkan tarkoitus ehditään tarkistaa. Mitään erityistä maahantulokieltoa ei tarvita, sillä useimmat maat voivat evätä viisumin perusteluita (Suomikin salli valitusoikeuden vasta 5.4.2011 alkaen) eikä mikään estäisi ohjeistamasta suurlähetystöjä hidastamaan viisumien myöntämistä entisestään. Toisaalta Euroopan unionin Turkille lupaama viisumivapaus on uhattuna maan ulko- ja sisäpolitiikan vuoksi, joilla ei pitäisi olla mitään tekemistä viisumivapauden kanssa. Arabiemiirikunnillakin on ollut 7.5.2015 alkaen viisumivapaus Schengen-maiden kanssa ilman EU-jäsenyysneuvotteluja ja vaikka maa teloitettiin naisen 13.7.2015. Viisumivapauden ainoan edellytyksen pitäisi olla, että pelkällä passilla tulleet voidaan palauttaa kotimaahansa, elleivät olekaan tervetulleita. Tätä Turkki ei ole vastustanut, toisin kuin eräät muut maat.

Passeihin, viisumeihin ja maahantulokieltoihin liittyy paljon poliittista symboliikkaa ja mielenosoituksen mahdollisuuksia. Hurskastelevaa populismia on sekkin, että periaatteessa saarnataan yleismaailmallisia ihmisoikeuksia mutta käytännössä estetään ulkomaalaisia lunastamasta lupauksia rajoittamalla laillista matkustamista. Turvapaikanhakijoilta ei tietenkään voi edellyttää passia, jos he pakenevat sitä myöntäviä viranomaisia. Jos hakemus kuitenkin hylätään ja lähettyvillä on kotimaan edustusto, ei passin hakemisesta kieltäytymiseen ole hyväksyttävää syytä ja viranomaiset voivat hakea sen sijaan palautettavalle *laissez passer*-asiakirjan tai muutoin sopia paluun järjestämisestä vasten tahtoakin. Toisin Sveitsi luopui sosiolla toivotomista yrityksistä palauttaa vastahakoisia turvapaikanhakijoita Iraniin ja päätti jo vuosia sitten myöntää kaikille oleskeluluvat. Joissakin maissa maahanmuuttoviranomaiset eivät tiedä, onnistuuko maasta poistaminen käytännössä poliisilta, jolla on omat keinonsa passittomuuden ratkaisemiseen.

Moni kuvittelee, että passi on haltijansa omaisuutta ja subjektiivinen oikeus matkailun edistämiseksi. Passit ovat kuitenkin myöntäjänsä omaisuutta ja vain ehdollisesti ”haltijansa” käytettävissä. Siksi passia ei saa turmella ja se voidaan takavarikoida. Amerikkalaisissa passeissa lueteltiin aikoinaan kommunistisia maita, joihin niillä ei saanut matkustaa. Alun perin passeja ei nimittäin vaadittu maahan tuloon, vaan maasta lähtöön! Venäjällä kukaan ei saanut liikkua edes paikkakunnalta toiselle ilman passia vuodesta 1719. Ranska vaati jo ennen vallankumousta kaikilta passia maasta poistumiseen.

Yleensä nykyaikaisten passien aikakausi lasketaan alkaneeksi vasta keväältä 1792,

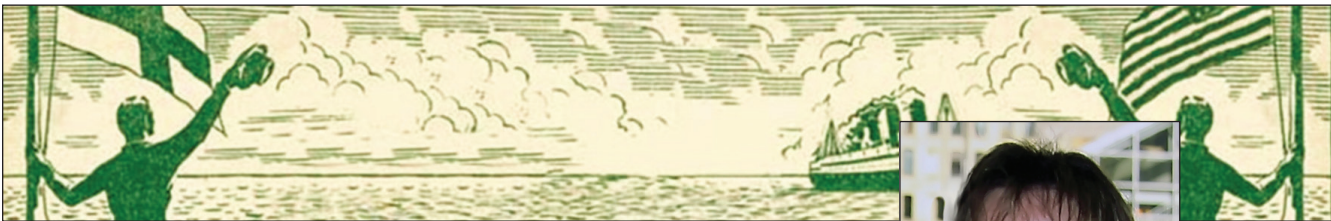

John F. Heikkilän passi vuodelta 1930. Kuva: Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

jolloin Ranska vaati ulkomaalaisia ilmoittautumaan viranomaisille Ranskan passin saamiseksi jo heti maahan tultuaan (eikä vasta maasta poistuakseen), Britannia seurasi esimerkkiä seuraavana vuonna ja Itävalta vuodesta 1799. Ulkomaalainen sai siis tulla ilman passia rajalle, mutta hänen kuten omienkin kansalaisten liikkumista maan sisällä ja lähtöä ulkomaille haluttiin valvoa. Napoleonin sotien jälkeen passi- ja viisumipakkoa höllennettiin. Vuodesta 1830 Euroopan ainoa linnoitettu raja oli Preussin ja Venäjän välillä, koska Venäjä halusi estää kapinallisten puolalaisten rajanylityksiä, eikä vuonna 1913 passia saati viisumia vaadittu missään päin Eurooppaa ennen Venäjälle (ja Suomeen) tai Turkkiin tuloa. Maailmansotien välillä matkailua ehdittiin vapauttaa vain jonkin verran ja vasta 1990-luvulla päästiin lähelle sadan vuoden takaisia oloja.

Passeja on siis vaadittu etenkin sota-ajan oloissa ensisijaisesti omien kansalaisten sotilaskarkuruuden ja pakolaisuuden estämiseen, vasta toissijaisesti ulkomaalaisvalvontaan. Kansalaisuuden sijasta asuinpaikkaan perustuvan sosiaaliturvan kasvu 1900-luvulla on kuitenkin tehnyt vapaasta liikkumisesta yhä kalliimpaa.

Matkailun edistämistä varten on kautta aikojen ollut mainetodistuksia ja suosituskirjeitä, joilla varustettiin etenkin lähettiläitä ja pyhiinvaeltajia, kierteleviä kisällejä ja kauppiaita. Aiheesta ei ole julkaistu kattavaa hakuteosta ainakaan suomeksi, vaikka arkistojen kätöistä löytyisi kauniita näytteitä kuvitukseksi ja passihistoria auttaisi hahmottamaan näiden jokaiselle nykyihmiselle tuttujen ja usein tunnelmallisten asiakirjojen sekä niihin liittyvien oikeudellisten ja poliittisten kysymysten perimmäistä luonnetta. Olivatpa passit tulleet jäädäkseen tai hävitäkseen muuttokirjojen, majoitusilmoitusten, porvarisoikeuksien ja viinakorttien tapaan, ne ovat olleet monille rakkaita ja heijastaneet aikansa arvoja sekä muuttuvia tarpeita.

Tellervo Lahti

Toiminnanjohtaja, FM, tietokirjailija
Suomen Siirtolaisuusmuseo

Sointula – kiehtova kaukainen kylä Kanadassa

Kuulin ensimmäisiä kertoja Kanadan suomalaisyhteisöstä Sointulasta vuonna 2006 ollessani Siirtolaisuusinstituutin kollegani kanssa FinnFesteillä Astoriassa Oregonissa. Kiinnostukseni Sointulaa kohtaan alkoi lisääntyä saatua tietoa paikan erikoislaatuudesta kanadalaisilta ja myös suomalaisilta ystäviltäni. Vihdoin vuonna 2010 pääsin käymään tuossa ihmeellisessä "Place of Harmony" -kylässä. Sointula oli yksi Siirtolaisuusmuseon Kanadan jäsenmatkan kohteista. Sittemmin olen vierailut siellä ystäväni kanssa kaksi kertaa, viimeksi osallistuessani Culture Shock, Utopian Dreams, Hard Realities -konferenssiin syksyllä 2013.

Nanaimoon matkustettiin lautalla Vancouverista. Sointulaan meno vaatii yleensä viiden tunnin autoajelun Vancouver-saarella Nanaimosta pohjoiseen. Matkaseurueessamme Vancouverista alkaen oli paljasjalkainen sointulalainen, joten eksymisestä ei ollut pelkoa. Maisemat merenrantoineen ja vuoristometsineen olivat vaikuttavia. Port McNeillistä on lyhyt lossimatka Malcolm-saarelle eli Malkosaarelle, itse Sointulaan. Paikan salaperäinen, hiukan mystinenkin tunnelma ympäröi meidät jo ensiaskeleilla. Kylä viesti yhä menneisyydestään, sen originellista alkuvaiheesta sukupolvien takaa.

Sointulan asukkaat ovat luonnollisesti tietoisia kylänsä varhaisvaiheista ja suomalaisista sukujuuristaan. Vierailijoille kerrotaan mielusti Suomesta tulleista isovanhemmista ja heidän opettamistaan suomen sanoista. Eräs kylänväkeen kuuluva esitti isoisältään kuulemansa suomenkielisen laulun, rallatuksen, jonka sanomaa laulaja itse ei juurikaan ymmärtänyt. Myöhemmällä kerralla tallensimme

esityksen videokameralla. Tutustuimme myös Sointulan puuhanaiseen ja muusikkoon Loretta Rihtamoon, joka vei meidät katsomaan kylän joka kolkkaa. Sointulan museossa vierähti tunti jos toinenkin syventyessämme paikan historiaan. Kylän keskeisin rakennus on vuonna 1909 perustettu osuuskauppa, Sointula Co-Op. Toinen tärkeä nähtävä on hautausmaa, jonka hautakivet kertovat vahvasti suomalaisuudesta.

Vern Aro on eräs sointulalaisista ystäväistäni. Hänen isoäitinsä Elli Peltonen muutti Sointulaan elokuussa 1921. Vern on ammatiltaan kalastaja, kuten suurin osa Sointulan väestä. Nykyisin kalastus on todella tarkkaan säädeltä ja säännösteltyä tuossakin Tyynenmeren kolkassa. Suuri osa vuodesta kuluu Vernillä ja hänen Suomesta muutama vuosi sitten tulleella puolisolllaan kalastusveneessä lohia pyytäen ja käsitellen.

Vernin isoäidin suvun historiaa on julkaistu Olli Laineen ja Tapani Laineen v. 2015 ilmestyneessä kirjassa "Kaunismaestä Sointulaan". Se sisältää yksityiskohtaisia tietoja suvusta Suomessa ja elämänvaiheista Sointulassa. Matti Kurikan utopiyhteisön perustaminen, muutaman vuoden kestänyt kuukoistus ja ihanneyhteisön loppuvaiheet ovat Sointulan väelle tuttua historiaa. Sointula on esimerkki päättyneestä utopiasta, jossa elämä kuitenkin jatkui ja yhä jatkuu. Nuoriso tosin muuttaa sieltä isommille paikkakunnille, sama ilmiöhän on havaittavissa meilläkin.

Vern ja hänen puolisonsa Sisko kävivät Suomessa viime syksynä. Pariskunta vieraili usealla paikkakunnalla, Vern tapasi sukulaisiaan mm. isoäitinsä suvun mailla Kaunismaen suunnalla. Siirtolaisuusmuseoon ja

Ylä kuvassa Sointula lossilta kuvattuna. Alhaalla Sisko ja Vern Aro Sointulan museossa. Kuvat: Tellervo Lahti.

Maailman Raittiin he tutustuivat myös, ovat he osa kanadalaista verkostoamme.

Sointula spirit, "sisu", on tullut Sointulan asukkaille perintönä Suomesta, se on ylpeydenaihe, joka tuodaan ilolla esiin. Sointulalla on oma paikkansa myös Suomen Siirtolai-

suusmuseon ohjelmassa. Tuon entisen ihanneyhteisön historiaa ja nykypäivää on esitellyt useissakin tilaisuuksissa ja Sointulasta on tekeillä Siirtolaisuusmuseoon pysyvä näyttely, sointulalaisten ja heidän Suomen sukulaistensa avustuksella.

**SIIRTOLAISUUS-
INSTITUUTTI**

Etsitkö kirjallisesi julkaisijaa?

Siirtolaisuusinstituutti julkaisee sekä laajalle yleisölle että tutkijoille suunnattuja julkaisuja, joissa käsitellään instituutin toimenkuvaan liittyviä aihepiirejä. Näitä ovat kansainväliset (maahan- ja maastamuutto) ja maan sisäiset muuttoliikkeet, etniset suhteet ja ryhmät sekä muut vastaavat ilmiöt. Instituutin julkaisut perustuvat avoimeen saatavuuteen (open access), jolloin teokset ovat luettavissa myös digitaalisessa muodossa.

Sarjamme ovat:

1. Tutkimus – Forskning – Research -sarja

Tutkimus-sarjassa julkaistaan vertaisarvoituja tieteellisiä monografioita ja kokoomateoksia sekä väitöskirjoihin perustuvia teoksia.

2. Julkaisuja – Publikationer – Publications -sarja

Julkaisuja-sarjassa julkaistaan monenlaisia laajalle yleisölle tai tutkijoille suunnattuja teoksia, kuten tutkimusraportteja, tieteellisiä monografioita, kokoomateoksia, väitöskirjoja, selvityksiä ja oppikirjoja. Teoksia ei vertaisarvioida.

Lisätietoja löydät nettisivuiltamme: www.siirtolaisuusinstituutti.fi

Nails and Mortar – an Immigrant Story

“Hey, watch it!” Pirkko squealed as a piece of old mortar grazed her flushed cheek.

“So, Soooorry”, I shouted, above the din of hammers, old bricks and flying mortar. We had been told to chip off cement from discarded bricks. It was our father’s idea of saving money as we built our first home in Canada.

Two years prior our family of eight had touched Canadian soil in Gander Newfoundland. The date was April 4, 1957. Next day we were to fly to Toronto and then on to Sudbury, Ontario. A storm diverted our flight to Buffalo, New York. From Buffalo a long bus ride to Toronto saw our weary and disheveled family enter the regal lobby of the Royal York Hotel. Thanks to Pan American Airways and the Royal York, we experienced for the first time in our lives, ice cream and television.

The next morning Father and Mother were standing in line at the airport, six children and five bulging duffel bags in tow. Father, who was a tentmaker, had sewn the bags himself. These worked well as luggage. A short flight on a propeller driven plane landed us in Sudbury-our new Canadian home.

Building a house for our large family was Father’s first priority. He worked three jobs and scrounged demolition sites for cheap building material. Eero, our oldest brother, pulled nails from used boards. Pirkko and I did brick duty. When it was time to begin building, neighbours came to help.

Meanwhile Mother kept our youngest siblings, Asko, Lauri and Inkeri, away from the building site. We were living next door in an apartment which our neighbor farmer had remodeled out of a large chicken house. All three apartment units which made up the ‘remodeled chicken coop’ housed immigrant families. Our apartment had three rooms. One had to step down a couple of stairs from the living room into the kitchen. A manual water pump stood next to the kitchen sink. Blue flowered linoleum covered the slightly slanting floor. Working in that small apartment, Mother no doubt dreamed about the added space a new home would provide for her large brood. Ever the story teller, she would gather us around her full skirts and tell us about the wonderful Pastor Kyllonen who welcomed us at the Sudbury Airport, found a job for our dad at a steel foundry, and accommodation for us in an upstairs flat on Lorne Street. We were never to forget the goodness of those who

went out of their way to make us comfortable in Canada, our new home. If we complained that everything was better in Finland Mother would say, “We chose to come to Canada and this is where we will stay.” End of conversation. No more doubts.

We knew that there were no problems our dad could not solve. He was a draftsman by trade, a builder by choice and an inventor of machines. He believed that work could always be done more efficiently. There was the automatic berry cleaner, the truck axle powered cement mixer and basement blocks made of aerated lightweight cement. If being an inventor and a draftsman were not enough for one man, our father was also an artist. And so he turned his creativity to masonry, building a retaining wall that would curve around and to the front of our house. It would be an artistic touch to an otherwise modest home. With that river stone wall we could almost forget that the house was made of used building materials. We were proud of our ingenious father!

But our faith was about to be shattered. At the end of one exhausting day Mother ran over to the retaining wall to find Father slumped over his mortar trowel. He had suffered a massive heart attack. Our tower of strength had toppled. Our world screeched to a halt. Now who was going to solve this problem?

Once again, Mother gathered her ‘chicks’ around her ample bosom. With tears staining her apron she whispered, “It will be alright. God will take care of us.” That faith soon materialized in the form of food and clothes from the wonderful people of Sudbury Sion Finnish Church. We children drew strength from mother’s optimism and watched as she, for the first time in her life, went to work cleaning a large local bakery. With the job came a perk. Mother would bring home loaves of free, day-old sliced white bread. What a treat on Sunday mornings as Eero toasted a whole loaf of fluffy white bread. Compared to the dark and heavy rye bread we were used to, white bread was soft and above all, Canadian.

Miraculously, Father recovered and completed the stone wall. But building no longer had the same allure for him. He now wanted to give back, to serve. A new phase began in our lives as Father who was a trained pastor accepted the position of shepherding a small church in Montreal-Betania Finnish Church. So we moved. Our dream home was rent-

ed out and once again five duffle bags were loaded.

We lived in a row house in St. Henri, a multicultural ghetto by the CN rail yards. Greeks ran the gas station at the end of the street. Our neighbours were Italian and school buddies Barbadians. We learned to balance on railway tracks, joke with the factory workers on their lunch breaks, and marvel at the cycling grocery boys whose baskets teetered with delivery goods. Dill pickles swimming in oak caskets sold for a penny At Dino's Grocery Store. An 'Oh Henry' chocolate bar, a favourite, was ours for five cents at Miss Valentine's café.

So we flourished as the immigrant community of Montreal opened their homes to our large family. Memories of Mrs. Sillanpaa's macaroni casserole and pickled beets still cause my salivary glands to drip! Friends who had saunas treated us to Saturday evenings of this very Finnish tradition. The Finnish community had become our 'family'. We were touched when one of the church elders declared, "Pastor Sorila, your family is growing and you need to move to a larger apartment." Everyone helped as we moved to a second storey row house in an area of Montreal called

Notre Dame de Grace. Our new home had six rooms and a basement. Mother now had the space that she had so craved back in Sudbury.

Of course there were hardships but in their midst Mother's joy of life infected us all. She always saw 'the glass half full'. I can still hear her say, "With every new day comes new strength". And what about Father? He tended to be more serious. But when a smile broke through on his face it was like the sun had just risen. His bright blue eyes twinkled and the corners of his mouth creased. He was our pillar of strength.

Through those years when we were new immigrants, Father had gently guided us to acknowledge that there is One whose care and compassion eclipses that of earthly parents. Even ours. He is the One who had been strong when Father was not. The One who had provided when father could not. Whether conscious of it or not, we had been carried by invisible arms. Whether we were chipping mortar, pulling nails or quarreling when mother was cleaning the bakery, God had been there all along. We were in good hands.

Mirjam (Sorila) Rand

To a New Life, To a New Country called Canada

*Father broke the News,....
We're going to move,
To a New Life,
To a New Country.*

*My brother cried,
My Mother died a little death to all things familiar
Held in her heart a little longer,
Forsaking all others,
Sisters and brothers,
Kids' grandfathers and grandmothers,
To the unknown march forward.*

*Uncles and Aunts, crowd the bus to the brim,
Transported to the Airport, saying God Bless you sweet things
Filing into a plane,
All eight of this family –
Father touches Mothers' shoulder,
This isn't the end, it's a new beginning.
Forever the optimist, he consoles
the smaller frame of the realist,
She nods with a sigh, Yes dear, I'll try,
And with a new bolstered posture,
The children she ushers
To the kind airline people
Who seat us all proper,
One in a basket,
In the luggage rack over, gets
Washed in the lavatory sink,*

*So small – it's a wonder I fit,
And don't cry, I think: The youngest of six, at 10 weeks old,
all I know is to fly – and to stink!*

*We refuel in Gander,
A snowstorm for the wanderers
Which blinds the view to the continent new,
Another storm in Toronto lands us in Buffalo,
And we're bundled back North
To overnight in the Royal York
Where an overflow of delicious delicacies abound,
But only deep sleep there is found.
The weary travellers lay their heads on soft pillows,
Dreaming what the next leg of the journey will winnow out
From their frames
What strength remains?*

*Now a shuttle to the plane
And to Northern Ontario
The big bird is directed
A sleepy bunch awake – their destiny detected
A Maroon Mercedes, a light blue VW Bug,
Bulging with people and packs,
The Pastor has come to bring us to town,
A town of mines, immigrants, and black rocks.*

*But a job is in the offing,
2 weeks from arriving!
Dad now a Draftsman for Noront Steel,
When earnings are not a great deal,
But every dollar won, will add to the sum
And slowly but surely we'll have all we need,
Now all we need is patience, endurance, hope for things new,
And education & prosperity for our children to pursue.
Little tow-heads in a row, encircled by Mother,
look up to their Father,
Protector, provider.
Energy is a plenty
To clothe his little family,
And build a house on the lake
With sunsets to take in with
Fellow citizens from Finland
Who've pitched in to help.
We're in the same boat ---
So we all help each other one way or another,
Yes, to settle in
To the new world that's open
Before us, to be made ours,
To make it a better place for us,
For our neighbours.
We all know what it's like
This starting all over,
So love and help one another
Give a lift where it's needed
And a helping of food to feed
The struggling families,
Proud in their roots, – they dig new foundations
Work and sweat hard to grow and to flourish
In the end it will pay, so we don't have to look back
But look forward to stay:
For a New Life,
For a New Country!*

Inkeri Sorila

Wickström, Mats och Charlotta Wolff (toim.): *Mångkulturalitet, migration och minoriteter i Finland under tre sekel*. Svenska litteratursällskapet i Finland, 2016. 360 s.

Muikalaismyyttejä purkava antologia

Arvostelu on ensin ilmestynyt Agricolan kirja-arvosteluissa 24.3.2017.

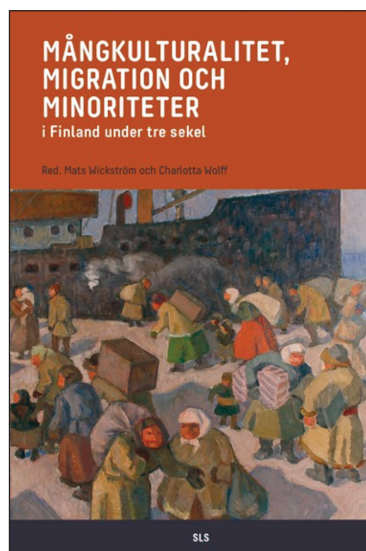
Antologia käsittelee Suomen monikulttuurisuutta ja muuttoliikettä historiallisena ilmiönä. Kirjoittajat kertovat suomenruotsalaisten, saamelaiden, romanien, venäläisten, juutalaisten ja muslimien vaiheista ajanjaksolla, joka ulottuu 1800-luvun kansallisen heräämisen ajasta nykypäivään. Vähemmistö- kulttuurien asema on muuttunut kansainvälisten, etenkin pohjoismaisten poliittisten uudistusten mukana. Kirja perustuu tuoreeseen tieteelliseen tutkimukseen ja kaataa monia myyttisiä käsityksiä Suomen "toisista". Kirjan luvut todentavat hyvin päätelmän, jonka mukaan Suomen kansan homogeenisuus on poliittinen hanke eikä historiallinen tosiseikka.

Matts Wickströmin ja Charlotta Wolffin toimittama antologia *Mångkulturalitet, migration och minoriteter i Finland under tre sekel* ilmestyi itsenäisen Suomen satavuotisjuhlien kynnyksellä. Antologia on eräänlainen anti-juhlakirja. Sen monet luvut himmentävät itsenäisen kansallisvaltion kuvaa. Kuten ensimmäisen maailmasodan jälkeisinä vuosina Euroopan kartalle ilmestyneet uudet kansallisvaltiot yleensäkin, Suomikin oli kaukana etnisesti ja kulttuurisesti yhtenäisestä kansakunnasta. Kirjan luvut vievät terää *E.N. Setälän* kirjoittaman komean itsenäisyysjulistuksen sanoilta:

"Ja laajalti yli sodan kaikkien kauhujen on kaikunut ääni, että yhtenä nykyisen maailmansodan tärkeimmistä päämääristä on oleva, ettei yhtäkään kansaa ole vastoin tahtonsa pakotettava olemaan toisesta riippuvaisena."

Ongelma oli se, että valtaa pitävä eliitti tarjosi "kansalla" etnistä eikä oikeuksiltaan yhdenvertaista yhteisöä. Monet antologian luvuista kuvaavat nimenomaan itsenäisyyden alkuvuosikymmenet vähemmistöille ahdistavina.

Johdantoluvussa toimittajat erottavat toisistaan käsitteet "monikulttuurisuus" (*mul-*

tikulturalitet) ja "monikulturalismi" (*multikulturalism*). Edellinen tarkoittaa asiantilaa, jälkimmäinen kasvatusprojektia tai poliittista tahtoa. Etnokulttuurinen moninaisuus on Suomessa historiallisesti kauas ulottuva ilmiö, kun taas monikulttuurisuuskasvatus tai -politiikka on melko nuori jälkikoloniaalisen ajan pyrintö. Antologian kirjoittajat keskittyvät ennen muuta monikulttuurisuuteen vähemmistöjen ja muuttajien kokemuksena, joka tosin riippui myös politiikasta. Ennen toista maailmansotaa kansallismieliset kasvattajat ja poliittinen eliitti välittivät Suomessakin ajatusta, jonka mukaan "me" oli arvokkaampi kuin "muut", joihin kuuluivat ennen muuta suomenruotsalaiset, saamelaiset, romanit, juutalaiset ja tataarit. Vaikka perustuslaki antoi kaikille kansalaisille yhtäläiset oikeudet, yhteiskunnan, talouden ja kulttuurin käytännöt olivat usein ulossulkevia. Antologian kertomukset eduskunnassa esitetyistä suoranaisten etnisen puhdistuksen vaatimuksista ja toisen maailmansodan aikaisista pakolaisten ja vähemmistöjen kaltoin kohtelusta nostattavat lukijassa kollektiivista myötähäpeää.

Antologian kaikki luvut ovat tuoreeseen tutkimukseen perustuvia. Tutkimusaineistot toki vaihtelevat; missä *Max Engman* käyttää ennen muuta lehtikirjoituksia, *Ainur Elmgren* viittaa tutkittavan ajan kaunokirjallisuuteen. Tavallisin aineisto ovat arkistolähteet ja viranomaisjulkaisut.

Nostan seuraavassa esiin kunkin luvun mielestäni vaikuttavimmat päätelmät ja arvioin lopuksi kirjan merkitystä kansalaiskeskustelulle.

Historian monikielinen ja -kulttuurinen Suomi

Klaus Törnudd luvussa *Mänskliga rättigheter och den efterkrigstida invandringen till Finland* kirjoittaa nyky-Suomesta ja käyttää

lähtökohtanaan ihmisoi-
keuspolitiikkaa. Pakolais-
ten asemaa on säädellyt
vuodesta 1951 lähtien
kansainvälinen pakolais-
sopimus ja Suomessa eri-
tyisesti vuoden 2000 pe-
rustuslaki, jonka mukaan
kaikkalainen ryhmädis-
kriminointi on laitonta, ja
maassa on viisi virallista
kieltä, nimittäin suomi,
ruotsi, saami, romani ja
viittomakieli. Vuoden 2012
integraatiolaki antaa kai-
kille kansalaisille oikeuden omaan kulttuuriin, mikä kertoo monikulttuuristisen politiikan omaksumisesta. Törnudd päättää luvun näkemykseen Suomesta transkulttuurialiseksi kehittyneenä yhteiskuntana.

Max Engman toteaa luvussa *Emigratipolitik i utvandrarnlandet Finland* Suomen olleen kautta historiansa ennemminkin maastamuuttajien kuin maahanmuuttajien maa. Suomenruotsalaisille maastamuutto oli jo 1800-luvulla uhkakuva ja poliittisen agendan aihe. Siitä lähtien kun maa alkoi nopeasti suomalaistua ja "svekomaa" nationalismi heräsi, ruotsinkielisen väestön määrä on ollut kansanosan johtajille huolen ja tarkkailun aihe. Itsenäisyyden alkuvuosikymmenten Ruotsiin muutto oli suomenruotsalaisten poliittikojen mukaan "suoneniskentää", joka uhkasi potilaan henkeä. Vastatoimenpiteinä syntyi joukko suomenruotsalaisen kansanruumiin vahvistamista tarkoittavia poliittisia yrityksiä, joita *Markku Mattila* myöhemmin esiteltävässä luvussa kuvaa.

Charlotta Wolff luvussa *Eli-tinvandring och kosmopolitism i 1800-talets Finland* erittelee ansiokkaasti "monikulttuurismin" käsitettä ja toteaa sen varsin essentialistiseksi: sen pohjana on oletus, että kulttuurit, ethnokset ja sivilisaatiot ovat olemassa ja elävät erillisinä ilmiöinä. Wolffin mukaan maasta toiseen muuttelevat, hyvinkin liikkuvaiset eliitit uhmaavat erillisten kulttuurien olemassaoloa. "Maahanmuuttaja" on huono termi kuvaamaan älymystöön tai suuryrittäjiin lukeutuvia perheitä, jotka olivat hyvinkin todennäköisiä maasta edelleen muualle muuttajia. Suomessa liikkui 1800-luvulla etenkin ruotsalaista, venäläistä ja saksalaista säätyläistöä, joka toivat mukanaan paitsi rahaa

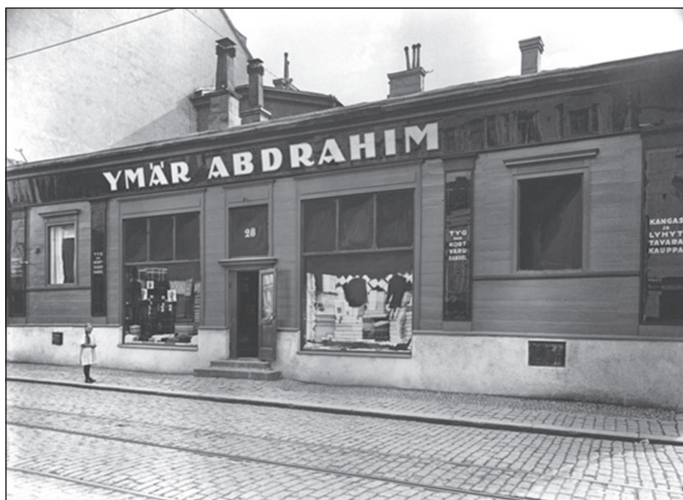
James Finlayson (1772-1852) perusti Finlaysonin puuvillatehtaan Tampereelle.

ja kulttuurista pääomaa myös uusia kasvatuserinteitä. Näistä tuomisista tuli Suomen kulttuuriin ohut mutta silti näkyvä kosmopoliittinen silaus. Osa venäläisistä ja saksalaisista eliittiperheistä assimiloitui ruotsinkieliseen eliittiin, mutta jätti kielellisen jäljen yritysten ja laitosten nimiin. Eliitti uudistui liikkuvuutensa ansiosta koko ajan ja sen kosmopolitisoiva vaikutus kertautui vuosikymmenestä toiseen niin muodissa, kulttuuririennoissa kuin kielissä. Pietarin, Berliinin ja Tukholman uudet tuulet puhalsivat eliitin ansiosta Helsingissä, Turussa ja Viipurissa.

Veronica Shenshinin kirjoittama luku *Den ryskspråkiga befolkningens historia i Finland* purkaa monta venäläisyyteen liittyvää väestöhistoriallista myyttiä. Autonomian ajalla venäläisiä muutti Suomeen vain vähän – ennen vuoden 1912 yhdenvertaisuuslakia Suomessa asui vain vähän yli 7000 venäläistä. Lokakuun vallankumouksen jälkeen sen sijaan heitä tuli pakolaisaaltona jopa 44 000. Vastaanotto oli

Venäläisiä kulkukauppiaita, eli "laukkuryysiä". Museovirasto. Kuvan käyttöoikeudet: CC BY 4.0.

Ymär Abdrahimin kangas- ja lyhyttavara kauppa, Iso Roobertinkatu 28. Kuvaaja Otto Kervinen, Helsingin kaupungin museo. Kuvan käyttöoikeudet: CC BY 4.0.

kaikkea muuta kuin lämmin; muiden muassa *Santeri Alkio* vaati eduskuntakeskustelussa Suomen puhdistamista venäläisistä. Ryssäviha riehui koko sotienvälisen ajan.

Neuvostoliiton purkautumisen jälkeen venäläisten maahanmuutto on ollut vähäisempää kuin mitä Helsingin katukuva antaa olettaa. Vuonna 2012 asui Suomen 62 000 venäläisestä Helsingissä jopa 15 000. Shenshinin mukaan luku on suhteellisen pieni, minkä ansiosta venäläisten maahanmuutosta ei ole tullut poliittista kiistanaihetta. Kaiken kaikkiaan venäläisten integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan on Shenshinin mukaan ollut 1800-luvulta asti jatkunut menestyksellään. Jos sotien välistä Suomen kansakunnan rakentamisen kautta ei oteta lukuun, venäläiset ja suomalaiset ovat nähneet toistensa kulttuureissa ainakin jotain vastaanotettavaa.

Kaupunkien tataarit ja juutalaiset

Harry Halén antaa luvussa *De ryska muslimsoldaterna som den finländska tatarminoritetens förtrupp* vastauksen kysymykseen, mistä Helsingin keskustassa vanhat turkkilaiset liikkeiden nimet ja kadunkulmauksessa katolla näkyvä moskeijan tunnusviiri ovat peräisin. Venäjän keisarillinen armeija rekrytoi joukkoihinsa tataareja, jotta nämä sulautuisivat Venäjän kansakuntaan, ja tataarisotilaita asetti joukkojen mukana Suomeenkin.

Tataarisotilailla oli jo 1830-luvulla Helsingissä oma imaami. Sotilaiden perässä tulivat islamia tunnustavat kulku-, tori- ja hallikauppiat. 1900-luvun alussa Helsingissä oli jo niin paljon tataareja, että he heräsivät etniseen it-

setuntoon ja perustivat omia siivostysyhdistyksiään. Halén toteaa sen hämmentävän tosiseikan, että Helsingin tataariseurakunta ei hyväksy joukkoonsa uusia muslimeja. Siten 2010-luvun suurmoskeijasuunnitelmat eivät kuulu hänen lukunsa piiriin. Koska maahanmuuttajista säännönmukaisesti tulee yhteiskuntaan ennen pitkää pysyvä vähemmistö, olisi tataarien vaiheet ollut syytä nivoa uuden muslimiväestön kulttuurihistoriaan.

Laura K. Ekholm kirjoittaa antologiassa Suomen juutalaisten historiasta otsikolla *Mellan öst och väst. Finlands judiska historia under 1800- och 1900-talet*. Juutalaisten ja tataarien vaiheilla on yhtymäkohtia: juutalaisetkin tulivat Suomeen Venäjältä, jossa heitä 1800-luvulla pakkorekrytoitiin armeijaan ja sijoitettiin

keisarikunnan periferiaan. Kuten antologian muutkin kirjoittajat, Ekholm vertailee Suomen ja Ruotsin vähemmistöpolitiikkaa. Molemmissa maissa suuri osa juutalaisista maahanmuuttajista tuli 1800-luvulla Itä-Euroopasta ja asettui suurimpiin kaupunkeihin. Erona oli, että Ruotsissa vaikutti myös varakkaita ja sivistyneitä ”länsijuutalaisia”, jotka hyötyivät Länsi-Euroopasta levinneestä liberaalista juutalaisten ”vapauttamisen” politiikasta ja saivat sen omaksutuksi Ruotsissakin. Suomessa noudatettiin emämaan Venäjän juutalaisten elämää rajoittavaa politiikkaa, jolle löytyi tukea suomalaisten omista aseiteistakin. Esimerkiksi vuoden 1872 valtiopäivillä vain porvarissääty tuki esitystä toimintavapauden myöntämisestä juutalaisille. Antisemitistinen juutalaisen karikatyyri levisi kioskikulttuurissa. Ilmiöt olivat tietenkin vasta esimakua 1930-luvun juutalaisvastaisuudesta.

Ekholmin luku päättyy kysymyksiä herättävään rinnastukseen aatteellisen antisemitismin ja 1970-luvun antikoloniaalisen Israel-vastaisuuden välillä. Ekholm tosin toteaa itsekin, että rinnastus edellyttää syvempää tutkimusta.

Kansalliset vähemmistöt

Panu Pulma hyödyntää luvussa *Efterkrigstidens finländska rompolitik och dess nordiska dimension* antologian kirjoittajista eniten Suomen ja Ruotsin vertailua. Vertailu auttaa tarkentamaan Suomen romanipolitiikan pinttyneitä piirteitä, joista Ruotsiin verrattuna itsepintaisiin oli romanien oman historiallisen toimijuuden kieläminen ja siitä johtuva paternalismi. Roma-

— Ettekö pelkää jumalaa ja ihmisiä ottaessanne 90 prosenttia, herra Israel.
 — Israel: Ihmisiä hiukan, jumalaa en lainkaan, sillä kun hän katselee ylhäältäpäin näyttää se 06 prosenttia.

Pilakuva Tuulispää-lehdestä. 30.07.1920 Tuulispää no 30.

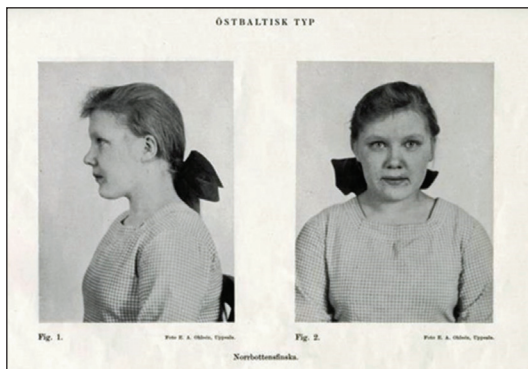
nien ensimmäinen oma järjestökin, Mustalaislähetys, myötäili valtiokeskeistä, romanien yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen assimilaatioon tähtäävää politiikkaa. Käänte tapahtui vasta jälkikolonialisella 1960-luvulla, jolla uudet romanitoimijat perustivat uuden romaniyhdistyksen ja tuomitsivat Mustalaislähetysten lastenkodit apartheidinä ja julkisen sosiaalityön pakkoauttamisena. Assimilaatiopolitiikka sai väistyä monikulturalismin tieltä.

Rinnan romanipolitiikan kanssa muuttui saamelaiskulttuurin asema, mikä kuvastuu *Veli-Pekka Lehtolan* luvussa *„...inte som någon nådegova utan för att samerna ärligen har förtjänat det*. Kuten romanit, saamelaisetkin kokivat etnokulttuurisen heräämisen. Sitä vauhditti saamelaisten evakko-taival Lapin sodan aikana. Eri saamelaisryhmät löysivät toisensa evakossa, ja *Sami*-liitto järjesti jo 1946 pääkaupungissa käsityöperinnettä esittelevän näyttelyn. *Sami*-liitto ajoi radikaalimpaa, saamelaisten kulttuurista autonomiaa ajavaa politiikkaa kuin vanhempi *”lantalaisten”* perustama Lapin sivistysseura. Kuten romanien Mustalaislähetys ja Suomen mustalaisyhdistys, Lapin sivistysseura ja *Sami*-liitto edustivat keskenään vastakkaisia pyrkimyksiä, jälkimmäisten järjestöjen ajaessa radikaalisti ryhmiensä oikeutta omaan kulttuuriin.

Romaniperhe Mönttisen pihalla 1929, kuvaaja Tyyni Vahter, Museovirasto. Finna. Kuvan käyttöoikeudet: CC BY 4.0

Ruotsi kulki monikulturalismissa Suomen edellä. Siksi pohjoismainen yhteistyö oli tarpeen kanavoimaan kansalaisyhteiskuntaan ja valtiolliseen päätöksentekoon kansanryhmien omia vaatimuksia. Kuten romanienkin kohdalla, hyvinvointivaltion rakentamisen kausi oli saamelaisille assimilaatiopolitiikan huippu,

Suomalainen nainen Herman Lundborgin teoksessa Svenska folktyper, 1919.

jota seurasi jälkikolonialistinen kulttuuriautonomaiaan tähtäävä asianosaisten itse ajama politiikka.

Rakkaat ruotsinkieliset

Markku Mattilan kirjoittama *Det får ej finnas dåliga svenskar i detta land. Rasbiologi och rashygieni som vetenskapliga vapen i språkstridens Finlandon* lukijalle kirjan luvuista ehkä hämmäntävin Suomenkieliset ovat jo pitkään hävenneet sotien välisen ajan hyökkäävää kansallismielisyyttään, mutta Mattila osoittaa etnonationalismin riivanneen myös ruotsinkielisiä. Sen toimijoita olivat ennen muuta autonomian ajan lopulla asetettu Florinin komitea ja sen ansiosta vuonna 1921 perustettu Folkhälsan-järjestö. Molempien tarkoituksena oli osoittaa ruotsinkielinen väestö antropologisesti laadukkaaksi ja kohottaa sen elinvoimaa. Teoreettisena taustana oli ajan muodikas degeneraatiopaniikki: vähemmistöväestön perintötekijät eivät saaneet laadullisesti heiketä eikä sen suhteellinen osuus koko väestöstä kutistua.

Folkhälsan harjoitti kenttätyötä, jossa väestön fysiologiset piirteet ja fyysinen tila karotettiin. Tulosten perusteella oli tarkoitus ryhtyä rotuhygieenisesti rakentaviin toimenpiteisiin. Esikuvana oli Ruotsi, jossa jotkut tiedemiehet yleisön kannustamina rakensivat mielikuvaa pohjoisesta rodusta, jonka asemaa eloonjäämiskilpailussa tulisi tukea. Suomalaiset tutkijat totesivat kuitenkin, ettei rotuerotelussa tarvittavaa fysiologista typologiaa voinut tieteellisesti rakentaa. Käytännön tasolla Folkhälsan toimi määrätietoisesti. Ruotsinkielinen Martta-järjestö piti naisille äitiyskouluja, joissa malliemyöt palkittiin.

Ainur Elmgrenin luku *Förfinskandet av Finland, Självexotism i den finländska kulturdebatten under första hälften av 1900-talet*

poikkeaa runsaasti harjoitetusta väestön "toisia" koskevien stereotyyppien tutkimisesta. Elmgren nostaa esiin suomalaisten autostereotypian "vieraita kavahtava metsien mies" ja osoittaa sen etenkin 1920- ja 1930-lukujen suomenkielisen kaunokirjallisuuden tuotteeksi. Hän toteaa, että nuoressa kansallisvaltiossa oli vastakkain kaksi mentaliteettihanketta, nimittäin poliittisen eliitin sivistyshanke ja naturalistisen kaunokirjallisuuden etninen eksotismi. Eliitti uskoi vielä topeliaanis-runebergilaiseen ahkeran ja vaivojaan vaikeramattoman talonpojan myyttiin ja halusi sen pohjalta sivistää suomalaisista modernin edistyvän kansakunnan. Eksotistit puolestaan nojasivat ajan taiteessa ilmenevään primitivismiin kaipuuseen ja kokivat sisällissodan kauhujen lopullisesti hävittäneen siivon ja ahkeran kansanmiehen stereotypian. Ristiriita oli ilmeinen; osa eliittiä paheksui *Ilmari Kiannon*, *Joel Lehtosen* ja *F.E. Sillanpään* luomaa yhteisen kansan kuvaa, koska se ei tukenut kansansivistysprojektia.

Yhteenveto

Suomen kansan homogeenisuus on moderni poliittinen projekti eikä historiallinen tosi-seikka. Projekti on uhannut vähemmistöjen kulttuurisen eloonjäämisen oikeutta ja tukenut sitä loukkaavaa assimilaatiopolitiikkaa. Homogeenisuusprojekti on hankaloittanut maahanmuuttajien elämää ja estänyt yhteiskuntaa olemasta avoin ja dynaaminen. Sekä salliva monikulttuurinen rinnakkaiselo että tietoinen transkulttuurinen ajattelu ja toiminta ovat ajoittain näyttäneet kaatuvan homogeenisuuden eetokseen. Tällainen jarrutetun kehityksen kuva ilmenee esillä olevan antologian luvuissa, vaikka joihinkin sisältyy myös kulttuurisen avautumisen kertomuksia. Pohjoismainen vuorovaikutus on usein toiminut ovien avajana.

Antologian luvut ovat niin todistusaineistoltaan kuin teoreettisilta lähtökohdiltan vankkoja. Monet sitkeästi säilyneet "musta tuntuu" -perustaiset myytit kaatuvat kirjoittajien kosketuksesta. Toimittajat ovat tehneet niin hyvää työtä, ettei kirjoittajien äänen vaihtuminen luvusta toiseen aiheuta lukijalle sopeutumisvaikeuksia.

Antologia iskee ajan hermoon sikäläkin. että luvuissa on läsnä tulevaisuusperspektiivi. Maapallon väestön muuttuessa yhä liikkuvaisemmaksi kirjoittajien ansiokkaasti sulattama tieto kulttuurien kohtaamisesta ja vallankäytön jakautumisesta väestön eri ryhmien kesken tarjoaa kansalaiskeskustelulle kestävän pohjan.

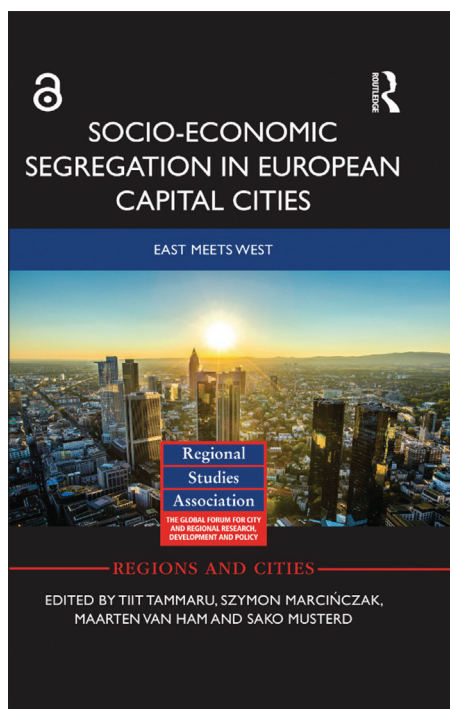
Sirkka Ahonen
professori emerita, Helsingin yliopisto

Socio-economic segregation in European capital cities: East meets West, toimittaneet Tiit Tammaru, Szymon Marcinczak, Maarten van Ham ja Sako Musterd. London and New York, Routledge, 2016. 389 s.

Kansainväliset segregaatian vertailututkimukset ovat olleet harvalukuisia, vaikka segregaatio on verrattain tutkittu aihe kaupunkitutkimuksen piirissä. Useimmiten tutkimusten kohteena on kuitenkin yksittäinen kaupunki(seutu) tapaustutkimuksen luonteisesti. Vaikka kaupunkien välillä tehdään suhteellisen paljon tilastoihin perustuvaa seurantaa niin, niin on haasteellista saada rakennetuksi varsinaisia tutkimusasetelmia riittävän vertailukelpoisella tavalla ja siihen riittävän resurssien. Kirjoittajien motiivina on ollut lähteä paikkamaan tätä aukkoa toteuttamalla laaja eurooppalainen kaupunkivertailu yhdenmukaiseen tutkimusasetelmaan perustuen. Idea kirjaan on lähtenyt kahvitaukokeskustelusta, joka johti kansainväliseen konferenssiin ja edelleen tämän kirjan julkaisemiseen useiden konferenssiin osallistuneiden panoksella. Tämä todistaa, että kahvitauot ovat tärkeitä.

Kirjaa motivoi myös eurooppalainen 2000-luvun tilanpäivitys, sillä lähimmät sukulaisteokset ovat noin 20 vuoden takaa. Tuolloin elettiin aikaa, jolloin globaalien talouden ja työmarkkinoiden muutosten sekä kiihtyvän kaupungistumisen ja siirtolaisuuden myötä havaittu segregaatian voimistuminen alkoi kiinnostaa tutkijoita laajemmin. Myös tässä mielessä lähtökohta kaupunkivertailulle on mielenkiintoinen. Kirjaan koottujen artikkelien kohteena on 13 eurooppalaista hallinnon ja talouden pääkaupunkia: Amsterdam, Ateena, Budapest, Lontoo, Madrid, Milano, Oslo, Praha, Riika, Tukholma, Tallinna, Wien ja Vilna. Kirja koostuu laajasta johdantoluvusta, 13 erillisestä kaupunkianalyysistä ja kaupunkivertailun johtopäätökset hyvin summaavasta yhteenvetoluvusta. Kuten kirjan East meets West – otsikko viittaa, on samassa kaupunkivertailuissa ensimmäistä kertaa mukana Länsi- ja Itä-Euroopan maiden kaupungeja. Tämä on luettava jo lähtökohteisesti kirjan eduksi, sillä itä-eurooppalaisten kaupunkien tapaustutkimuksista tiedetään asuntomarkkinoiden nopeiden muutosten aiheuttaneen segregaatian voimistumista post-sosialistisena aikana.

Kirjoittajat haluavat käsitellä nimenomaan sosioekonomista segregaatiaa, jota voidaan pitää suuremmin sosiaaliseen eriarvoisuuteen liittyvänä kuin etnistä segregaatiaa, johon puolestaan suurin osa viimeaikaisesta

tutkimuskirjallisuudesta heidän mukaansa keskittyy. Sosioekonomisen ja etnisen segregaatian suhdetta ei kirjassa kuitenkaan avata kovinkaan paljoa ja näkökulman valinta tulee lukijalle pikemminkin annettuna. Nämä kaksi segregatioulottuvuutta eivät kuitenkaan ole toisensa poissulkevia edes samassa tutkimuksessa. Näin on usein esimerkiksi suomalaisessa segregatiotutkimuksessa, jossa tosin puhutaan segregaatian sijaan tavallisesti neutraalimmin sosiaalisesta eriytymisestä.

Kirjan perusideana on eräänlainen hypoteesien testaus. Mukana oleville kaupungeille on laadittu segregatiota ennakoivat rankingpisteet sen perusteella, mitä teoreettisen ja aiemman tutkimuskirjallisuuden perusteella tunnustetaan segregatiota voimistaviksi rakenteellisiksi tekijöiksi. Pisteytys perustuu kaupungin asemaan globaalissa taloudessa sekä asukkaiden tulo- ja sosiaalisten erojen voimakkuutta mittaavaan ginikertoimeen ja sosioekonomisten ammattiryhmien jakumiin. Näiden lisäksi kaupungit pisteytetään hyvinvointivaltio- ja asuntoregiimityyppien mukaisesti. Yleisesti ottaen laajempi julkinen sosiaalinen turvaverkko ja säänneltyt asuntomarkkinat ovat yhteydessä vähäisempään segregatioon. Pisteytyksen perusteella segregaatian tulisi olla voimakkainta Lontoossa ja vähäisintä Wienissä. Perustelut pisteytykseen mukaan otetuille ulottuvuuksille käydään us-

kottavasti läpi tutkimuskirjallisuuteen pohjaten, mutta pisteytys täytyy kuitenkin ymmärtää vain vertailun mahdollistavana välineenä. Mukaan valitut osatekijät eivät ole ainoita segregaatioon vaikuttavia tekijöitä, minkä lisäksi ne kaikki saavat saman painoarvon pisteytyksessä. Osatekijöiden eritasoisuus on kuitenkin ilmeistä.

Kirjan yksittäisissä artikkeleissa analysoidaan puolestaan segregaatian todellista ilmenemistä mahdollisimman samankaltaisilla indikaattorikokonaisuuksilla kunkin vertailussa mukana olevan kaupungin osalta. Näin on haluttu päästä kiinni hypoteesien testaamiseen. Täysin kaavamaisesti etenevän vertailun sijaan, huomioidaan artikkeleissa kunkin kaupungin ja yhteiskunnan kehitykseen liittyviä erityispiirteitä näkökulmien painotuksissa. Tämä onkin huomattavasti hedelmällisempi lähestymistapa ja tuo globaalien prosessien vaikutusten ohien paremmin esille historialliset polkuriippuvuudet, kun samalla kokonaiskuva eurooppalaisesta kehityksestä täydentyy. Näin myös yksittäiset artikkelit toimivat paremmin itsenäisinä kokonaisuuksina.

Kirjan pääviesti on se, että sosioekonominen segregatio on voimistunut eurooppalaisissa pääkaupungeissa 2000-luvulla. Kehitys on selväpiirteistä, joskaan muutokset eivät ole dramaattisia. Euroopan kaupunkien tilanne on edelleen huomattavasti matillisempi kuin muilla mantereilla, jossa segregatiota on tutkittu. Erityisesti Yhdysvallat toimii tavallisesti mittapuuna, kun tehdään arvioita eurooppalaisen segregaatian syvyydestä.

Voimistuneeseen segregatiokehitykseen johtaneet syyt ovatkin sitten vaikeammin tulkittavissa. Kirjan lähtökohtana olleet hypoteesit saavat vahvistusta vain osittain, mikä voi kertoa myös itse pisteytykseen liittyvistä puutteista ja rajoitteista. Esimerkiksi Tukholma ja Wien ovat selvästi oletettua segregoituneempia ja Baltian kaupungeista Riika ja Vilna puolestaan vähemmän. Kaupunkianalyysien perusteella samankaltaiseen hyvinvointivaltio- ja asuntoregiimiin kuulumisen voi johtaa verrattain erilaiseen segregaatian ilmenemiseen. Asuntopolitiikan markkinointumisen ei välttämättä johda oletusten mukaisesti lisääntyneeseen segregatioon ja päinvastoin. Toisissa kaupungeissa puolestaan segregaatian voimistuminen on liitettävissä enemmän sosioekonomisessa asteikossa ylempien ammattiryhmien alueelliseen eriytymiseen, kun taas toisissa alempien. Siirtolaisuuden tutkijoita kiinnostava muuttoliikkeen merkitys tulee myöskin ilmi vain jossain kaupunkianalyysissä oleellisena tekijänä segregaatian voimistumisessa ja tällöin on kyse kasvaneesta maahanmuutosta. Monissa

kaupungeissa segregatio liittyy vahvemmin paikallisella tasolla tapahtuneisiin alueiden vetovoimaisuuden muutoksiin, jotka ovat yhteydessä täydennysrakentamiseen ja gentrifikaatioon. Näiden seurauksena tiettyjen alueiden sosioekonominen status on muuttunut joko väliaikaisesti tai pysyvämmiin. Kirjan yleinen lopputulema on kuitenkin se, että etäisyys rikkaiden ja köyhien välillä on kasvanut. Kirjoittajat toteavat tutkijakollegaansa lainaten, että jos ennen puhuttiin sosiaalisten luokkien kaupungeista, voidaan nyt puhua sosio-spatiaalisten ryhmien kaupungeista.

Tammarun, Marcinczakin, van Hamin ja Musterdin toimittama teos tuottaa tukevaan empiriaan pohjautuen hyvin laajan ja perusteellisen kuvan segregaatian kehityksestä, nykytilasta ja spatiaalisista jakaumista eurooppalaisissa kaupungeissa. Se tuo kaivatun lisän vertailevaan segregatiotutkimukseen ja lisää ymmärrystä eurooppalaisen kehityksen erityispiirteistä. Vaikka globaalit talouden ja työmarkkinoiden muutostrendit tuovat pohjavireen sosioekonomisille muutoksille, paljon on merkitystä myös paikallisilla olosuhteilla. Olisi ollut mielekästä lukea myös tulkintoja segregaatian seurauksista ja niitä koskevista politiikkasuosituksista. Jää lukijan oman harkinnan ja rivien välistä lukemisen varaan, millaisia seurauksia voimistuvalla segregatiolla on ja kenelle. Yleispäätelmät jäävätkin suhteellisen yleisellä tasolla oleviksi, kuten "on haitallista, mikäli yhteiskunnan jäsenet ovat sosiaalisesti ja spatiaalisesti etäällä toisistaan" ja politiikkasuositukset samalla tavoin yleisluontoisiksi "segregaatian hallinnassa pelkät asuntopolitiikan keinot eivät riitä ja siksi on panostettava eriarvoisuuden vähentämiseen". Tämä on toisaalta ymmärrettävää kirjan tavoitteen kannalta. Juuri kansallisen ja paikallisen tason politiikkatoimenpiteet ovat sellaisia, joita koskevat toimenpidesuositukset edellyttävät perusteellisempää paneutumista niihin kuin tämän kirjan puitteissa on ollut mahdollista.

Kirjan käsittelemä kokonaisuus on hyvin laaja, mutta hyvän käsityksen eurooppalaisten kaupunkien segregatiokehityksestä ja siihen liittyvästä taustoituksesta saa kuitenkin jo toimittajien laatimien johdanto- ja yhteenvetolukujen perusteella. Ne ovat myös saatavilla Open Access -periaatteella osoitteesta www.tandfebooks.com, kuten toimittajat itse kirjan esittelyssään mainitsevat.

*Jarkko Rasinkangas
Erikoistutkija, Siirtolaisuusinstituutti*

Eeva Hohenthalille

Siirtolaisuusinstituutin vuoden 2017 John Morton -palkinto on myönnetty brasiliansuomalaiselle Eeva Hohenthalille. Palkinto on suuruudeltaan 2 000 euroa. Penedon suomalaisen kulttuurin ja yhteisöllisyyden ylläpidossa hänellä on erittäin merkittävä osuus. Hän ei ole vain Penedon väsymätön primus motor, vaan hän on erinomaisen perehtynyt alueensa suomalaiseen siirtolaisuuteen ja on aina ollut käytettävissä, kun tietoa Penedosta on tarvittu. Hän on myös lahjoittanut satoja kuvia ja esineistöä instituutin arkistoon.

Niilo ja Helen M. Alhon rahastosta myönnetyt apurahat 2017

Alhon rahaston johtosäännön 2 §:n mukaan rahaston tarkoituksena on tukea siirtolaisuuden tutkimusta, dokumentointia, julkaisu- ja näyttelytoimintaa sekä kansainvälistä yhteistyötä.

Apurahahakemuksia saapui yhteensä 32 kappaletta. Haettavien apurahojen yhteismäärä oli 37.600 €.

Siirtolaisuusinstituuttisäätiön hallitus päätti 17.5.2017 kokouksessaan jakaa rahastosta 8.000 euroa seuraavasti:

- Niemi Saija "Osallistuminen konferenssiin, The Migration Conference 2017", 300 €.
- Välikangas Antti "Ulkosuomalaisen tarina -teoksen toimittamisen tueksi", 1.000 €.
- Rahkonen Carl "Support the stay while working in the Institute's archives", 1.000 €.
- Braun Andreas "Finnish spouses in multicultural partnerships", 900 €.
- Arvonen Päivi "Iäkkäiden suomalaissiirtolaisten elämäntarinoiden dokumentointi Canberrassa Australiassa", 1.600 €.
- Leinonen Johanna "Uudistetun ETMU-blogin avaaminen omalle verkkoalueelle ja blogin ulkoasun uudistaminen sekä päätoimittajan palkkio", 1.000 €.
- Lehtovaara Heidi "The Migration Conference 2017 Greece", 1.000 €.
- Turun Kansantanssin Ystävät ry "Penedon Kansantanssin Ystävien osallistuminen Europeade 2017 kansantanssijuhlaan", 1.200 €.

Henkilöstöuutisia

Jarkko Rasinkangas, erikoistutkija, VTT

Toimin erikoistutkijana Suomen Akatemian rahoittamassa URMI-tutkimushankkeessa (Urbanization, Mobilities and Immigration), jossa keskitytään kaupungistumisen nykytilan ja tulevaisuuden haasteisiin Suomessa. Vuosina 2016–2019 ajan käynnissä olevan hankkeen tarkoituksena on tuottaa tieteellisten julkaisujen ohella myös käytännön sovelluksia, joita voidaan hyödyntää kaupungistumisen ohjaamisessa kestävän kehityksen suuntaisesti. Väestöennusteiden mukaan kaupungistuminen tulee jatkumaan Suomessa vielä vuosikymmeniä ja keskittymään yhä selkeämmin suurimmille kaupunkiseuduille. Näille kaupunkiseuduille kohdentuu monia rakenteellisia ja sosiaalisia haasteita, kuten asuntojen ja palvelujen tarjontaan sekä sosiaaliseen eriarvoisuuteen liittyviä kysymyksiä.

Yksi näistä kysymyksistä liittyy segregaatioon, eli alue-erojen liialliseen kasvuun, jolla voi olla negatiivisia seurauksia niin asukkaille, yhteisöille kuin laajemminkin ympäröivälle yhteiskunnalle. Erityisesti etninen segregatio on ollut kasvussa useissa Euroopan maissa. Kansallisen tason politiikkatoimenpiteiden kautta kanavoidut resurssit ja ohjaavat käytännöt ovat merkityksellisiä segregaatioon ehkäisyyn ja hallintakeinojen näkökulmasta. Erittäin tärkeään asemaan nousevat kuitenkin myös paikallisella tasolla toteutetut asuntopoliittiset linjaukset ja muut segregaatioon liittyvät ohjauskeinot. Oma vuonna 2017 toteutettava osatutkimukseni liittyy segregaatioon hallintaan tähtääviin politiikkatoimenpiteiden ja ohjauksikäytäntöjen analyysiin nimenomaan paikallisella tasolla, rajautuen Suomen kolmeen suurimpaan kaupunkiseutuun (pääkaupunkiseutu sekä Tampereen ja Turun kaupunkiseudut). Segregaatioon näkökulmasta on etenkin pienituloisten asukasryhmien valintamahdollisuuksien näkökulma tärkeä, jolloin erilaiset mahdollisuudet rajoittavat ja niitä ohjaavat tekijät nousevat keskiöön. Tutkimusaineiston muodostavat asuntopoliittiset dokumentit ja keskeisten asutokysymyksistä vastuussa olevien toimijoiden haastattelut.

Outi Lepola, erikoistutkija, VTT

Työskentelen Siirtolaisuusinstituutissa erikoistutkijana syyskuun loppuun asti. Tehtävänäni on joiltain osin toimia vuorotteluvapaalla olevan tutkimusjohtajan sijaisena ja tukea useamman käynnissä olevan hankkeen toteuttamista (Aboa Nova, Sata omenapuuta ja Polku), hoitaa ajankohtaisia instituutin tutkimustyöhön ja verkostoihin liittyviä tehtäviä sekä osallistua suomalaisen muuttoliiketutkimuksen bibliografian valmisteluun.

Tämän ohella teen omaa tutkimusta siitä, millaisena käynnissä oleva Suomi100 -juhlinta näyttäytyy maahanmuuttotutkijan näkökulmasta: millaista Suomea juhliitaan ja ketkä ovat mukana juhlimassa ja tapahtumia tuottamassa?

Tein väitöskirjani maahanmuuttopoliittisesta keskustelusta Suomessa – erityisesti siitä, mitä se kertoo vallitsevista monikulttuurisuus-, kansalaisuus- ja suomalaisuuskä-

sityksistä – vuonna 2000 Helsingin yliopiston sosiologian laitokselle. Sen jälkeen olen tehnyt monenlaista tutkimusta etnisten vähemmistöjen osallistumiseen, turvapaikkajärjestelmään ja syrjintään liittyen. Paitsi tutkijana, olen työkennellyt ihmisoikeusjärjestöissä samojen aiheiden parissa.

Mervi Matswetu, tutkija, VTM

Aloitin Siirtolaisinstituutissa tutkijan työni maaliskuussa 2017, Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa *AboaNova – Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen Turun seudulla -hankkeessa (1.3.2017–29.02.2020)*. Projektin tavoitteena on nopeuttaa maahanmuuttajien siirtymistä kielikoulutuksesta muihin koulutuksiin ja/tai työelämään sekä yrittäjiksi kehittämällä uusia, entistä työelämälähtöisempiä kielikoulutuksen toteutustapoja. Projektia koordinoi Turun kaupungin sivistystoimiala partnereinaan Siirtolaisinstituutin ohella Turun kaupungin kaupunkikehitysryhmä, Turun Aikuiskoulutuskeskus ja Turun kristillinen opisto. Kansainvälisessä yhteistyössä ovat lisäksi mukana yhteistyökumppaneita Ruotsista ja Belgiasta. Hankkeen tutkimusosioista vastuullisena pääsen tutkimaan kotokoulutuksen kehitystyötä Turussa, ja kuinka kehitystyö nivoutuu isoihin ja yhteiskunnallisesti merkittäviin muutoksiin.

Intoni tämänhetkiseen tutkimukseen kumpuaa työhistoriastani maahanmuuttaja- ja kotoutumiskysymysten parissa erilaisissa asiantuntija- ja kehitystehtävissä, projektien ja toimintojen johdossa sekä tutkimusmaailmassa Suomessa, Skandinaviassa ja Afrikassa. Työtaustani pohjustaa opintoni sosiaalialalta Suomesta (sosionomi AMK), kansainvälisen maahanmuuton ja etnisten suhteiden kandidaatin opinnot (IMER) Malmön yliopistosta sekä maisterin opinnot globaaleista opinnoista Lundin yliopistosta. Käynnissä oleva väitöskirjatutkimukseni Tampereen yliopiston johtamiskorkeakouluun käsittelee pääoman käyttöä monitasoisessa kehittämistyössä, jossa osakokonaisuutena pureudun siihen, kuinka maahanmuuttajien pääomat saataisiin käyttöön siten, etteivät jo olemassa olevat tiedot ja taidot jää Suomen rajojen ulkopuolelle.

Maantieteilevänä sosiologina olen saanut tämänhetkistä näkymääni maahanmuuttoon ja siirtolaisuuteen hieman eri perspektiiveistä, ja tiedonnälkä on matkani tähän pisteeseen asti vain kasvanut. Onnekseni AboaNovan puitteissa saan jatkaa perspektiivieni laajennusta tutkimustyön muodossa.

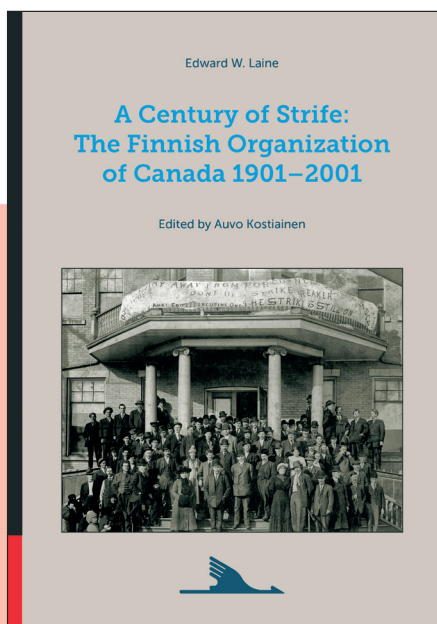
Elina Turjanmaa, tutkija, VTM

Työskentelen Siirtolaisuusinstituutissa tutkijana *Sata omenapuuta – moninuorinen Suomi* -hankkeessa marraskuun 2017 loppuun saakka. Olen taustaltani sosiaalipsykologi ja teen parhaillaan väitöskirjaa Helsingin yliopiston sosiaali-tieteiden laitokselle. Väitöskirjassani tutkin maahanmuuttajaperheiden sukupolvisuhteita nuorten näkökulmasta.

Sata omenapuuta -hankkeessa selvitän maahanmuuttajanuorten ja kantaväestön nuorten kaverisuhteiden muotoutumista hankkeen aikana. Siirtolaisuusinstituutin tutkimusosuuteen on kerätty aineistoa kyselylomakkein nuorilta sekä haastateltu hankkeen toimintoihin osallistuneita nuoria ja aikuisia. Tutkimus ilmestyy vuoden 2017 lopussa.

Kokonaisuudessaan hankkeen tavoitteena on tukea kolmansien maiden pakolaistaustaisten nuorten kotoutumista Turkuun, Raisioon ja Uuteenkaupunkiin. Hankkeessa on

muun muassa järjestetty valmo-luokkalaisille toiminnallisia ryhmiä taiteen ja liikunnan parissa sekä toteutettu täydennyskoulutusta pakolaistaustaisten nuorten kanssa työskenteleville. *Sata omenapuuta* -hanketta koordinoi Turun ammattikorkeakoulu ja rahoittaa EU:n turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto.

Edward W. Laine / Edited
by Auvo Kostiainen

A Century of Strife: The Finnish Organization of Canada 1901-2001

A Century of Strife: The Finnish organization of Canada was written by the Finnish Canadian Archivist and historian Edward W. Laine (1940-2003). The study was almost completed by Laine, and has been accordingly edited by professor Auvo Kostiainen for publication by the Migration Institute of Finland in Turku.

Canadian Suomalainen Järjestö, the Finnish Organization of Canada, has been active from 1901. It has been one of the central organizations for Finnish immigrants in Canada with politically leftist sympathies. The volume explains the Finnish Canadian history as an integral part of Canadian statehood. Laine discusses the realities of the immigrant life concentrating especially on the turbulent periods in Canadian history of World War I and World War II, at the time when pressure was heavy towards the immigrants and their status in the country was questioned.

All these and many other transnational aspects are carefully considered by Laine, who also writes a more general analysis of the post World War II decades, a time when the immigrant population had created new generation, and new immigrants with differing, more educated background began to pour in.

Julkaisuja 2. Siirtolaisuusinstituutti 2016. 185 s.

Hinta 20 € + toimituskulut

Markku Mattila & Jaana Anglé

Vieraskieliset lapset eteläisellä Pohjanmaalla

Lastemme hyvinvointi on ensiarvoisen tärkeä asia. Siitä viime kädessä riippuu tulevaisuutemme. Tässä tutkimuksessa keskitytään vieraskielisiin lapsiin ja nuoriin, eli heihin, joiden juuret ovat muualla kuin Suomessa. Nyt he asuvat täällä ja ovat osa paikallista lasten ja nuorten yhteisöä. Lisäksi he ovat nopeasti kasvava joukko sekä lukumääräisesti että suhteellisesti. Taustastaan johtuen heillä kuitenkin on omanlaisiaan haasteita, joiden tunnistamiseen tämä tutkimus tähtää.

Tutkimuksessa selvitetään lasten ja nuorten elämässään kokemaa hyvinvointia, ikäviä kokemuksia, voimavaroja ja jaksamista, kiinnittymistä paikallisyhteisöön, minäkuva, onnistumisen kokemuksia ja tulevaisuuden suunnitelmia. Lapsia ja nuoria tarkastellaan niin kasvatusjärjestelmän osana kuin vapaa-ajallaankin, osana omaa perhettään ja osana vertaisryhmäänsä.

Tutkimus toteutettiin eteläisellä Pohjanmaalla, eli Etelä-Pohjanmaan maakunnassa ja Vaasan kaupungissa.

Julkaisuja 9. Siirtolaisuusinstituutti 2017. 175 s.

Hinta 20 € + toimituskulut

Vieno Zlobina

Heidän ihanteensa murskattiin

Tyttären tarina Säde-kommuunasta Neuvosto-Karjalassa

Pienenä tyttönä suomalaisten vanhempinsa mukana Cobaltista Kanadasta Neuvosto-Karjalaan muuttanut Vieno Zlobina kertoo suomalaisen ihanneyhteisön, Säde-kommuunan, tarinan sen perustamisesta kommuunan kukoistuksen aikaan ja edelleen lopulliseen tuhoon. Vienon perhe ja muut Säteen kommunaarit kuuluivat siihen noin 6500 suomalaisen joukkoon, joka 1920-30-lukujen aikana muutti Pohjois-Amerikasta Neuvostoliittoon rakentamaan sosialistista yhteiskuntaa. Lupaavan ja täynnä intoa olevan alun jälkeen muuttajat joutuivat kohtaamaan neuvostoyhteiskunnan terrorin. Säteen miespuolisista kommunaareista vain kaksi selvisi noista ajoista hengissä. Säteen tarinan ohella Vieno kertoo suomalaisesta Neuvosto-Karjalasta, jonka elon kaari noudatteli samaa rataa Säteen tarinan kanssa. Kukoistusta seurasi kovaotteinen loppu.

Julkaisuja 7. Siirtolaisuusinstituutti 2017. 116 s.

Hinta 20 € + toimituskulut

Vieno Zlobina

Their Ideals Were Crushed

A Daughter's Story of the Säde Commune in Soviet Karelia

As a young girl, Vieno Zlobina moved with her parents from Cobalt in Canada to Soviet Karelia, and tells the story of an idealistic Finnish community, the Säde Commune (säde means 'ray of light'), from its foundation, through the years when it flourished, to its final destruction. Vieno's family, like all the members of the Säde Commune, belonged to a wave of around 6500 people who left North America for the Soviet Union in the 1920s and 1930s, to build the new socialist society. After an enthusiastic and promising beginning, the migrants gradually came face to face with the Soviet regime of terror. Only two of the men in the original community survived. Parallel with this history, Vieno tells the wider story of the Finnish Soviet Republic in Karelia, a story which traces the same arc as that of the Commune: a flourishing beginning, and a violent end.

Publications 8. Migration Institute of Finland 2017. 115 p.

Price 20 € + delivery costs

